

Aukštųjų mokyklų, vykdančių pedagogų rengimo programas, galimybių ir vaidmens užtikrinant pedagogų kvalifikacijos tobulinimo kokybę tyrimo paslaugos

Galutinė ataskaita

Užsakovė: Nacionalinė švietimo agentūra

Vilnius, 2022

Turinys

Santrumpos.....	3
Paveikslų sąrašas.....	4
Lentelių sąrašas.....	4
Įvadas.....	5
1 Tyrimo klausimai ir metodologija.....	7
2 Lietuvos ir užsienio valstybių PKT praktikos analizė.....	10
2.1 Lietuvos PKT sistemos analizė.....	10
2.2 Estijos PKT sistemos analizė.....	23
2.3 Suomijos PKT sistemos analizė.....	33
2.4 Nyderlandų PKT sistemos analizė.....	43
2.5 Airijos PKT sistemos analizė.....	50
2.6 Apibendrinimas.....	63
3 Lietuvos pedagogų rengimo centrų funkcijų modelis.....	74
4 Rekomendacijos.....	81
Priedai.....	84
1 priedas. Interviu respondentai.....	85

Santrumpos

EK	Europos Komisija
ES	Europos Sąjunga
Nacionalinė švietimo agentūra	NŠA
PISA	Tarptautinė mokinių vertinimo programa (angl. <i>Programme for International Student Assessment</i>)
PKT	Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas
ŠMSM	LR švietimo, mokslo ir sporto ministerija
Tyrimo vykdytojas	„Smart Continent LT“, UAB

Paveikslų sąrašas

1 paveikslas. Ryšio tarp profesinio ir mokinių mokymosi pažangos modelis	21
2 paveikslas. PKT sistemos dalyviai, jų atsakomybės ir funkcijos	74
3 paveikslas. PKT teikėjų funkcijos	78

Lentelių sąrašas

1 lentelė. Tyrimo uždaviniai, klausimai ir taikomi metodai	8
2 lentelė. Lietuvos PKT sistemoje veikiančios institucijos ir jų funkcijos	11
3 lentelė. Estijos PKT sistemoje veikiančios institucijos ir jų funkcijos	24
4 lentelė. Suomijos pedagogų profesinio augimo sistemoje veikiančios institucijos ir jų funkcijos	35
5 lentelė. Nyderlandų PKT sistemoje veikiančios institucijos ir jų funkcijos	45
6 lentelė. Airijos PKT sistemoje veikiančios institucijos ir jų funkcijos	53
7 lentelė. Lietuvos, Estijos, Suomijos, Nyderlandų ir Airijos PKT sistemos veikėjai ir jų funkcijos	68
8 lentelė. Lietuvoje ir užsienyje imtų interviu respondentai	85

Įvadas

Lietuvoje 2017 m. pradėtas diegti atnaujintas pedagogų rengimo modelis. Jame pedagogų karjera suprantama kaip vientisas, tęstinis procesas, apimantis pedagogų rengimą pedagogo kvalifikacijai įgyti ir profesinį augimą, kuris prasideda pedagogine stažuote ir tęsiasi visą aktyvios pedagoginės veiklos laikotarpį, įvairiomis formomis tobulinant profesines kompetencijas ir plėtojant kvalifikaciją. 2018 m. patvirtintame Pedagogų rengimo reglamente įtvirtinta nuostata, kad pedagogų rengimo centras ir kitos bendradarbiavimo pagrindais veikiančios aukštosios mokyklos vykdo pedagogų kompetencijos tobulinimo (toliau – PKT) veiklas. Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme numatyta, kad PKT programas įgyvendina švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka patvirtinti pedagogų rengimo centrai kartu su akredituotomis kvalifikacijos tobulinimo įstaigomis¹. Valstybės audito ataskaitoje² pažymima, kad kol kas PKT sistema yra neišbaigta, o didžiausia problema – kad ji yra fragmentuota, sudaryta iš skirtingų sistemos veikėjų, kurių veiklos joje nėra visiškai aiškios. Veikianti PKT ir pedagogų karjeros sistema nepakankamai atliepia švietimo sistemos ir pačių mokytojų poreikius.

Siekiant spręsti įvardytas PKT sistemos problemas įgyvendinamas Aukštųjų mokyklų, vykdančių pedagogų rengimo programas, galimybių ir vaidmens užtikrinant pedagogų profesinių kompetencijų tobulinimo kokybę tyrimas (toliau – Tyrimas).

Tyrimo tikslas – atsižvelgiant į užsienio šalių patirtis pasiūlyti Lietuvos pedagogų rengimo centrų funkcijas ir atsakomybes, kuriomis būtų užtikrinta aukšta PKT kokybė.

Tyrimo uždaviniai:

- Išnagrinėti Lietuvos ir užsienio šalių (ne mažiau kaip trijų) PKT ir jo kokybės užtikrinimo sistemas.
- Įvertinti Lietuvos ir užsienio šalių (ne mažiau kaip trijų) aukštųjų mokyklų funkcijų ir atsakomybių tinkamumą įgyvendinant šalies PKT ir užtikrinant jo kokybę.

¹ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 23 str. 6 p. (2022 01 01 – 2022 12 31 suvestinė). Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1480/asr>>

² Valstybinio audito ataskaita. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas, 2016. Prieiga per internetą: <<https://www.vkontrole.lt/failas.aspx?id=3526>>

- Pasiūlyti Lietuvos kontekste tinkamas pedagogų rengimo centrų funkcijas ir atsakomybes, kuriomis būtų užtikrintos kokybiškos PKT paslaugos.
- Pateikti rekomendacijas šių funkcijų praktiniam įgyvendinimui.

Tyrimą Nacionalinės švietimo agentūros užsakymu įgyvendina UAB „Smart Continent LT“ pagal 2021 m. rugpjūčio 12 d. sutartį Nr. TESK4-18.

Šiame dokumente teikiama galutinė ataskaita.

1 Tyrimo klausimai ir metodologija

Siekiant įgyvendinti Tyrimo tikslą ir uždavinius nustatyti Tyrimo klausimai ir metodai. Svarbu aprašyti ir pagrindines Tyrime naudojamas sąvokas, vartojamas ir Pedagogų rengimo reglamente³:

- Pedagogų rengimo centras – švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatytus reikalavimus atitinkantis universitetas, telkiantis šalies (regiono) ugdymo mokslo krypties potencialą, bendradarbiavimo pagrindais veikiantis kartu su kitomis ugdymo mokslų krypties grupės studijas vykdančiomis aukštosiomis mokyklomis. Įgyvendinant naująjį pedagogų rengimo modelį šalyje įvykdyti struktūriniai pokyčiai – vietoje 17 aukštųjų mokyklų, teikusių pedagogų rengimo programas, įkurti trys pedagogų rengimo programas teikiantys pedagogų rengimo centrai Vilniuje (Vilniaus universitete), Kaune (Vytauto Didžiojo universitete) ir Šiauliuose (Šiaulių universitete). Nuo 2021 m., Šiaulių universitetą prijungus prie Vilniaus universiteto, šalyje veikia 2 pedagogų rengimo centrai.
- Profesinės studijos – studijos, skirtos pedagogo kvalifikacijai įgyti ir savarankiškai veiklai pasirengti.
- Pedagoginių studijų programa – universitetinių ar koleginių studijų pirmosios pakopos pedagogikos studijų krypties studijų programa, apimanti pedagoginių studijų modulį ir mokomojo dalyko ar ugdymo srities ir (ar) pedagoginės specializacijos modulį.
- Profesinis augimas – dirbančio pedagogo profesinių kompetencijų plėtotė ir gilinimas visos aktyvios profesinės veiklos laikotarpiu.
- Pedagoginė stažuotė – vienu metų trukmės pradedančiojo pedagogo profesinės veiklos švietimo įstaigoje laikotarpis, skirtas plėtoti ir gilinti studijų metu įgytas kompetencijas darbo vietoje, sklandžiai integruotis į švietimo įstaigos bendruomenę gaunant tikslingą pagalbą. Pedagoginė stažuotė pirmaisiais pedagogo profesinės veiklos metais yra profesinio augimo etapas, kuris privalomas visiems, pradėjusiems dirbti švietimo įstaigoje.

Tyrimas išskaidytas į uždavinius, iš kurių kiekvienam priskirti tyrimo klausimai bei metodai (žr. toliau esančią lentelę). Duomenims rinkti naudojama mišri metodų prieiga.

³ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2018 m. gegužės 29 d. įsakymas Nr. V-501 „Dėl Pedagogų rengimo reglamento patvirtinimo“. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.364217/asr>>

1 lentelė. Tyrimo uždaviniai, klausimai ir taikomi metodai

Uždaviniai	Tyrimo klausimai	Taikomi metodai
<p>1. Išnagrinėti Lietuvos ir užsienio šalių (ne mažiau kaip trijų) PKT ir jo kokybės užtikrinimo sistemas</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kaip reguliuojamas / reglamentuojamas PKT? Kokios skirtingų lygmenų atsakomybės, funkcijos, reikalavimai, finansavimo principai ir pan.? • Ar vertinami ir kaip vertinami PKT poreikiai nacionaliniu, steigėjo, ugdymo institucijos, asmens lygmenimis? Kas ir kaip užtikrina jų dermę? • Kas rengia ir vykdo PKT programas? • Kas ir kaip atlieka PKT stebėseną, vertina PKT poveikį ugdomajai veiklai? • Kas priima sprendimus dėl PKT paslaugų, sistemos tobulinimo? • Kas atsako už PKT paslaugų kokybę? • Koks yra pedagogų rengimo centrų ar pedagogus rengiančių aukštųjų mokyklų vaidmuo ir santykis su kitomis institucijomis vykdant minėtas veiklas? 	<ul style="list-style-type: none"> • Teisės aktų analizė • Antrinių šaltinių analizė • Interviu
<p>2. Įvertinti Lietuvos ir užsienio šalių (ne mažiau kaip trijų) aukštųjų mokyklų funkcijų ir atsakomybių tinkamumą įgyvendinant šalies PKT ir užtikrinant jo kokybę</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kiek Lietuvoje aukštųjų mokyklų funkcijos ir atsakomybės atitinka gerąją užsienio praktiką užtikrinant kvalifikacijos tobulinimą ir kokybės užtikrinimą? Užsienio gerosios praktikos sėkmės kriterijai galėtų būti aukštas pedagogų įsitraukimas į PKT veiklas, teigiamas PKT paslaugų vertinimas, aukšti mokinių pasiekimai ir kt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Antrinių šaltinių analizė • Interviu • Ekspertinis vertinimas
<p>3. Pasiūlyti Lietuvos kontekste tinkamas pedagogų rengimo centrų funkcijas ir atsakomybes, kuriomis būtų užtikrintos kokybiškos PKT paslaugos</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kaip turėtų kisti pedagogų rengimo centrų vaidmuo, funkcijos, atsakomybės, kad būtų užtikrinta aukšta PKT kokybė? • Koks turėtų būti pedagogų rengimo centrų vaidmuo ir santykis bendradarbiaujant su kitomis šias 	<ul style="list-style-type: none"> • Interviu • Ekspertinis vertinimas • Antrinių šaltinių analizė

Uždaviniai	Tyrimo klausimai	Taikomi metodai
	<p>paslaugas teikiančiomis institucijomis?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaip pedagogų rengimo centrai galėtų prisidėti prie mokytojų novatoriškumo, kūrybiškumo skatinimo ir inovacijų sklaidos mokyklose? 	
<p>4. Pateikti rekomendacijas šių funkcijų praktiniam įgyvendinimui</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kaip praktiškai reikėtų įgyvendinti numatytus pedagogų rengimo centrų funkcijų ir atsakomybių siūlymus? 	<ul style="list-style-type: none"> • Interviu • Ekspertinis vertinimas • Antrinių šaltinių analizė • Ankstesniuose uždaviniuose įgyvendintų metodų rezultatų sintezė

Šaltinis: sudaryta Tyrimo vykdytojo remiantis Technine specifikacija

Tyrimo pagrindą sudaro pirminių ir antrinių šaltinių analizė bei interviu programa. Interviu atlikti su įvairių Lietuvos ir nagrinėjamų užsienio valstybių švietimo institucijų ir organizacijų atstovais (respondentų sąrašas pateikiamas 1 priede).

2 Lietuvos ir užsienio valstybių PKT praktikos analizė

Šiame skyriuje pateikiama Lietuvos ir užsienio valstybių (Estijos, Suomijos, Nyderlandų ir Airijos) PKT sistema remiantis:

- reglamentavimu;
- finansavimo sistema;
- poreikių vertinimu;
- programų rengimu ir vykdymu;
- stebėseną;
- kokybės užtikrinimu.

Lietuvos ir užsienio valstybių analizė atlikta siekiant įvertinti PKT sistemos privalumus ir trūkumus bei įvertinti Lietuvoje taikytinus PKT sistemos elementus.

2.1 Lietuvos PKT sistemos analizė

Valstybės audito ataskaitoje pažymima, kad PKT sistema yra neišbaigta, o didžiausia problema – kad ji yra fragmentuota, sudaryta iš skirtingų sistemos veikėjų, kurių vaidmenys nėra visiškai aiškūs⁴.

Reglamentavimas

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas yra priskiriamas neformaliajam suaugusiųjų švietimui⁵. Lietuvos Respublikos neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymas⁶ reglamentuoja neformalųjį suaugusiųjų švietimą ir tęstinį mokymąsi, jų sandaros, organizavimo ir finansavimo pagrindus. Šiuo įstatymu yra siekiama suteikti teises garantijas asmeniui įgyvendinti įgimtą teisę visą gyvenimą ugdyti savo asmenybę, laiduoti galimybę įgyti žinių ir gebėjimų, gerinti profesinius įgūdžius ir kt. Taip pat dalį PKT nuostatų reglamentuoja

⁴ Valstybinio audito ataskaita. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas. Prieiga per internetą: <<https://www.vkontrole.lt/failas.aspx?id=3526>>

⁵ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.395105>>

⁶ Lietuvos Respublikos neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymo Nr. VIII-822 pakeitimo įstatymas. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/ce0399a00cd411e497f0ec0f2b563356>>

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas⁷. Jis nustato Lietuvos Respublikos švietimo tikslus, švietimo sistemos principus, valstybės įsipareigojimus švietimo srityje ir kt.

Remiantis TALIS 2018 m. duomenimis⁸, bendrojo ugdymo mokyklų mokytojų aktyvumas dalyvaujant PKT veiklose Lietuvoje – 99,4 proc. Švietimo įstatyme apibrėžta mokytojo teisė ne mažiau kaip 5 dienas (40 kalendorinių valandų) per metus dalyvauti PKT veiklose⁹. Dalyvavimas jose pedagogams yra svarbus, nes 5 kvalifikacijos tobulinimo dienos per metus yra būtina sąlyga atestuojant aukštesnei ar norint patvirtinti turimą kvalifikacinę kategoriją. Aukštesnė kvalifikacinė kategorija lemia ir didesnę atlyginimą¹⁰. Interviu su pedagogų atstovais metu nustatyta, kad dažnu atveju pedagogai supranta šią teisę kaip prievolę, todėl jie neretai ieško renginių, kurie leistų formaliai patvirtinti dalyvavimą PKT, tačiau nebūtinai atsižvelgia į jų kokybę.

Lietuvoje taikomos motyvacinės priemonės pedagogams skatinant profesinį tobulėjimą¹¹:

- mokytojams leidžiama PKT renginiuose dalyvauti darbo metu vietoje pamokų;
- dalis PKT veiklų yra nemokamos.

PKT sistemoje veikiančios Lietuvos institucijos ir jų funkcijos PKT sistemos atžvilgiu pateikiamos toliau esančioje lentelėje.

2 lentelė. Lietuvos PKT sistemoje veikiančios institucijos ir jų funkcijos

Institucija	Funkcija
ŠMSM	<ul style="list-style-type: none">• Organizuoja, koordinuoja ir pagal poreikį tiria PKT poreikius• Planuoja, finansuoja PKT
NŠA	<ul style="list-style-type: none">• Vykdo pedagogų kompetencijų stebėseną ir vertinimą• Organizuoja institucijų, vykdančių PKT, veiklos vertinimą• Rengia nacionalines PKT programas
Savivaldybės	<ul style="list-style-type: none">• Tvirtina savivaldybės PKT veiksmų planą ir skiria jo įgyvendinimo koordinatorių• Vykdo PKT stebėseną• Finansuoja PKT

⁷ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.395105>>

⁸ Eurydice Report. Teachers in Europe. Careers, Development and Well-being. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/sites/default/files/teachers_in_europe_2020_0.pdf>

⁹ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas Nr. I-1489. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1480/asr>>

¹⁰ Ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo mokytojų kvalifikacijos tobulinimas. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-41_it>

¹¹ Eurydice ataskaita. Teaching Careers in Europe. Access, Progression and Support. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-careers-europe-access-progression-and-support_en>

Institucija	Funkcija
Savivaldybių švietimo centrai	<ul style="list-style-type: none"> • Rengia ir vykdo PKT • Atlieka poreikių tyrimą
Aukštosios mokyklos	<ul style="list-style-type: none"> • Rengia ir vykdo PKT • Atlieka poreikių tyrimą • Pagal poreikį vykdo PKT stebėseną • Prisideda prie nacionalinių PKT programų rengimo
Mokyklos	<ul style="list-style-type: none"> • Skiria lėšų PKT bei kitoms išlaidoms (pavyzdžiui, transporto) • Nustato PKT poreikius ir prioritetus
Pedagogai	<ul style="list-style-type: none"> • Išreiškia PKT poreikius • Naudojasi PKT paslaugomis

Šaltinis: sudaryta Tyrimo vykdytojo

ŠMSM organizuoja, koordinuoja ir drauge su kitomis pedagogų profesiniu tobulėjimu suinteresuotomis institucijomis vykdo PKT sistemos tyrimus bei PKT renginių poreikio analizę. Taip pat ŠMSM planuoja lėšas PKT ir skiria finansavimą¹².

Savivaldybių ir regioniniams švietimo centrams deleguotos poreikių tyrimo, PKT organizavimo ir vykdymo, gerosios patirties sklaidos, bendradarbiavimo funkcijos¹³. Aukštųjų mokyklų pedagogų rengimo centrai bei kitos akredituotos kvalifikacijos tobulinimo institucijos rengia ir vykdo PKT programas, taip pat ir nacionalines. Aukštųjų mokyklų pedagogų rengimo centrai organizuoja dalyko kompetencijos suteikimo modulio studijas bei pagal poreikį vykdo PKT stebėseną¹⁴.

Finansavimas

Reglamentavime numatyta, jog didžioji dalis PKT paslaugų yra padengiama iš valstybės ir savivaldybių biudžeto. Lėšas PKT veikloms paskirsto mokykla pagal savo strategiją / planą – ji iškelia PKT prioritetus ir finansuoja atitinkamas PKT veiklas. Jei pedagogas turi individualių (neprioritetinių) PKT tikslų, jei nepakanka mokyklos paskirstytų lėšų, jis už PKT

¹² Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Lietuva. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-41_lt>

¹³ Švietimo naujienos. Mokytojo profesinis tobulėjimas remiantis mokyklų įsivertinimo ir išorinio vertinimo duomenimis. Prieiga per internetą: <<https://www.svietimonaujienos.lt/mokytojo-profesinis-tobulejimas-remiantis-mokyklu-isisvertinimo-ir-isorinio-vertinimo-duomenimis/>>

¹⁴ Pedagogų rengimo reglamentas. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.364217/asr>>

veiklas sumoka (dalį sumos ar visą sumą) iš savo lėšų. Pradėjus įgyvendinti bendrojo ugdymo mokyklų finansavimo reformą lėšos, skirtos PKT, yra numatomos mokyklos biudžete¹⁵.

Mokyklos (išskyrus aukštąsias) savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija ar mokyklos savininkas savo nustatyta tvarka turi užtikrinti, kad mokytojams būtų apmokėtos (ne mažiau kaip 5 d. per metus) PKT išlaidos pagal mokyklos skiriamą sumą iš PKT biudžeto¹⁶. Remiantis Valstybinių ir savivaldybių švietimo įstaigų (išskyrus aukštąsias mokyklas) vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatais¹⁷, mokyklos patvirtina kvalifikacijos tobulinimo nuostatus, kuriuose gali detalizuoti kvalifikacijos tobulinimo finansavimą¹⁸.

PKT finansavimo šaltiniai yra šie¹⁹:

- 1) valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšos;
- 2) dalyvio kvalifikacijos tobulinimo išlaidos, susijusios su profesinių kompetencijų tobulinimu PKT programose;
- 3) dalyvio kvalifikacijos tobulinimo išlaidos, susijusios su kito mokomojo dalyko ar ugdymo srities pedagoginės specializacijos ir / ar vadovavimo ir lyderystės kompetencijų aukštojoje mokykloje įgijimu;
- 4) dalyvių lėšos;
- 5) kitų šaltinių lėšos.

¹⁵ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Lietuva. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-41_lt>

¹⁶ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.395105>>

¹⁷ Dėl švietimo ir mokslo ministro 2007 m. kovo 29 d. įsakymo Nr. ISAK-556 „Dėl Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=828656600f4a11ea9d279ea27696ab7b>>

¹⁸ Pavyzdžiui, Jonavos Jeronimo Ralio gimnazijos direktoriaus 2020 m. liepos 2 d. įsakymu Nr. V1-97 patvirtintų Kvalifikacijos tobulinimo nuostatų (prieiga per internetą: <<http://jr.alio.lt/kvalifikacijos-tobulinimo-nuostatai/>>) IV skyriuje detalai nurodytas kvalifikacijos tobulinimui skiriamo finansavimo mechanizmas. Kitų mokyklų patvirtintuose nuostatuose tokio detalumo gali nebūti, tačiau juose pažymima, kad kasmet mokyklos Metodinė taryba rengia Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo planą, kuriame nurodomos mokslo metų prioritetinės kvalifikacijos tobulinimo kryptys, tikslas, uždaviniai ir priemonės (prieiga per internetą: <<http://www.pakene.vilniausr.lm.lt/wp-content/uploads/2020/02/Kvalifikacijos-tobulinimo-nuostatai.pdf>>, VI skyrius).

¹⁹ Dėl švietimo ir mokslo ministro 2007 m. kovo 29 d. įsakymo Nr. ISAK-556 „Dėl Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=828656600f4a11ea9d279ea27696ab7b>>

Darbdavys, skyręs lėšų darbuotojų neformaliajam švietimui ir tęstiniam mokymuisi, kvalifikacijai tobulinti, Vyriausybės nustatyta tvarka gali gauti valstybės paramą iš dalies finansuoti patirtas išlaidas. Pedagogo prašymu švietimo įstaigos vadovas skiria biudžeto lėšų apmokėti PKT priemonėms – paslaugoms, metodinei medžiagai, specializuotai programinei įrangai, komandiruotėms. Ugdymo įstaiga turimą PKT biudžetą gali panaudoti įvairių teikėjų paslaugoms įsigyti. Pavyzdžiui, ugdymo įstaiga gali susitarti su aukštosiomis mokyklomis / pedagogų rengimo centrais, švietimo centrais ir kt. dėl mokymų ir atsiskaityti už juos iš PKT biudžeto.

Tyrimo metu nustatyta, kad skiriasi aukštųjų mokyklų ir švietimo centrų sąmatų sandara. Aukštosios mokyklos / pedagogų rengimo centrai į PKT sąmatas įtraukia ne tik užmokestį lektoriams, o gautos lėšos yra paskirstomos darbuotojų etatams ir indėliui į universiteto biudžetą, todėl PKT renginių kaina išauga. Švietimo centrų darbuotojų etatai apmokami iš savivaldybės biudžeto, taip pat į PKT sąmatą nėra įtraukiamos bendros įstaigos išlaikymo išlaidos. Dėl to aukštųjų mokyklų / pedagogų rengimo centrų konkurencinė aplinka tarp PKT teikėjų – nevienoda. Kiti paslaugų teikėjai, pavyzdžiui, švietimo centrai, gali konkuruoti mažesnėmis kainomis bei didesniais atlyginimais lektoriams.

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje numatyta, kad vadovas, vadovaudamasis teisės aktais, turi iš anksto informuoti pedagogą, kokia lėšų suma kokio pobūdžio PKT veiklai jam skirta. Tai žinodamas pedagogas savo nuožiūra renkasi PKT paslaugų teikėją. Skatintina praktika, kai švietimo įstaigos vadovas sudaro kuo palankesnes galimybes pedagogui dalyvauti jo pasirinktuose PKT renginiuose. Be to, pedagogas turi teisę rinktis kitas PKT priemones (pavyzdžiui, specializuotus renginius, akademines studijas), nei tas, kurioms pritaria įstaigos vadovas, tačiau pastaruoju atveju už PKT paslaugas sumoka pats pedagogas, taip pat PKT priemonės gali būti dengiamos ES struktūrinių fondų ir kt. lėšomis²⁰.

Poreikių vertinimas

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje teigiama, kad PKT procesas turi užtikrinti dermę tarp individualių pedagogo, švietimo įstaigos ir nacionalinių poreikių. Individualūs PKT poreikiai yra suvokiami kaip galimybė realizuoti asmeninius gebėjimus, polinkius bei siekius, įveikti problemas, kurios yra kliūtis geresniems profesinės veiklos rezultatams ir pasitenkinimui darbu. Švietimo įstaigos PKT poreikiai suvokiami kaip galimybė darbuotojams

²⁰ Dėl pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos tvirtinimo. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.425929>>

įgyti stokojamas kompetencijas, svarbias darniai įstaigos veiklai ir jos bendruomenės uždaviniams įgyvendinti. O nacionaliniai PKT poreikiai – galimybė įvesti naujus dalykus, programas, temas, technologijas, skleisti svarbias pilietines ir tautines nuostatas, užtikrinti grėsmių ugdytinių sveikatai prevenciją²¹. Taigi, priimant sprendimus dėl konkrečių PKT priemonių pasirinkimo pedagogo asmeninė iniciatyva turi būti derinama su švietimo įstaigos vadovu, ugdymo įstaigos poreikiais.

PKT yra planuojamas asmens, švietimo įstaigos, savivaldybės ir nacionaliniu lygmenimis²²:

- **pedagogas**, remdamasis mokinių pasiekimų ir pažangos, švietimo įstaigos rezultatais bei kitais rodikliais, ne rečiau nei kartą per metus įsivertina savo profesines kompetencijas, numato kompetencijų tobulinimo tikslus, renkasi PKT formas ir programas;
- **švietimo įstaiga**, remdamasi švietimo įstaigos veiklos įsivertinimo, išorinio vertinimo, pedagogų profesinių kompetencijų įsivertinimo ir kitais prieinamais duomenimis ir rekomendacijomis, analizuoja pedagogų profesinių kompetencijų suteiktą naudą ir poveikį mokinių pasiekimams ir pažangai;
- **savivaldybės** vykdomoji institucija, bendradarbiaudama su švietimo įstaigomis ir atsižvelgdama į atitinkamų metų valstybinių egzaminų rezultatus ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo prioritetus, planuoja PKT;
- **ŠMSM** vykdo PKT poreikių analizę nacionaliniu bei tarptautiniu lygmenimis, numato nacionalinio lygmens PKT prioritetines kryptis. Švietimo, mokslo ir sporto ministras, atsižvelgdamas į švietimo kaitos tendencijas, Švietimo valdymo informacinės sistemos duomenis, švietimo būklės analizes, švietimo įstaigų išorinio vertinimo rezultatus, švietimo įstaigų vadovų metų veiklos ataskaitų analizę, švietimo įstaigų vadovų kompetencijų vertinimo ir kompetencijų prilyginto vertinimo rezultatus bei

²¹ Dėl pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos tvirtinimo. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.425929>>

²² Dėl švietimo ir mokslo ministro 2007 m. kovo 29 d. įsakymo Nr. ISAK-556 „Dėl Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=828656600f4a11ea9d279ea27696ab7b>>

tarptautinių tyrimų duomenis ir kitą objektyvią informaciją, kas trejus metus tvirtina PKT kvalifikacijos tobulinimo prioritetus²³;

- **PKT teikėjai**, pavyzdžiui, aukštosios mokyklos / pedagogų rengimo centrai bei švietimo centrai, atlieka PKT poreikių analizę. Vykdomos įvairios apklausos, poreikis nustatomas tiek formaliomis, tiek neformaliomis priemonėmis, bendradarbiaujama su individualiomis bei regioninėmis mokyklomis. Švietimo teikėjai, rengdami programas, atsižvelgia į nacionalinius, ugdymo įstaigų ir individualius poreikius. Taip pat yra atsižvelgiama į mokyklų pažangos ataskaitas, pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimus ir valstybinių brandos egzaminų rezultatus. Aukštosios mokyklos / pedagogų rengimo centrai analizuoja ir tarptautinius bei ateities poreikius ir, atsižvelgdami į juos, siūlo PKT programas pedagogams.

Interviu su Lietuvos aukštosiomis mokyklomis / pedagogų rengimo centrais ir švietimo centrais metu nustatyta, kad PKT teikėjai nepakankamai dalijasi nustatytų poreikių duomenimis. Nėra vieningos poreikių nustatymo sistemos – tiek aukštosios mokyklos, tiek švietimo centrai bei kiti PKT teikėjai atlieka atskirą poreikių vertinimą.

PKT yra planuojamas ir vertinamas švietimo įstaigoje, kurioje dirba pedagogas. Lietuvoje privaloma, kad bendrojo ugdymo mokyklos turėtų PKT planą, kuris atnaujinamas kasmet. PKT yra įtrauktas į mokyklos plėtros planą²⁴. Mokyklos rengia strateginį planą, kurį tvirtina jų vadovas²⁵. Lietuvoje reglamentuota, kad PKT poreikius ir prioritetus nustato mokyklos ir mokytojai²⁶. Teisė ir galimybė rinktis tobulinimosi sritis ir formas, derinant jas su švietimo įstaigos ir nacionaliniais poreikiais – reikšmingos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo paskatos²⁷.

Be to, ŠMSM kartu su kitomis mokytojų profesiniu tobulėjimu suinteresuotomis institucijomis vykdo PKT renginių poreikio analizę. Reglamentavime numatyta, jog

²³ Vilniaus universiteto Šiaulių akademijos nuostatai. Prieiga per internetą: <https://www.sa.vu.lt/external/sa/files/Vilniaus_universiteto_%C5%A0iauli%C5%B3_akademijos_nuostatai.pdf>

²⁴ Eurydice ataskaita. Teaching Careers in Europe. Access, Progression and Support. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-careers-europe-access-progression-and-support_en>

²⁵ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.395105>>

²⁶ Eurydice ataskaita. Teaching Careers in Europe. Access, Progression and Support. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-careers-europe-access-progression-and-support_en>

²⁷ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Lietuva. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-41_lt>

nacionalinis poreikis, kad pedagogai įgytų naujų kompetencijų, PKT sistemoje gali būti patenkinamas numatant naują specialią kompetencijos sritį ir tam tikrus būtinus minimalius tobulinimosi veiklos reikalavimus²⁸. Kalbant apie nacionalinio poreikio užtikrinimą, Valstybinėje švietimo strategijoje yra nustatomi Lietuvos švietimo politikos prioritetai, ilgalaikiai švietimo tikslai bei švietimo turinio kaitos kryptys²⁹.

Programų rengimas ir vykdymas

Lietuvoje veikia tankus PKT įstaigų tinklas – valstybės ir savivaldybių biudžetinės įstaigos, aukštosios mokyklos, švietimo centrai, viešosios įstaigos ir nevyriausybinės organizacijos. Remiantis NŠA duomenimis, 2021 m. Lietuvoje veikė 69 akredituotos PKT įstaigos³⁰. Dauguma PKT įstaigų yra savivaldybių švietimo centrai bei švietimo pagalbos įstaigos – jos veikia 46 Lietuvos savivaldybėse. Taip pat aktyviai veikia pedagogų rengimo centrai, kiti aukštųjų mokyklų padaliniai, mokytojų asociacijos, viešosios ir privačios organizacijos³¹. Aukštosios mokyklos / pedagogų rengimo centrai, teikiantys PKT paslaugas: **Vilniaus universiteto Šiaulių akademijos** Mokymosi visą gyvenimą centras³², **Vytauto Didžiojo universiteto** Profesinio tobulinimo institutas³³ ir **Vilniaus universiteto** Ugdymo mokslų institutas³⁴. Taip pat švietimo įstaigų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo programas rengia ir / arba įgyvendina Nacionalinė švietimo agentūra³⁵.

PKT programas įgyvendina švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka akredituotos kvalifikacijos tobulinimo įstaigos³⁶. Vykdyti neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi programas, finansuojamas iš valstybės ir / arba savivaldybių biudžetų lėšų, turi

²⁸ Dėl pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos tvirtinimo. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.425929>>

²⁹ Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija. Prieiga per internetą: <https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2018/04/Valstybine-svietimo-strategija-2013-2020_svietstrat.pdf>

³⁰ Nacionalinė švietimo agentūra. Prieiga per internetą: <<https://www.nsa.smm.lt/svietimo-pagalbos-departamentas/isivertinimas/pedagogu-kvalifikacijos-tobulinimo-istaigu-isivertinimas-ir-stebesena/akredituotos-istaigos-vykducios-pedagogu-kvalifikacijos-tobulinima/>>

³¹ Švietimo naujienos. Mokytojo profesinis tobulėjimas remiantis mokyklų įsivertinimo ir išorinio vertinimo duomenimis. Prieiga per internetą: <<https://www.svietimonaujienos.lt/mokytojo-profesinis-tobulejimas-remiantis-mokyklu-isivertinimo-ir-isorinio-vertinimo-duomenimis/>>

³² Vilniaus universiteto Šiaulių akademija. Mokymosi visą gyvenimą centras. Prieiga per internetą: <<https://www.sa.vu.lt/apie/testiniu-ir-nuotoliniu-studiju-institutas>>

³³ Vytauto Didžiojo universitetas. Profesinio tobulinimo institutas. Prieiga per internetą: <<https://svietimas.vdu.lt/struktura/profesinio-tobulinimo-institutas/>>

³⁴ Vilniaus universitetas. Ugdymo mokslų institutas. Prieiga per internetą: <<https://www.fsf.vu.lt/ugdymo-mokslu-institutas/apie-instituta/>>

³⁵ Nacionalinė švietimo agentūra. Prieiga per internetą: <<https://www.nsa.smm.lt/administracine-informacija/nsa-nuostatai/>>

³⁶ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1480/asr>>

teisę tęstinio mokymosi ir neformaliojo suaugusiųjų švietimo teikėjai, įgiję šią teisę švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka³⁷.

Siekama, kad PKT sistema sudarytų palankias sąlygas ir kurtų paskatas, jog PKT paslaugas būtų suinteresuotos teikti pirmiausia tos institucijos, kurios turi reikiamą patirtį, bazę ir kvalifikuotą personalą. Todėl PKT koncepcijoje numatyta skatinti skirtingas kvalifikacijos tobulinimo formų paslaugas teikti skirtingoms institucijoms:

- **aukštosioms mokykloms, rengiančioms pedagogus ir psichologus, taip pat kitoms aukštosioms mokykloms.** Siekiama, kad jos prioritetiškai siūlytų paslaugas tobulinti kvalifikaciją II pakopos, laipsnio nesuteikiančių formalųjų studijų, atskirų modulių studijų, kursų, neformaliai įgytų kompetencijų pripažinimo ir kitais būdais;
- **valstybės ir savivaldybių biudžetinėms įstaigoms (švietimo centrams ir kitoms švietimo pagalbos įstaigoms).** Skatinama, kad jos teiktų jų turimą patirtį bei personalą atitinkančias PKT paslaugas pagrindinį dėmesį skiriant PKT veiklų organizavimui, koordinavimui ir kompensacinėms (trumpalaikėms priemonėms, kitų PKT paslaugų teikėjų nevykdomoms priemonėms, su specifinių grupių poreikiais, konkrečiomis valstybinės švietimo politikos naujovėmis susijusių priemonių įgyvendinimo) funkcijoms;
- **kitiems juridiniams asmenims (pvz., VŠĮ, AB, UAB, asociacijoms).** Norima, kad jie konkuruotų dėl PKT paslaugų teikimo;
- **fiziniais asmenims (dirbantiems pagal verslo liudijimą, įregistravusiems individualią veiklą).** Siekiama, kad jie konkuruotų dėl PKT paslaugų teikimo (paskaitų, mokymų, konsultavimo jų specializuotą ir formaliai patvirtintą kompetenciją atitinkančiose srityse)³⁸.

Vis dėlto interviu su aukštosiomis mokyklomis / pedagogų rengimo centrais ir švietimo centrais metu nustatyta, kad Lietuvoje vyrauja tarpinstitucinė konkurencinė aplinka, kurioje stinga bendradarbiavimo. Pastebimas PKT programų dubliavimasis, nepakankamas institucijų funkcijų atskyrimas programų vykdymo atžvilgiu. Interviu metu taip pat nustatyta, kad

³⁷ Lietuvos Respublikos neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymo Nr. VIII-822 7, 8, 9, 11, 12, 14, 16 ir 17 straipsnių pakeitimo įstatymas. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/4fbc2512bac711ea9a12d0dada3ca61b>>

³⁸ Dėl pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos tvirtinimo. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.425929>>

esamas PKT rengimo reglamentavimas neskatina bendradarbiavimo – akreditacijos taisyklėse³⁹ nėra numatyto kriterijaus, skirto įvertinti, ar programa parengta ir vykdoma partnerystės pagrindu. Kvalifikacijos tobulinimo programų registre taip pat registruojamos tik vieno teikėjo programos, bendraautorystė sistemoje nėra matoma.

Tyrimo rengimo metu Lietuvoje galiojo 14 nacionalinio lygio PKT programų⁴⁰. Remiantis PKT programų aprašais, daugumą programų (9 iš 14) rengė tik NŠA metodininkai. Likusios programos rengtos aukštųjų mokyklų atstovų arba suformuotų tarpinstitucinių darbo grupių, kuriose dalyvauja NŠA, aukštųjų mokyklų, gimnazijų, ministerijų, Lietuvos kariuomenės atstovai. Vertinama, kad suformavus darbo grupes, į kurias įtraukiami skirtingų sričių atstovai, sudaromos sąlygos rengti su praktika susietas programas, orientuotas į profesinės kompetencijos tobulinimą, kuriama didesnė pridėtinė vertė pedagogo profesiniam augimui ir besimokančiųjų rezultatams.

Nors rengiant nacionalines PKT programas neįtraukiami švietimo centrų atstovai⁴¹, kurie taip pat vykdo PKT poreikių tyrimus, tačiau siekiant skatinti bendradarbiavimą ateityje galėtų būti svarstomas šių centrų įtraukimas rengiant nacionalines PKT programas. Aukštųjų mokyklų / pedagogų rengimo centrų atstovai į nacionalinių PKT programų rengimą įtraukiami ruošiant šių programų koncepcijas⁴². Tikėtina, kad švietimo centrų įtraukimas galimai pailgintų nacionalinių PKT programų rengimo procesą, tačiau švietimo centrų atlikti poreikių tyrimai galėtų prisidėti prie nacionalinių PKT programų kokybės didinimo bei jų didesnės paklausos⁴³.

Stebėseną

Lietuvoje veikia dvejopa stebėsenos sistema: vidinio vertinimo, kai pačios institucijos stebi įgyvendinamas veiklas bei pasiekiamus rezultatus, ir išorinio vertinimo, kai sistemos stebėseną atlieka kitos (paslaugų neteikiančios) prižiūrinčios institucijos.

Vidinis vertinimas: švietimo kokybei gerinti vykdoma švietimo stebėseną, tyrimai, mokyklų veiklos įsivertinimas, mokyklų vadovų ir mokytojų atestacija, mokymosi pasiekimų

³⁹ Įsakymas dėl institucijų, vykdančių mokytojų ir švietimo pagalbą teikiančių specialistų kvalifikacijos tobulinimą, veiklos vertinimo ir akreditacijos taisyklių patvirtinimo. 2006 m. sausio 23 d. Nr. ISAK-109. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.271243/AfnPxxKTHH?jfwid=96t6td60m>>

⁴⁰ Nacionalinė švietimo agentūra. Prieiga per internetą: <<https://www.nsa.smm.lt/svietimo-pagalbos-departamentas/isivertinimas/pedagogu-kvalifikacijos-tobulinimo-istaiigu-isivertinimas-ir-stebesena/pedagogu-kvalifikacijos-tobulinimo-programos/>>

⁴¹ Remiantis nacionalinių PKT programų aprašais.

⁴² Remiantis interviu, atlikto su Vilniaus universiteto Šiaulių akademijos darbuotoju, duomenimis (2022 02 08).

⁴³ Vertinama, kad prie nacionalinių PKT programų rengimo prisidėję švietimo centrai būtų labiau suinteresuoti įgyvendinti šias programas.

vertinimas. Mokyklos (išskyrus aukštąsias) veiklos įsivertinimo sritis bei atlikimo metodiką pasirenka mokyklos taryba. Ji priima sprendimus dėl veiklos tobulinimo ir analizuoja įsivertinimo rezultatus⁴⁴.

Taip pat po kvalifikacijos tobulinimo pedagogai užpildo apklausas apie renginius: kokybę vertina paslaugų gavėjai, jie teikia ir grįžtamąjį ryšį. Remiantis interviu su aukštosiomis mokyklomis, švietimo centrais, profesinėmis sąjungomis duomenimis, šiuo metu daugiausia vykdomos vienkartinės apklausos iškart po PKT renginių bei pakartotinės apklausos praėjus 1 m. siekiant įvertinti ilgalaikį poveikį. Visgi žinių įveiklinimas yra ilgalaikis procesas. Poveikiui įvertinti gali prireikti ir 3–5 metų.

Išorinis vertinimas: valstybės švietimo stebėseną, švietimo teikėjų veiklos priežiūrą, vadovaudamasi švietimo, mokslo ir sporto ministro patvirtintais švietimo stebėsenos rodikliais ir jo nustatyta tvarka, vykdo ŠMSM bei kitos švietimo, mokslo ir sporto ministro įgaliosios įstaigos, mokyklos bei savivaldybių administracijos. Kiekvienais metais ŠMSM paskelbia pranešimą apie švietimo sistemos būklę šalyje ir regionuose⁴⁵.

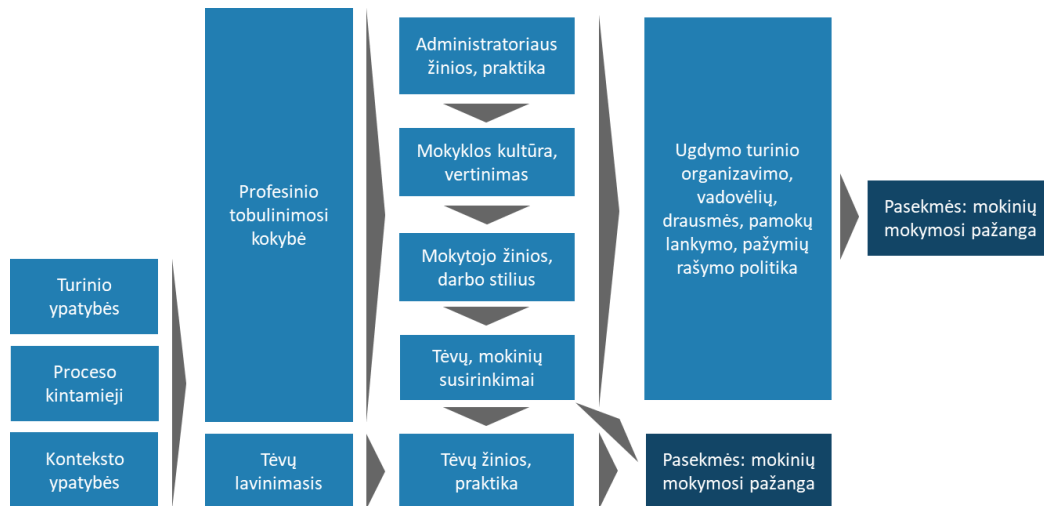
NŠA vykdo švietimo įstaigų veiklos kokybės, pedagogų praktinės veiklos ir kompetencijų stebėseną ir vertinimą, taip pat teikia metodinę konsultacinę pagalbą. ŠMSM koordinuoja NŠA veiklą. NŠA organizuoja institucijų, vykdančių PKT, veiklos vertinimą, taip pat vykdo vertintojų atranką, mokymus ir / arba jų veiklos vertinimą⁴⁶. NŠA kartu su visų lygmenų ugdymo įstaigomis tvarko Studijų, mokymo programų ir kvalifikacijos registrą, kuri valdo ŠMSM. Šiame registre renkama informacija apie PKT, o registro duomenys yra skelbiami Atviroje informavimo, konsultavimo ir orientavimo sistemoje⁴⁷. Visgi šiuo metu NŠA vykdoma stebėseną bei vertinimas labiau orientuotas į kiekybinius rodiklius, tačiau tai nėra pakankamas stebėsenos instrumentas siekiant įvertinti PKT rezultatus. Toliau pateikiamoje schemoje atskleidžiama, kad mokinių pasiekimams įtaką daro daugybę veiksnių, todėl vertinant PKT poveikį reikalingas kiekybinių ir kokybinių rodiklių derinys neapsiribojant vien mokinių pasiekimų stebėjimu.

⁴⁴ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.395105>>

⁴⁵ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.395105>>

⁴⁶ Nacionalinė švietimo agentūra. Prieiga per internetą: <<https://www.nsa.smm.lt/administracine-informacija/nsa-nuostatai/>>

⁴⁷ AIKOS. Prieiga per internetą: <<https://www.aikos.smm.lt/Puslapiai/Pradinis.aspx>>

1 paveikslas. Ryšio tarp profesinio ir mokinių mokymosi pažangos modelis

Šaltinis: Thomas R. Guskey. Profesinio tobulinimosi vertinimas, 2004

Savivaldybės taip pat atlieka lokalią PKT stebėseną. Renkami PKT stebėsenos duomenys savivaldybėje, jie analizuojami bei panaudojami rengiant naujas kvalifikacijos tobulinimo programas. Taip pat savivaldybėms atlikti stebėseną padeda švietimo centrai, kurie tiria PKT poreikius⁴⁸.

Kokybės užtikrinimas

Už neformaliojo suaugusiųjų švietimo, įskaitant ir PKT, ir tęstinio mokymosi kokybę atsako neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi teikėjas ir jo savininko teises bei pareigas įgyvendinanti institucija. PKT paslaugų kokybės gerinimo, veiklos įsivertinimo, išorinio vertinimo, dalyvių pažangos ir pasiekimų įsivertinimo, finansuojamų iš valstybės ir / arba savivaldybių biudžetų lėšų, kokybės užtikrinimo tvarką nustato Vyriausybė, pasikonsultavusi su Lietuvos neformaliojo suaugusiųjų švietimo taryba⁴⁹.

Akredituotos PKT institucijos pačios tvirtina / akredituoja savo programas. Akredituotos programos registruojamos Studijų, mokymo programų ir kvalifikacijų registre⁵⁰. Tačiau į rinką patenka ir neakredituoti PKT kursai. Vertinama, kad tokiu atveju PKT kursų kokybė galimai ne visada yra užtikrinama. Analizuojant interviu su aukštosiomis mokyklomis / pedagogų rengimo centrais ir Lietuvos švietimo ir mokslo profesine sąjunga nustatyta, kad ugdymo įstaigos ne visada pasidomi, ar renkami kvalifikacijos tobulinimo renginiai pagal

⁴⁸ Nacionalinė švietimo agentūra. Įvyko savivaldybių ir pedagogų rengimo centrų pasidalijimo patirtimi renginių ciklas. Prieiga per internetą: <<https://www.nsa.smm.lt/2021/10/12/ivyko-savivaldybiu-ir-pedagogu-rengimo-centru-pasidalijimo-patirtimi-renginiu-ciklas/>>

⁴⁹ Lietuvos Respublikos neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymo Nr. VIII-822 pakeitimo įstatymas. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/ce0399a00cd411e497f0ec0f2b563356>>

⁵⁰ Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymo Nr. VIII-822 pakeitimo įstatymo projektas. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/3b5630b0e36011e8bcacff937113a43>>

akredituotą programą, tad galimai ir pasinaudoja nekokybiškomis paslaugomis. Kol kas visuotinio kokybės užtikrinimo mechanizmas dar kuriamas, tačiau svarbiausia užtikrinti, jog pedagogai rinktūsi ir naudotūsi tik akredituotas programas teikiančių įstaigų paslaugomis.

Remiantis interviu, atliktu su aukštosiomis mokyklomis / pedagogų rengimo centrais bei švietimo centrais, PKT programas teikia tiek aukštosios mokyklos ir švietimo centrai, tiek privatūs subjektai. Pastarieji yra lankstūs, gali teikti trumpalaikius mokymus, atitinkančius specifinius poreikius. Aukštosios mokyklos / pedagogų rengimo centrai siūlo ilgalaikes programas (40 ir daugiau valandų), orientuotas į platesnį kontekstą, naujoves. Taip pat šios institucijos gali pasiūlyti aukštos kvalifikacijos lektorius, kurie kai kuriais atvejais tampa itin paklausūs ir žinomi tarp ugdymo įstaigų. Paslaugų kokybė priklauso ne tik nuo institucijos, teikiančios PKT paslaugas, tipo, bet ir nuo PKT programų akreditacijos patirties, turimos bazės ir kitų kokybinių veiksnių.

Analizuojant aukštųjų mokyklų teikiamų PKT paslaugų kokybės užtikrinimą nustatyta, jog aukštosios mokyklos, rengdamos PKT programas, vadovaujasi tiek kvalifikacijos tobulinimo nuostatais⁵¹, tiek savo iškeltais kokybiniais kriterijais. Remiantis interviu su aukštosiomis mokyklomis / pedagogų rengimo centrais duomenimis, kvalifikacijos tobulinimo nuostatuose nurodyti bendri, formalūs PKT programų reikalavimai, kaip, pavyzdžiui, valandų kiekis, programos tikslas ir kt. Aukštųjų mokyklų patvirtinti kriterijai PKT programoms yra reglamentuoti institucijose. Šie kriterijai yra orientuoti į PKT programų kokybės užtikrinimą, susiję su programų turiniu, aktualumu ir kt.

Aukštosios mokyklos turi PKT programų vertinimo komisiją, kuri vertina ir akredituoja PKT programas. Ši komisija vadovaujasi tiek nacionaliniais, tiek vidiniais institucijos nustatytais kriterijais PKT programoms. Remiantis interviu su aukštosiomis mokyklomis / pedagogų rengimo centrais duomenimis, dalis PKT programų, neatitinkančių nustatytų kriterijų, yra nepatvirtinamos ir grąžinamos papildyti. Visgi šiuo metu PKT programų vertinimo komisijos ne visuose pedagogų rengimo centruose yra sudarytos iš aukštosiose mokyklose dirbančių darbuotojų, išorės ekspertų. Vertinama, kad tokia PKT programų vertinimo komisijų sudėtis neužtikrina vertinimo proceso nešališkumo bei kokybės.

⁵¹ Valstybinių ir savivaldybių švietimo įstaigų (išskyrus aukštąsias mokyklas) vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatų Nr. ISAK-556 patvirtinimo įsakymas. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.295263/asr>>

2.2 Estijos PKT sistemos analizė

Estija turi išplėtotą PKT sistemą. Remiantis TALIS 2018 m. duomenimis⁵², bendrojo ugdymo mokyklų mokytojų dalyvavimas profesinio tobulėjimo veiklose tarp Europos šalių Estijoje siekia 97,7 proc.⁵³ Remiantis 2018 m. tyrimo PISA duomenimis, Estijoje skaitymo gebėjimų, matematinio ir gamtamokslio raštingumo rodikliai yra aukščiausi Europoje – skaitymo gebėjimų minimalaus lygio nepasiekusių moksleivių dalis siekia 11,1 proc. (ES vidurkis – 21,7 proc.), žemus matematikos gebėjimus yra įgiję vos 10,2 proc. (ES – 22,4 proc.) moksleivių, o gamtamokslio raštingumo minimalus lygio nepasiekusių moksleivių dalis siekia 8,8 proc. (ES – 21,6 proc.). Šio tyrimo kontekste nepažangūs mokiniai yra apibrėžiami kaip tie, kurių rezultatai yra žemesni už minimalų lygį, reikalingą sėkmingai dalyvauti visuomenės gyvenime. Žemų rezultatų kartelė – 15 proc. pagal ES bendradarbiavimo programą „Švietimas ir mokymas 2020“ (angl. *Education and Training 2020*)⁵⁴.

Reglamentavimas

PKT Estijoje suprantamas kaip priemonė, skirta mokytojų kompetencijoms atnaujinti ir plėtoti, atsižvelgiant į jų profesinius siekius, poreikius ir specifinį mokyklos kontekstą. PKT siekiama įgyti naujų kompetencijų, būtinų profesiniam augimui ir karjerai. Mokyklų vadovai skatina mokytojus dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo mokymuose, prisidedančiuose prie pedagogų profesinės veiklos gerinimo. Be to, PKT suteikia papildomo svorio mokytojo kompetencijoms siekiant karjeros ir kt.⁵⁵ Šios paskatos bei mokytojų, mokyklos vadovų požiūris skatina mokytojus įsitraukti į PKT⁵⁶.

Estijoje PKT reglamentuoja Suaugusiųjų švietimo įstatymas (angl. *Adult Education Act*)⁵⁷, kuris numato suaugusiųjų švietimo srities valdymo pagrindus, kvalifikacijos tobulinimo įstaigos išlaikymo ir kvalifikacijos tobulinimo reikalavimus, kvalifikacijos tobulinimo finansavimo pagrindus. Planuojant ir įgyvendinant PKT remiamasi profesiniuose standartuose aprašytais kompetencijos reikalavimais, mokytojo savianalize ir atsiliepimais apie jo darbą

⁵² Eurydice Report. Teachers in Europe. Careers, Development and Well-being. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/sites/default/files/teachers_in_europe_2020_0.pdf>

⁵³ Eurydice Report. Teachers in Europe. Careers, Development and Well-being. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/sites/default/files/teachers_in_europe_2020_0.pdf>

⁵⁴ Europos Komisija. PISA 2018 and the EU. Prieiga per internetą: <https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/document-library-docs/pisa-2018-eu_1.pdf>

⁵⁵ Remiantis interviu su *The Ministry of Education and Research* specialistu medžiaga (2022 01 20).

⁵⁶ EBPO. Reviews of School Resources: Estonia 2016. Prieiga per internetą: <https://www.oecd-ilibrary.org/education/oecd-reviews-of-school-resources-estonia-2016/the-teaching-workforce-in-estonia_9789264251731-9-en;jsessionid=j5VMC9RevFEu8XxDahxRupc2.ip-10-240-5-180>

⁵⁷ Riigi Teataja. Adult Education Act. Prieiga per internetą: <<https://www.riigiteataja.ee/akt/119032019093>>

bei paties mokytojo profesinio tobulėjimo, ugdymo įstaigos tobulinimo poreikiais ir valstybiniais švietimo prioritetais⁵⁸.

Estijoje tobulinti savo profesinius įgūdžius ir būti informuotam apie naujus ugdymo pokyčius yra profesinė mokytojo pareiga. Be to, profesinės mokyklos (angl. *vocational school*) mokytojai, siekdami išlaikyti savo profesinę kvalifikaciją, turi dalyvauti PKT veiklose atsižvelgdami į savo individualius PKT poreikius⁵⁹.

2014 m. šalyje parengta mokytojų ir švietimo įstaigų vadovų tęstinio mokymo koncepcija nurodo įvairių mokytojų rengimo partnerių – mokytojo, švietimo įstaigos, mokyklos savininko, Švietimo ir mokslo ministerijos (angl. *The Ministry of Education and Research*), tęstinį mokymą teikiančios institucijos ir universiteto kompetencijų centro – pareigas ir atsakomybę. Kiekviename lygmenyje yra nustatytos konkrečios pareigos ir atsakomybės, susijusios su PKT poreikių nustatymu, tęstinių mokymų planavimu, išteklių paskirstymu, mokymų organizavimu, poveikio vertinimu ir įrašų tvarkymu⁶⁰.

Estijoje taikomos motyvacinės priemonės pedagogams skatinant profesinį jų tobulėjimą⁶¹:

- mokytojams leidžiama PKT renginius lankyti darbo dienomis vietoje pamokų;
- dalis teikiamų PKT veiklų yra nemokamos;
- pedagogams padengiamos transporto išlaidos.

Švietimo ir mokslo ministerijos užduotis suaugusiųjų švietimo srityje yra planuoti ir įgyvendinti valstybinės švietimo politikos principus ir tikslus. Be to, Švietimo ir mokslo ministerija, bendradarbiaudama su partneriais, užtikrina PKT poreikių analizę ir įvertinimą, kad būtų veiksmingai įgyvendinama švietimo politika⁶². Toliau esančioje lentelėje pateikiamos kiekvienos PKT sistemoje dalyvaujančios institucijos funkcijos.

3 lentelė. Estijos PKT sistemoje veikiančios institucijos ir jų funkcijos

Institucija	Funkcija
Švietimo ir mokslo ministerija	<ul style="list-style-type: none">• Nustato centralizuotai teikiamų PKT programų prioritetus

⁵⁸ Riigi Teataja. Framework requirements for teacher training. Prieiga per internetą: <<https://www.riigiteataja.ee/akt/122082019010>>

⁵⁹ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Estija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-22_en>

⁶⁰ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Estija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-22_en>

⁶¹ Eurydice ataskaita. Teaching Careers in Europe. Access, Progression and Support. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-careers-europe-access-progression-and-support_en>

⁶² Adult Education Act. Prieiga per internetą: <<https://www.riigiteataja.ee/akt/119032019093>>

Institucija	Funkcija
	<ul style="list-style-type: none"> • Vykdo poreikių analizę • Įvertina švietimo politikos, įskaitant PKT, įgyvendinimo veiksmingumą • Rūpinasi PKT reglamentavimu
Ministerijos išorinio vertinimo departamentas	<ul style="list-style-type: none"> • Prižiūri PKT patikrinimus
Savivaldybės	<ul style="list-style-type: none"> • Rengia ir vykdo PKT • Skiria papildomų lėšų PKT ir nustato jų panaudojimo sritis • Teikia informaciją apie PKT
Švietimo ir jaunimo tarnyba	<ul style="list-style-type: none"> • Kuria PKT sistemą • Koordinuoja PKT • Organizuoja įvairius PKT renginius
Aukštosios mokyklos	<ul style="list-style-type: none"> • Dalyvauja nustatant PKT poreikius • Rengia ir vykdo PKT programas
Mokyklos	<ul style="list-style-type: none"> • Nustato poreikius • Rengia ir vykdo PKT renginius • Mokyklų vadovai ir mokyklos vadovybė sprendžia dėl PKT lėšų naudojimo • Turi atskirą biudžetą, skirtą PKT • Renkasi PKT programas • Teikia informaciją apie PKT
Pedagogai	<ul style="list-style-type: none"> • Išsako poreikius • Renkasi PKT programas • Rengia savo individualų PKT planą

Šaltinis: sudaryta Tyrimo vykdytojo

Estijoje aukštosios mokyklos yra pagrindinės PKT paslaugų teikėjos. Aukštųjų mokyklų pagrindinė funkcija – kurti bei vykdyti PKT programas. Jų programos rengiamos ir vykdomos bendradarbiaujant su išorės ekspertais, privačiais lektorais bei kitomis institucijomis. Aukštosios mokyklos vykdo ir nacionalinius švietimo prioritetus atitinkančias programas, finansuojamas Švietimo ir mokslo ministerijos.

Finansavimas

Iki 2013 m. visos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo lėšos buvo nukreiptos tiesiogiai į mokyklas, kurios pačios sprendė, kaip panaudoti lėšas. Nuo 2013 m. daugelis PKT programų, vadovaujantis nacionalinio švietimo prioritetais, buvo užsakytos centralizuotai, dažniausiai

universitetų ir kitų paslaugų teikėjų, organizuojančių kvalifikacijos tobulinimo veiklas. PKT lėšos taip pat naudojamos mokytojų tinklų palaikymui, įskaitant mokymąsi vieniems iš kitų. Valstybiniai fondai organizuoja tęstinio mokymo vykdymą ar užsakymą. Centralizuotai organizuojami mokymai mokytojams yra nemokami. Kitus PKT renginius apmoka mokytojai arba ugdymo įstaigos, priklausomai nuo susitarimų. Įprastai mokyklos ir vietos valdžios institucijos pedagogams taip pat kompensuoja transporto ir apgyvendinimo išlaidas⁶³.

Visgi dalis PKT lėšų vis dar nukreipiama į mokyklas per vietos valdžios institucijas kartu su valstybiniu švietimo fondu. Vietos savivaldybės gali skirti papildomų išteklių PKT ir nustatyti sritis, kuriose ištekliai gali būti naudojami⁶⁴. Estijos švietimo įstaigų direktoriai turi didelę autonomiją priimdami sprendimus dėl įdarbinimo, mokytojų atlyginimų ir PKT lėšų naudojimo⁶⁵. Estijoje mokyklos priima sprendimus dėl išteklių paskirstymo PKT. Taip pat Estijoje mokyklos turi atskirą PKT biudžetą⁶⁶. Mokyklos ir mokytojai, naudodamiesi savo PKT biudžetu, pasirenka PKT veiklas laisvoje profesinio tobulėjimo rinkoje. Jie taip pat gali nemokamai dalyvauti įvairiose programose, finansuojamose iš pagrindinio valstybės biudžeto⁶⁷.

1 proc. valstybės lėšų, skirtų mokytojų atlyginimams, atidedama PKT. Maždaug du trečdaliai PKT finansavimo lėšų atitenka PKT programų įgyvendinimui – programų, atitinkančių nacionalinius švietimo prioritetus, parengimui. Šias programas gali rengti ir siūlyti aukštosios mokyklos ar kiti PKT paslaugų teikėjai, o mokytojai paslaugomis gali naudotis nemokamai. Likusios lėšos skiriamos tiesiogiai mokykloms, kurios gali pasirinktinai pasikviesti norimus PKT teikėjus ir skirti lėšas mokyklos tobulinimo plano reikmėms⁶⁸. Vadovaujantis Valstybės biudžeto įstatymu (angl. *The State Budget Act*), iš valstybės biudžeto pagal mokinių skaičių

⁶³ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Estija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-22_en>

⁶⁴ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Estija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-22_en>

⁶⁵ National Center on Education and the Economy. Estonia profile. Prieiga per internetą: <<https://ncee.org/country/estonia/>>

⁶⁶ EBPO. Reviews of School Resources: Estonia 2016. Prieiga per internetą: <<https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264251731-8-en.pdf?expires=1633418685&id=id&accname=guest&checksum=F0F7064F484353FC72296080EE6BB46C>>

⁶⁷ EBPO. Reviews of School Resources: Estonia 2016. Prieiga per internetą: <<https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264251731-en.pdf?expires=1633413930&id=id&accname=guest&checksum=41E0BDC8CCFDF18126B07105C5A84388>>

⁶⁸ National Center on Education and the Economy. Estonia profile. Prieiga per internetą: <<https://ncee.org/country/estonia/>>

savivaldybių mokyklose kasmet skiriama parama savivaldybėms ir miestams padengti savivaldybių PKT išlaidas⁶⁹.

Estijoje mokytojams leidžiama pasiimti mokamas atostogas (angl. *paid study leave*) kvalifikacijai tobulinti. Apmokamos atostogos gali tęstis nuo kelių dienų iki daugiau nei mėnesį trunkančių mokymų. Visgi ilgesnėms, daugiau negu mėnesį trunkančioms, atostogoms suteikiama kompensacija, kuri gali būti mažesnė už visą įprastą atlyginimą⁷⁰.

Poreikių vertinimas

Nuo 2013 m. Estija pakeitė PKT reglamentavimą ir vietoje privalomų tobulėjimui skirtų 160 valandų per 5 metus sudarytos galimybės patiems pedagogams įsivertinti savo PKT poreikius ir pasirinkti tobulėjimo galimybes individualiai bendradarbiaujant su ugdymo įstaigos vadovu⁷¹. Vertinama, kad decentralizuotas požiūris į PKT poreikių nustatymą yra veiksmingas, nes kiekvienos Estijos mokyklos ir jų mokytojų PKT poreikiai yra skirtingi. Kiekvienas ugdymo įstaigos vadovas gali savarankiškai ieškoti būdų, kaip remti mokytojų individualų ir kolektyvinį profesinį tobulėjimą. Be to, Estijoje susiduriama su iššūkiu įtraukti į PKT ir tuos mokytojus, kurie patys jame dalyvauti nenori⁷². Pagal reglamentavimą Estijoje profesinės kompetencijos tobulinimas yra viena iš mokytojų profesinių pareigų, tačiau minimalus privalomų valandų skaičius nėra apibrėžtas⁷³. Mokyklos sukūrė ir šiuo metu įgyvendina elektroninę mokytojų savęs įsivertinimo priemonę, padedančią mokytojui nustatyti jo paties PKT poreikius⁷⁴.

Estijoje nėra privaloma, kad bendrojo ugdymo mokyklos turėtų savo PKT planą⁷⁵. Pats mokytojas parengia individualų PKT planą, kuriame kartu atsižvelgiama ir į mokyklos plėtros planą⁷⁶. Estijoje reglamentuota, kad PKT poreikius ir prioritetus nustato mokyklos,

⁶⁹ Riigi teataja. Basic Schools and Upper Secondary Schools Act. Prieiga per internetą: <<https://www.riigiteataja.ee/akt/122012018003>>

⁷⁰ Eurydice ataskaita. Teachers in Europe. Careers, Development and Well-being. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/sites/default/files/teachers_in_europe_2020_0.pdf>

⁷¹ NCEE. Top performing countries – Estonia. Prieiga per internetą: <<https://ncee.org/country/estonia/>>

⁷² Remiantis interviu su *The Ministry of Education and Research* specialistu medžiaga (2021 11 16).

⁷³ Eurydice ataskaita. Teaching Careers in Europe. Access, Progression and Support. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-careers-europe-access-progression-and-support_en>

⁷⁴ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Estija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-22_en>

⁷⁵ Eurydice ataskaita. Teachers in Europe. Careers, Development and Well-being. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/sites/default/files/teachers_in_europe_2020_0.pdf>

⁷⁶ <<https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264251731-en.pdf?expires=1633413930&id=id&accname=guest&checksum=41E0BDC8CCFDF18126B07105C5A84388>>

atsižvelgdamos į savo plėtros planus, ir mokytojai⁷⁷. Mokytojų veiklos vertinimo metu aptariami PKT poreikiai. Nors galiausiai mokytojai pasirenka bei siūlo profesinio tobulėjimo veiklas, mokyklų direktoriai koordinuoja šį pasirinkimą bei patvirtina PKT veiklas⁷⁸. Mokyklų direktoriai įvertina darbuotojų tobulinimosi poreikį pagal PKT planus, vidinio ir išorinio vertinimo rezultatus, akreditacijos ir kitus dokumentus bei vertinimų metu numatytus PKT poreikius⁷⁹.

Švietimo departamentas (angl. *The Department of Education*), remdamasis mokytojo profesiniais standartais, 2014 m. parengė mokytojų kompetencijų modelį. Šis modelis leidžia kiekvienam mokytojui geriau išanalizuoti visą mokymo procesą ir nustatyti savo PKT poreikius. Modeliu naudojasi mokytojai, norintys identifikuoti savo stipriąsias puses, nustatyti bei suvokti, kokių nuostatų ir elgesio iš jų tikimasi⁸⁰.

Pedagogų profesiniam įsivertinimui ir kompetencijų analizei Švietimo ir jaunimo taryba (angl. *The Education and Youth Board*) siūlo 360° grįžtamojo ryšio metodą, leidžiantį mokyklos vadovams, kolegoms, mokiniams ir jų tėvams palikti konstruktyvius atsiliepimus apie mokytojo darbą. Šis grįžtamasis ryšys padeda mokytojui suprasti, kaip kiti mato jo veiklą. Siekdama efektyviai vykdyti 360° grįžtamojo ryšio procesą mokykloje, Švietimo ir jaunimo taryba siūlo parengiamųjų mokymų paketą. Pedagogai, sužinoję kitų nuomonę apie savo darbą, gali įsivertinti turimas bei trūkstamas kompetencijas ir atitinkamai pasirinkti PKT programas⁸¹.

Taip pat Švietimo ir mokslo ministerija užtikrina PKT poreikių analizę ir įvertinimą, kad būtų veiksmingai įgyvendinamas PKT bei švietimo politika⁸². Švietimo ir mokslo ministerija, bendradarbiaudama su partneriais, nustato PKT prioritetus, pagrįstus mokymosi visą gyvenimą strategija, ugdymo organizavimo pakeitimais ir mokyklų analizės bei stebėsenos rezultatais. Šiuos rezultatus ji naudoja kaip išteklių planavimo pagrindą. Taip pat ši ministerija valstybės lygmeniu užtikrina išteklius prioritetiniam PKT vykdyti⁸³.

⁷⁷ Eurydice ataskaita. Teaching Careers in Europe. Access, Progression and Support. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-careers-europe-access-progression-and-support_en>

⁷⁸ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Estija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-22_en>

⁷⁹ Estonia: Concept of In-Service Education for Teachers and Heads of Educational Institutions.

⁸⁰ Remiantis interviu su *The Ministry of Education and Research* specialistu medžiaga (2021 11 16).

⁸¹ Remiantis interviu su *The Ministry of Education and Research* specialistu medžiaga (2021 11 16).

⁸² Adult Education Act. Prieiga per internetą: <<https://www.riigiteataja.ee/akt/119032019093>>

⁸³ Estonia: Concept of In-Service Education for Teachers and Heads of Educational Institutions.

Švietimo ir mokslo ministerija į nacionalinių PKT prioritetų nustatymo procesą įtraukia aukštųjų mokyklų darbuotojus: jie nacionalinio lygmens darbo grupėse ir komitetuose veikia kaip ekspertai. Dažnai pasiūlymus tyrėjai pateikia remdamiesi savo atliktais tyrimais bei tarptautiniuose tyrimuose pastebėtais poreikiais. Be to, dažnai aukštosios mokyklos teikia savo pasiūlymus dėl dėstytojams kuriamų PKT veiklų, o tada Švietimo ir mokslo ministerija gali patvirtinti siūlomas veiklas finansuoti iš Europos socialinio fondo projekto (angl. *European Social Fund project*) lėšų. Dar daugiau, Estijoje mokyklos kreipiasi į aukštąsias mokyklas su prašymais parengti konkrečius kursus pagal jų poreikius, pavyzdžiui, pagal mokyklų strateginių plėtros planų poreikius⁸⁴.

Aukštosios mokyklos sistemingai neatlieka PKT poreikių analizės. Dažnu atveju šie poreikiai identifikuojami aukštųjų mokyklų mokslininkų atliekamuose tyrimuose: iš jų matoma, kokių iššūkių kyla, kokių kompetencijų stinga pedagogams, ir tai tampa naujų PKT planų pagrindu⁸⁵. Be to, aukštosios mokyklos vertina PKT poreikius, kai rengia specialiai mokykloms ar kitoms švietimo įstaigoms pritaikytus PKT kursus. Tokiu atveju apklausiamą mokyklos vadovybę arba atliekamos išankstinės mokytojų apklausos⁸⁶.

Programų rengimas ir vykdymas

Estijoje PKT veiklas rengia ir organizuoja:

- aukštosios mokyklos;
- ugdymo įstaigos;
- mokytojų profesinės organizacijos;
- savivaldybės;
- privačios įstaigos.

Informaciją apie vykdomas programas įprastai teikia savivaldybių ir mokyklų vadovybė⁸⁷. Mokinių atostogų metu vyksta daugybė mokymų, įskaitant mokyklų organizuojamus vidinius mokymus ir mokymąsi iš kolegų (angl. *peer learning*)⁸⁸. PKT programas teikia Talino ir Tartu

⁸⁴ Remiantis interviu su Tartu universiteto specialistu medžiaga (2022 01 11).

⁸⁵ Remiantis interviu su Tartu universiteto specialistu medžiaga (2022 01 11).

⁸⁶ Remiantis interviu su Talino universiteto specialistu medžiaga (2022 01 12).

⁸⁷ EBPO. *Reviews of School Resources: Estonia 2016*. Prieiga per internetą: <<https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264251731-en.pdf?expires=1633413930&id=id&accname=guest&checksum=41E0BDC8CCFDF18126B07105C5A84388>>

⁸⁸ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Estija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-22_en>

universitetuose įsteigti kompetencijų centrai: Talino universitete – *Centre for Innovation in Education*, o Tartu universitete – *Haridustark*. Aukštosios mokyklos suteikė lanksčias PKT galimybes, pavyzdžiui, galimybę įgyti naują specialybę ar papildomą specializaciją⁸⁹. Taip pat aukštosios mokyklos nustato ir plėtoja ugdymo įstaigos vadovų ir pedagogų įsivertinimo ir PKT planavimo priemonės, dalyvauja nustatant PKT prioritetus bendradarbiaudamos su Švietimo ir mokslo ministerija bei kitais partneriais⁹⁰. Švietimo ir mokslo ministerija tiek iš aukštųjų mokyklų, tiek iš kitų teikėjų užsako ilgalaikes PKT programas. Aukštųjų mokyklų teikiamų PKT programų tikslas – užtikrinti dalyko didaktikos žinias, suteikti pedagogams galimybę įgyti papildomą specialybę, padėti pasirengti norintiems įgyti aukštąjį išsilavinimą (dažniausiai magistro kvalifikacinį laipsnį) ir pradėti dirbti mokytoju, bet neturintiems pedagoginės kvalifikacijos⁹¹.

Talino universiteto Švietimo inovacijų centras (atsakingas už PKT) administruoja projektus ir organizuoja PKT veiklas. Švietimo inovacijų centre vykdyti PKT veiklas kviečiamas Edukologijos mokyklos (angl. *The School of Educational Sciences*) akademinis personalas arba samdomas mokyklų, kitų mokymo įstaigų akademinis personalas, privatūs lektoriai⁹².

Tartu universiteto Mokymosi visą gyvenimą centras samdo pavienius specialistus, kurie nėra universiteto darbuotojai: ugdymo įstaigų mokytojus, lektorius iš privataus sektoriaus. Kai kurie PKT veiklų teikėjai (Tartu universiteto darbuotojai) taip pat bendradarbiauja su partneriais – mokyklomis, kitais universitetais, Švietimo ir mokslo ministerija – ir organizuoja PKT veiklas komandose⁹³.

Estijos aukštosios mokyklos organizuoja įvairias PKT veiklas: mokytojai gali dalyvauti moksliniuose projektuose, bendradarbiauti (angl. *co-teaching*), taip pat aukštosios mokyklos inicijuoja mentorystę, rengia internetinę medžiagą savarankiškam mokymuisi, organizuoja PKT seminarus, pristato inovatyvias idėjas konferencijose bei žiniasklaidoje. Taip pat aukštosios mokyklos pedagogams rengia atvirus seminarus bei kūrybines su PKT susijusias dirbtuves (angl. *workshops*)⁹⁴.

Aukštosios mokyklos Estijoje yra pagrindinės PKT paslaugų teikėjos. Tiek aukštosios mokyklos, tiek kiti PKT paslaugų teikėjai konkuruoja laisvojoje rinkoje. Visgi aukštosios

⁸⁹ Estonia: Concept of In-Service Education for Teachers and Heads of Educational Institutions.

⁹⁰ Estonia: Concept of In-Service Education for Teachers and Heads of Educational Institutions.

⁹¹ Remiantis interviu su Švietimo ir mokslo ministerijos specialistu medžiaga (2021 11 16).

⁹² Remiantis interviu su Talino universiteto specialistu medžiaga (2022 01 12).

⁹³ Remiantis interviu su Tartu universiteto specialistu medžiaga (2022 01 11).

⁹⁴ Remiantis interviu su Estijos aukštųjų mokyklų specialistais medžiaga.

mokyklos teikia ir PKT programas, kurios gali nesukelti didelio susidomėjimo laisvojoje rinkoje, nes jos yra paremtos naujausiais tyrimais, novatoriškomis idėjomis, ateities poreikiais, kurių pedagogai dar gali būti neidentifikavę. Tokias programas aukštosios mokyklos teikia kaip bazines, jos yra finansuojamos Švietimo ir mokslo ministerijos bei Europos socialinio fondo lėšomis. Šios programos yra rengiamos atsižvelgiant į nacionaliniu lygmeniu nustatytus prioritetus, pavyzdžiui, skaitmeninių kompetencijų ugdymą, įtraukijį ugdymą, bendrąsias kompetencijas⁹⁵.

Be to, Švietimo ir jaunimo tarnyba (angl. *The Education and Youth Authority*) Estijoje kuria PKT sistemą, koordinuoja PKT ir organizuoja įvairias PKT veiklas⁹⁶. Siūlomos ne tik individualios, bet ir grupinės veiklos. Ši agentūra rūpinasi ne tik PKT klausimais, bet įgyvendina ir kitas su švietimu susijusias funkcijas. Konkrečiai Švietimo ir jaunimo tarnybos mokymo centras (angl. *The Training Centre*) organizuoja mokymus⁹⁷. Švietimo ir jaunimo tarnyba bei privatūs PKT teikėjai, bendradarbiaudami su aukštosiomis mokyklomis, rengia ir vykdo PKT veiklas⁹⁸.

Stebėseną

Ministerijos išorinio vertinimo departamentas (angl. *The Ministry's External Evaluation Department*) atlieka išorinę mokytojų, mokyklų vadovų ir pagalbos specialistų kvalifikacinių reikalavimų atitikties stebėseną⁹⁹. Taip pat ministerijos Išorinio vertinimo departamentas prižiūri patikrinimus, susijusius su švietimu: juos atlieka apskričių švietimo įstaigos. Patikrinimų metu kasmet tiriama imtis yra apie 10 proc. mokyklų, ir viena iš temų, kuriai skiriama daugiausia dėmesio, yra PKT. Patikrinimo rezultatais dalijamasi su Švietimo ir mokslo ministerija, kitomis PKT suinteresuotomis institucijomis, visuomene. Švietimo ir mokslo ministerija, atsižvelgdama į patikrinimų rezultatus, pasiūlo papildomą paramą švietimo įstaigoms sprendžiant iškilusias problemas¹⁰⁰. Švietimo ir mokslo ministerija įvertina PKT poveikį profesinių standartų modelyje sutartų kompetencijų įgijimui, remiantis apklausų rezultatais ir atitinkamais rodikliais¹⁰¹.

⁹⁵ Remiantis interviu su Tartu universiteto specialistu medžiaga (2022 01 11).

⁹⁶ *Eurydice* ataskaita. Teachers in Europe. Careers, Development and Well-being. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/sites/default/files/teachers_in_europe_2020_0.pdf>

⁹⁷ Riigi Teataja. Statutes of the Education and Youth Authority. Prieiga per internetą: <<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/501092020001/consolide>>

⁹⁸ Remiantis interviu medžiaga (2021 11 16).

⁹⁹ Remiantis interviu su Švietimo ir mokslo ministerijos specialistu medžiaga (2021 11 16).

¹⁰⁰ NCEE. Top performing countries – Estonia. Prieiga per internetą: <<https://ncee.org/country/estonia/>>

¹⁰¹ Estonia: Concept of In-Service Education for Teachers and Heads of Educational Institutions.

Mokyklos vadovo užduotis yra stebėti PKT individualiame ir organizacijos lygmenyse. PKT nauda kasmet vertinama per pokalbius su mokyklos vadovu dėl pedagogo veiklos vertinimo (angl. *performance appraisal interview*)¹⁰². Už mokytojų vertinimą atsakingas direktorius. Mokyklų direktoriai reguliariai vertina mokytojų veiklą ir teikia jiems atsiliepimus¹⁰³.

Kokybės užtikrinimas

Kvalifikacijos tobulinimo įstaigos vadovas nustato kvalifikacijos tobulinimo organizavimo ir įstaigos veiklos kokybės užtikrinimo pagrindus¹⁰⁴. Be to, PKT programos turi atitikti šalyje nustatytus kvalifikacijos tobulinimo standartus, kuriuose nurodyti PKT programai keliami reikalavimai, sąlygos kursų baigimo atestato išdavimui ir kt.¹⁰⁵ Internetinėje svetainėje *Juhan* registruojami mokytojų dalyvavimo PKT renginiuose duomenys. Svetainėje taip pat renkami atsiliepimai apie PKT renginių turinį ir kokybę. Be to, tiek mokyklos vadovai, tiek Švietimo ir mokslo ministerija šioje svetainėje skelbia savo apžvalgas apie PKT¹⁰⁶.

Teikiamų PKT paslaugų kokybę užtikrinama reglamentavimu, vadovaujantis pagrindiniais reikalavimais ir kokybės kriterijais, taikomais paslaugų teikėjams, teikiantiems mokymosi paslaugas neformaliajam švietimui¹⁰⁷. Estijoje nevykdoma PKT programų akreditacija. Be to, išorės institucijos nevertina PKT programų kokybės. Centralizuotai teikiamas PKT programas vertina jų finansavimo klausimus sprendžiantis komitetas¹⁰⁸.

Kadangi PKT teikėjai nustato savo veiklos kokybės pagrindus, tai ir aukštosios mokyklos reglamentuoja savo kokybės užtikrinimo principus universiteto lygmenyje kokybės sutartyje (angl. *Quality Agreement*)¹⁰⁹. Aukštųjų mokyklų teikiamų PKT programų kokybę užtikrina nuolatinis programų grįžtamojo ryšio vykdymas: kursą baigusių dalyvių prašoma užpildyti vertinimo anketą. Šiuo metu aukštosios mokyklos vertina trumpalaikį PKT programų poveikį pedagogų profesinei veiklai, o ilgalaikis teikiamų programų poveikis nėra vertinamas¹¹⁰.

¹⁰² Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Estija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-22_en>

¹⁰³ NCEE. Top performing countries – Estonia. Prieiga per internetą: <<https://ncee.org/country/estonia/>>

¹⁰⁴ Riigi Teataja. Adult Education Act. Prieiga per internetą: <<https://www.riigiteataja.ee/akt/110062015010>>

¹⁰⁵ Riigi Teataja. In-service training standard. Prieiga per internetą: <<https://www.riigiteataja.ee/akt/126062015009?leiaKehtiv>>

¹⁰⁶ Remiantis interviu su Švietimo ir mokslo ministerijos specialistu medžiaga (2021 11 16).

¹⁰⁷ Remiantis interviu su Švietimo ir mokslo ministerijos specialistu medžiaga (2021 11 16).

¹⁰⁸ Remiantis interviu su Tartu universiteto bei Švietimo ir mokslo ministerijos specialistais medžiaga (2022-01-11).

¹⁰⁹ Good practice in ensuring the quality of in-service training at Tallinn University. Prieiga per internetą: <https://wd.tlu.ee/?page=pub_view_dynobj&pid=9175624&tid=45017&u=20220112123320&desktop=10016&r_url=%2F%3Fpage%3Dpub_list_dynobj%26pid%3D%26tid%3D45017%26u%3D20220112123320>

¹¹⁰ Remiantis interviu su Tartu universiteto specialistu medžiaga (2022 01 11).

Jeigu aukštosios mokyklos PKT programoms siekia gauti ES lėšas, tokiu atveju nacionalinė agentūra, atsakinga už ES programas, organizuoja šių PKT programų ekspertinį vertinimą. Vertinimo rezultatai yra pateikiami aukštosioms mokykloms, tačiau dažniausiai programų nereikia keisti, nes pakeitimai būtini tada, kai kinta paraiškos biudžetas¹¹¹.

Dar daugiau, aukštųjų mokyklų bei kitų institucijų teikiamų PKT programų kokybė užtikrinama jas rengiant remiantis naujausių mokslinių tyrimų duomenimis. Aukštosiose mokyklose kiekviena PKT programa turi turėti vadovą, kuris turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą. Be to, PKT programos yra įgyvendinamos bendradarbiaujant su praktikais ir siekiant parodyti, kaip gautos žinios gali būti įveikintos mokymo procese. PKT programų turinys atnaujinamas nuolat jas įgyvendinant¹¹².

2.3 Suomijos PKT sistemos analizė

Suomijos švietimo sistema laikoma viena geriausių tarp ES šalių ir pasaulyje, o jos mokinių pasiekimai yra vieni aukščiausių. Remiantis 2018 m. tyrimo PISA duomenimis, tarp ES šalių Suomijos penkiolikmečių skaitymo gebėjimų minimalaus lygio nepasiekusių moksleivių dalis siekia 13,5 proc. (ES vidurkis – 21,7 proc.), žemais matematinio raštingumo rezultatais pasižymi tik 15 proc. (ES – 22,4 proc.) moksleivių, o gamtamokslio raštingumo numatyto minimalaus lygio nepasiekusių moksleivių dalis – 12,9 proc. (ES – 21,6 proc.)¹¹³. Visgi ir šios šalies PKT sistema susiduria su iššūkiais.

Reglamentavimas

Suomijoje nėra specialių teisės aktų, reglamentuojančių PKT. Priklausomai nuo vietos valdžios požiūrio pagal atitinkamus įstatus ir kolektyvines sutartis mokytojai privalo 1–5 d. per metus dalyvauti PKT veiklose. Mokytojai kartu su mokyklos vadovais nusprendžia, kiek iš šio laiko skirti kvalifikacijos tobulinimui, o kiek – planavimui¹¹⁴. Pedagogai turi teisę dalyvauti šiuose privalomuose renginiuose gaudami visą atlyginimą¹¹⁵.

¹¹¹ Remiantis interviu su Talino universiteto specialistu medžiaga (2022 01 12).

¹¹² Remiantis interviu su Talino universiteto specialistu medžiaga (2022 01 12).

¹¹³ Europos Komisija. PISA 2018 and the EU. Prieiga per internetą: <https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/document-library-docs/pisa-2018-eu_1.pdf>

¹¹⁴ Eurydice ataskaita. Teaching Careers in Europe. Access, Progression and Support. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-careers-europe-access-progression-and-support_en>

¹¹⁵ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Suomija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/finland/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education_en>

Reikalavimai PKT savivaldybėse skiriasi. Nacionalinė Vyriausybė nustato, kad kiekviena savivaldybė kasmet finansuotų bent tris privalomo PKT dienas, tačiau šis reikalavimas savivaldybėse yra skirtingai interpretuojamas. Be to, Nacionalinė Vyriausybė nereguliuoja pedagogams siūlomo kvalifikacijos tobulinimo tipo ar turinio¹¹⁶.

Nors Suomijoje tik dalis PKT veiklų yra privalomos, tačiau tyrimai rodo, kad mokytojai PKT veiklose dalyvauja daug dažniau, nei formaliai reikalaujama. Dalyvavimas šiose veiklose Suomijoje nesuteikia mokytojams papildomų motyvacinių priemonių, tokių kaip atlyginimų didinimas ar paaukštinimas pareigose. Pagrindinė motyvacija yra profesinis tobulėjimas, savo žinių ir kompetencijų atnaujinimas¹¹⁷.

Suomijoje taikomos motyvacinės priemonės pedagogams skatinant profesinį tobulėjimą¹¹⁸:

- dalis teikiamų PKT veiklų yra nemokamos;
- pedagogams padengiamos transporto išlaidos;
- mokytojai gali dalyvauti PKT veiklose gaudami visą atlyginimą.

Svarbiausios iniciatyvos, reformuojančios PKT, yra vykdomos Mokytojų rengimo forumo (angl. *The Teacher Education Forum*). Švietimo ir kultūros ministerija (angl. *The Ministry of Education and Culture*) 2016 m. sukūrė šį forumą, kurio vienas iš tikslų – remti mokytojų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimą. Mokytojų rengimo forumas, bendradarbiaudamas su mokytojais, savivaldybėmis, aukštosiomis mokyklomis, rengiančiomis pedagogus, 2016 m. pabaigoje parengė Mokytojų rengimo tobulinimo programą (angl. *The Teacher Education Development Programme*)¹¹⁹. Šios programos tikslas – didinti pedagogų dalyvavimą PKT programose ir gerinti programų kokybę. Forumas veiks iki 2022 m. pabaigos¹²⁰. Vienas iš Mokytojų rengimo tobulinimo programos tikslų, susijęs su naujais mokytojų kūrybiniais įgūdžiais, apima mokytojų kompetenciją taikyti pedagogines naujoves, pavyzdžiui, skaitmenines mokymosi aplinkas, sistemas¹²¹.

¹¹⁶ NCEE. Top performing countries – Finland. Prieiga per internetą: <<https://ncee.org/country/finland/>>

¹¹⁷ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Suomija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/finland/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education_en>

¹¹⁸ *Eurydice* ataskaita. Teaching Careers in Europe. Access, Progression and Support. Prieiga per internetą:

<https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-careers-europe-access-progression-and-support_en>

¹¹⁹ Ministry of Education and Culture. The Teacher Education Forum is reforming teacher education. Prieiga per internetą: <<https://minedu.fi/opettajankoulutusfoorum/>>

¹²⁰ Ministry of Education and Culture. New comprehensive education. Prieiga per internetą: <<https://minedu.fi/en/new-comprehensive-education>>

¹²¹ Remiantis interviu su Švietimo ir kultūros ministerijos ir Suomijos nacionalinės švietimo agentūros specialistais medžiaga (2021 11 03).

Mokytojų rengimo tobulinimo programoje dalyvauja 11 iš 13 Suomijos universitetų, 5 taikomųjų mokslų universitetai ir 129 kitos švietimo įstaigos. Iš viso joje dalyvauja 41 proc. visų Suomijos savivaldybių¹²². Švietimo ir kultūros ministerija skyrė beveik 28 mln. eurų dotaciją 45 projektams, skirtiems mokytojų rengimui plėtoti. Šiais projektais buvo pradėta įgyvendinti Mokytojų rengimo tobulinimo programa, skatinama siekti programos tikslų¹²³.

4 lentelė. Suomijos pedagogų profesinio augimo sistemoje veikiančios institucijos ir jų funkcijos

Institucija	Funkcija
Nacionalinė Vyriausybė	<ul style="list-style-type: none"> Nustato PKT finansavimo tvarką savivaldybėse
Švietimo ir kultūros ministerija	<ul style="list-style-type: none"> Finansuoja PKT Teikia valstybinę pagalbą Rūpinasi PKT plėtra nacionaliniu lygmeniu
Suomijos nacionalinė švietimo agentūra	<ul style="list-style-type: none"> Administruoja PKT biudžetą Stebi PKT Teikia valstybinę pagalbą Rūpinasi PKT plėtra nacionaliniu lygmeniu Nustato nacionalinius PKT poreikius
Savivaldybės	<ul style="list-style-type: none"> Skiria finansinę paramą PKT Nustato PKT poreikius Vykdo PKT
Aukštosios mokyklos	<ul style="list-style-type: none"> Rengia ir vykdo PKT Vykdo mokslinių tyrimų ir plėtros projektus Pedagogai su dėstytojais keičiasi patirtimi
Švietimo centrai	<ul style="list-style-type: none"> Rengia ir vykdo PKT
Mokykla	<ul style="list-style-type: none"> Finansuoja PKT Nustato poreikius Vykdo PKT
Mokytojai	<ul style="list-style-type: none"> Nustato PKT poreikius Renkasi PKT programas
Mokytojų rengimo forumas	<ul style="list-style-type: none"> Skatina dalyvauti PKT, gerinti programų kokybę Skatina mokytojų inovatyvumą
Suomijos švietimo vertinimo centras	<ul style="list-style-type: none"> Stebi Mokytojų rengimo forumo veiklą bei vykdomus projektus Atlieka išorinius švietimo vertinimus

¹²² EBPO. Education Policy Outlook 2019 : Working Together to Help Students Achieve their Potential. Prieiga per internetą: <<https://www.oecd-ilibrary.org/sites/3ae7cfd1-en/index.html?itemId=/content/component/3ae7cfd1-en>>

¹²³ Ministry of Education and Culture. New comprehensive education. Prieiga per internetą: <<https://minedu.fi/en/new-comprehensive-education>>

Šaltinis: sudaryta Tyrimo vykdytojo

Suomijos nacionalinė švietimo agentūra (angl. *The Finnish National Agency of Education*) yra viena pagrindinių PKT sistemos institucijų – ji atlieka stebėsenos, poreikių nustatymo, biudžeto administravimo ir kt. funkcijas. Pagrindinė aukštųjų mokyklų funkcija – rengti bei vykdyti PKT programas, mokslinių tyrimų ir plėtros projektus.

Finansavimas

Švietimo ir kultūros ministerija yra atsakinga už švietimo finansavimą, taip pat už PKT finansavimą kartu su Suomijos Nacionaline Vyriausybe. PKT paslaugų teikėjams finansavimą tiesiogiai skiria Švietimo ir kultūros ministerija, remdamasi teikėjų paraiškėmis. Daugiau nei 7 proc. Švietimo ir kultūros ministerijos išlaidų yra skiriama suaugusiųjų švietimui. Apie 5 proc. šios sumos yra skiriama PKT¹²⁴. Valstybė PKT kasmet remia maždaug 15 mln. Eur. Pavyzdžiui, 2020 m. valstybės finansuojamo PKT biudžetas buvo 12 mln. Eur. Suomijos nacionalinė švietimo agentūra finansuoja, vykdo stebėseną ir PKT plėtrą. Švietimo ir kultūros ministerija ir Suomijos nacionalinė švietimo agentūra kartu yra atsakingos už valstybės pagalbos teikimą ir personalo mokymo plėtrą nacionaliniu lygiu¹²⁵. Finansavimas PKT paslaugoms teikti skiriamas rengiant konkursą, kurį administruoja Suomijos nacionalinė švietimo agentūra. Į šias lėšas gali pretenduoti savivaldybės, jungtinės savivaldos institucijos, aukštosios mokyklos, politechnikos, institucijos, vykdančios specialiųjų poreikių turinčių asmenų ugdymą, mokytojų rengimo mokyklos ir kitos institucijos, turinčios reikiamą specialią švietimo ir mokymo srities patirtį¹²⁶. Didžioji dalis PKT lėšų skiriama per Suomijos nacionalinę švietimo agentūrą ir regionines valstybines administracines agentūras (angl. *The Regional State Administrative Agencies*)¹²⁷.

PKT gali būti finansuojamas ugdymo įstaigos ir vykdomas darbo valandomis. Toks PKT finansavimas gali būti skirtas pavieniams mokytojams arba visam mokyklos ar savivaldybės švietimo įstaigų personalui¹²⁸. Be to, padengiamos mokytojų kelionės išlaidos į PKT

¹²⁴ *Eurydice*. Adult Education and Training. Finland. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-25_en>

¹²⁵ Remiantis interviu su Švietimo ir kultūros ministerijos ir Suomijos nacionalinės švietimo agentūros specialistais medžiaga (2021 11 03).

¹²⁶ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Suomija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/finland/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education_en>

¹²⁷ *Eurydice*. Adult Education and Training. Finland. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-25_en>

¹²⁸ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Suomija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/finland/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education_en>

renginius¹²⁹. Identifikuota problema – jog savivaldybės dažnai negali pasamdyti pavaduojančių mokytojų vietoje tų pedagogų, kurie dalyvauja PKT veiklose, net jeigu ir visos kitos kursų išlaidos yra padengiamos. Finansuodama PKT, valstybė vis dar nepadengia pavaduojančių mokytojų samdymo išlaidų¹³⁰.

Poreikių vertinimas

Suomijoje PKT grindžiamas pasiūlos ir paklausos principu. Paraiškų PKT programoms, orientuotoms į švietimo politikos prioritetus, Suomijoje yra daug daugiau, nei tokių programų finansavimo galimybių¹³¹. Mokytojai Suomijoje ypač palankiai vertina tęstinį mokymąsi, kuris padeda jiems atnaujinti savo profesines žinias mokomojo dalyko srityje¹³². Suomijoje nustatant PKT prioritetus specifinius poreikius numato mokyklos bei savivaldybės, atsižvelgdamos ir į valstybės nustatytus prioritetus. PKT plano rengimas mokyklos lygiu yra ne privalomas, o pasirenkamas¹³³. Šioje šalyje atsižvelgiama į pedagogų PKT poreikius¹³⁴. Aukštosios mokyklos, nustatydamos PKT poreikius, vykdo apklausas, poreikių analizę, pagrįstą mokslinių tyrimų ir politikos dokumentais (angl. *policy documents*), nuolat bendradarbiauja su suinteresuotomis šalimis bei reguliariai susitinka su švietimo įstaigų vadovais ir aptaria PKT poreikių klausimus¹³⁵.

Valstybės finansuojamo švietimo PKT prioritetus kasmet nustato Suomijos nacionalinė švietimo agentūra, remdamasi tikslais, kurie yra apibrėžti švietimo politikos gairėse, Vyriausybės programoje, svarbiausiuose švietimo projektuose ir švietimo reformas reglamentuojančiuose dokumentuose bei Švietimo ir kultūros ministerijos susitarime su Suomijos nacionaline švietimo agentūra¹³⁶.

¹²⁹ Eurydice ataskaita. Teaching Careers in Europe. Access, Progression and Support. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-careers-europe-access-progression-and-support_en>

¹³⁰ Teachers and Rectors in Finland 2019. Prieiga per internetą: <<https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/opettajat-ja-rehlorit-suomessa-2019-esi-ja-perusopetuksen>>

¹³¹ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Suomija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/finland/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education_en>

¹³² Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Suomija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/finland/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education_en>

¹³³ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/36bde79d-6351-489a-9986-d019efb2e72c/language-en>

¹³⁴ Remiantis interviu su Švietimo ir kultūros ministerijos ir Suomijos nacionalinės švietimo agentūros specialistais medžiaga (2021 11 03).

¹³⁵ Remiantis interviu su Häme taikomųjų mokslų universiteto specialistu medžiaga (2022 01 24).

¹³⁶ Remiantis interviu su Švietimo ir kultūros ministerijos ir Suomijos nacionalinės švietimo agentūros specialistais medžiaga (2021 11 03).

Įdomu pažymėti, kad Suomija susiduria su PKT poreikių suderinamumo problema. Nėra aiškios struktūros, leidžiančios derinti poreikius tiek nacionaliniu, tiek vietos bei individualiu lygmenimis. Kai nėra aiškios komunikacijos struktūros ir yra daug autonomijos, valstybė neturi pakankamai informacijos, kokie yra tikrieji pedagogų poreikiai. Todėl PKT planų rengimas yra viena iš priemonių, leidžiančių perduoti informaciją apie pedagogų PKT poreikius aukštesnio lygmens institucijoms. 2018 m. Mokytojų rengimo forumo vertinime Nacionalinis švietimo vertinimo centras (angl. *The National Education Evaluation Center*) rekomendavo savivaldybėms parengti strategines mokytojų kompetencijų tobulinimo gaires, apimančias visą mokytojo profesinės veiklos laikotarpį. Siekiama, kad visi Suomijos mokytojai turėtų PKT planus, kurių įgyvendinimas būtų nuolat stebimas. Mokytojų rengimo forumo projektai turėtų būti įgyvendinami 2023–2024 m.¹³⁷

Savivaldybių vietos plėtros planai atliepia švietimo plėtros ir įgyvendinimo poreikius. Norint pasiekti subalansuotą savivaldybių rengiamų ir valstybės finansuojamų PKT programų panaudojimą reikia, kad PKT veiklų organizatoriai būtų įvertinę PKT poreikius ir sukūrę sistemą bei planus, skatinančius dalyvavimą PKT¹³⁸.

Programų rengimas ir vykdymas

Suomijoje PKT programas rengia ir organizuoja¹³⁹:

- aukštosios mokyklos;
- profesinio mokytojų rengimo kolegijos;
- privačios organizacijos, registruotos organizacijos ar fondai;
- savivaldybės;
- mokyklos.

PKT sistemoje dalyvaujančios aukštosios mokyklos rengia ir vykdo mokslinių tyrimų ir plėtros projektus, kuriuose PKT yra remiamas per mokslinių tyrimų-praktikos-partnerystės sistemą ir tinklus¹⁴⁰. PKT vykdo aukštųjų mokyklų tęstinio mokymo padaliniai bei aukštųjų

¹³⁷ Teachers and Rectors in Finland 2019. Prieiga per internetą: <<https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/opettajat-ja-rehorit-suomessa-2019-esi-ja-perusopetuksen>>

¹³⁸ Remiantis interviu su Švietimo ir kultūros ministerijos ir Suomijos nacionalinės švietimo agentūros specialistais medžiaga (2021 11 03).

¹³⁹ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Suomija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/finland/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education_en>

¹⁴⁰ Remiantis interviu, atliktu su The Ministry of Education and Culture ir The Finnish National Agency of Education, medžiaga (2021-11-03)

mokyklų pedagogų rengimo skyriai. Už kvalifikacijos tobulinimo renginių organizavimą atsakingos ir pačios savivaldybės¹⁴¹. PKT teikimo tipai skiriasi: kai kurios savivaldybės organizuoja didelius, įvairioms savivaldybės mokykloms skirtus PKT renginius, o kitos palieka mokykloms galimybę pačioms vykdyti PKT programas¹⁴². PKT savivaldybės organizuoja atskiroms mokykloms arba savivaldybės mokykloms¹⁴³. Verta pažymėti, kad nors PKT švietimo decentralizacija suteikia reikšmingą administracinę galią savivaldybėms, Suomijos mokytojai pažymi, kad tai sukuria nelygbę: kai kurios savivaldybės skiria daug resursų savo mokytojų kompetencijų tobulinimui, kitos – mažiau dėmesio¹⁴⁴. Suomijos skirtingose savivaldybėse ir regionuose vyrauja PKT nelygybė¹⁴⁵.

Suomijoje PKT veiklas organizuoja aukštosios mokyklos, pavyzdžiui, įvairius kursus siūlo Haaga-Helia taikomųjų mokslų universitetas¹⁴⁶, Helsinkio universitetas, Häme taikomųjų mokslų universitetas, Oulu universitetas ir kiti¹⁴⁷. PKT veiklas siūlo ir vasaros universitetai – Turku, Kymenlaakso, Kainnu, Savonlinna ir Central Ostrobothnia, vykdančios profesinio tobulėjimo kursus pedagogams vasaros metu¹⁴⁸. Daugelyje Suomijos universitetų įkurti mokymo centrai siūlo PKT veiklas. Šių centrų teikiamos PKT veiklos yra daugiausia nukreiptos į projektų ar ilgalaikių programų vykdymą. Siekiama, kad PKT veiklos būtų ilgalaikės, o mokytojai kritiškai apmąstytų savo darbą ir įgytų naujų kompetencijų per tyrimų dizainu paremtus projektus. Universitetų centrų PKT programos atnaujinamos kas dvejus metus. Be to, universitetų centrai bendradarbiauja su mokyklomis – mokytojai ir dėstytojai keičiasi patirtimi. Mokytojai dalijasi profesinės praktikos žiniomis, o dėstytojai suteikia informaciją apie naujausius mokymo(si) ar metodologinius aspektus. Kiekvienais metais kartu rengiamos pedagoginės dienos ir bendradarbiavimo seminarai¹⁴⁹.

¹⁴¹ Education Monitoring Review 2019 Finland. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/education/sites/default/files/document-library-docs/et-monitor-report-2019-finland_fi.pdf

¹⁴² NCEE. Top performing countries – Finland. Prieiga per internetą: <https://ncee.org/country/finland/>

¹⁴³ Remiantis interviu, atliktu su The Ministry of Education and Culture ir The Finnish National Agency of Education, medžiaga (2021-11-03)

¹⁴⁴ Continuing Professional Development of Teachers in Finland, Y. Li and F. Dervin. Prieiga per internetą: <https://researchportal.helsinki.fi/en/publications/continuing-professional-development-of-teachers-in-finland>

¹⁴⁵ Remiantis interviu, atliktu su The Ministry of Education and Culture ir The Finnish National Agency of Education, medžiaga (2021-11-03)

¹⁴⁶ Haaga-Helia. In-service teacher training. Prieiga per internetą: <https://www.haaga-helia.fi/fi/opettajien-taydennyskoulutus>

¹⁴⁷ Koulutus. Continuing Education in the Field of Teaching and Education. Prieiga per internetą: <https://www.koulutus.fi/haku/opettajien-taydennyskoulutus>

¹⁴⁸ Koulutus. Continuing Education in the Field of Teaching and Education. Prieiga per internetą: <https://www.koulutus.fi/haku/opettajien-taydennyskoulutus>

¹⁴⁹ Remiantis interviu su Švietimo ir kultūros ministerijos ir Suomijos nacionalinės švietimo agentūros specialistais medžiaga (2021 11 05).

Mokymus rengia ir švietimo centrai, pavyzdžiui, švietimo centras *Kainula*, Tęstinio mokymosi centras, esantis Rytų Suomijos universitete. Taip pat ir kolegijos – *Raudaskyla Christian College*, *Tampere Region Vocational College Tredu*. PKT kursus teikia ir privačios įstaigos, kaip, pavyzdžiui, *Marckwort Education Companies*¹⁵⁰. Savivaldybės ir vietos paslaugų teikėjai dažnai turi sudarę kontraktus su universitetais, jų profesinio tobulėjimo centrais arba su privačiais paslaugų teikėjais¹⁵¹.

PKT paslaugų teikėjams suteikiama informacijos bei konsultuojama finansavimo, leidybos, tinklų kūrimo (angl. *networking*) klausimais, rengiama įvairi internetinė pagalbinė medžiaga¹⁵².

Toliau pateikiama keletas projektų ir tinklų, susijusių su PKT, pavyzdžių, kuriuose dalyvauja aukštosios mokyklos:

- *OpenDigi* projekto tikslas – formuoti regioninės plėtros bendruomenes (kurias sudaro mokslininkai, mokytojų rengėjai, pedagogikos studentai ir pradinių klasių mokytojai) ir sukurti metodus, leidžiančius kurti ir dalintis moksliniais tyrimais pagrįsta skaitmenine mokymosi medžiaga, skirta mokytojų kvalifikacijos tobulinimui¹⁵³.
- *Creative expertise* projektu siekiama tęstinumo tarp mokytojų rengimo ir tolesnio kvalifikacijos tobulinimo, kuriami veiklos modeliai, skirti įgyvendinti mokytojų mokymosi visą gyvenimą principą. Projektu skatinamas tarpusavio bendradarbiavimas tarp aukštųjų mokyklų ir mokyklų bei dalijimasis įgyta patirtimi. Dėmesio skiriama kompleksinėms mokymosi ir mokymo temoms, tokioms kaip kalbos suvokimas, lygybės skatinimas mokyklose, į mokslinius tyrimus orientuotas požiūris į darbą, mokinių ir studentų motyvacija bei tarpdisciplininis bendradarbiavimas¹⁵⁴.
- *Innokas* – tinklas, susidedantis iš 100 savivaldybių mokytojų. Šis tinklas skatina mokyklas pačias ugdyti ir plėtoti šiuolaikinės visuomenės poreikius atitinkančius pedagogų gebėjimus. *Innokas* tinklas remia mokyklas organizuodamas pedagogų

¹⁵⁰ Koulutus. Continuing Education in the Field of Teaching and Education. Prieiga per internetą: <<https://www.koulutus.fi/haku/opettajien-taydennyskoulutus>>

¹⁵¹ Remiantis interviu su Švietimo ir kultūros ministerijos ir Suomijos nacionalinės švietimo agentūros specialistais medžiaga (2021-11-05).

¹⁵² Remiantis interviu su Švietimo ir kultūros ministerijos ir Suomijos nacionalinės švietimo agentūros specialistais (2021 11 03).

¹⁵³ OpenDigi. Prieiga per internetą: <<https://opendigi.fi/in-english/>>

¹⁵⁴ Creative expertise – building bridges in teachers' basic education and continuing education. Prieiga per internetą: <<https://www.jyu.fi/edupsy/fi/tutkimus/tutkimushankkeet/kotisivut/ula/ula-creative-expertise/creative-expertise-2013-building-bridges-in-teachers2019-basic-education-and-continuing-education-ula>>

mokymus, konsultacijas ir renginius įvairiose Suomijos vietovėse. 2021 m. duomenimis, tinklą sudaro daugiau nei 600 mokyklų visoje Suomijoje¹⁵⁵.

- *LUMA Centre Finland* remia visų lygių pedagogų – nuo priešmokyklinio iki aukštojo mokslo lygmens – mokymąsi visą gyvenimą ir stiprina moksliniais tyrimais pagrįsto mokymo plėtrą. Taip pat šis centras įkvepia ir motyvuoja vaikus bei jaunimą mokytis matematikos, gamtos mokslų ir technologijų (angl. *STEM*) pasitelkdamas naujausius gamtos mokslų ir technologijų ugdymo metodus ir veiklas. *LUMA Centre Finland* yra skėtinė organizacija, vienijanti 13 *LUMA* centrų Suomijos universitetuose¹⁵⁶.

Be to, siekiama, kad Suomijoje nuo atskirų trumpalaikių PKT veiklų būtų pereinama prie ilgiau trunkančių projektų ir programų, kurių poveikis yra tvaresnis¹⁵⁷. Vis dėlto Suomijoje vis dar reikšmingą PKT rinkos dalį užima trumpalaikiai kursai¹⁵⁸.

Stebėseną

Siekiant stebėti PKT raidą nacionaliniu lygmeniu PKT buvo įtrauktas į reguliariai šalyje vykdomą mokytojų duomenų rinkimą. Duomenys yra renkami kas 3 metus¹⁵⁹. Išorinius vertinimus daugiausia atlieka Suomijos švietimo vertinimo centras (angl. *The Finnish Education Evaluation Centre*)¹⁶⁰. Tai nepriklausoma agentūra, atsakinga už švietimo vertinimą Suomijoje. Šis centras veikia kaip atskiras padalinys Suomijos nacionalinėje švietimo agentūroje, o jo vertinimai yra nepriklausomi nuo trečiųjų šalių įtakos¹⁶¹.

Suomijos švietimo vertinimo centras stebi Mokytojų rengimo forumo veiklą bei vykdomus projektus¹⁶². Suomijos švietimo vertinimo centrui buvo pavesta atlikti išorinį Suomijos mokytojų rengimo forumo vertinimą. Vertinant buvo gauta informacijos, ar pasirinktos priemonės buvo veiksmingos gerinant mokytojų rengimą, apie Mokytojų rengimo tobulinimo programos įgyvendinimo būklę mokytojus rengiančiose institucijose, reformą skatinančius ir stabdančius veiksnius. Dar daugiau, vertinimo metu buvo pateiktos rekomendacijos, kaip

¹⁵⁵ Innokas. Prieiga per internetą: <<https://www.innokas.fi/en/>>

¹⁵⁶ LUMA Centre Finland. Prieiga per internetą: <<https://www.luma.fi/en/>>

¹⁵⁷ Remiantis interviu su Švietimo ir kultūros ministerijos ir Suomijos nacionalinės švietimo agentūros specialistais medžiaga (2021 11 05).

¹⁵⁸ Remiantis interviu su Švietimo ir kultūros ministerijos ir Suomijos nacionalinės švietimo agentūros specialistais medžiaga (2021 11 03).

¹⁵⁹ Remiantis interviu su Švietimo ir kultūros ministerijos ir Suomijos nacionalinės švietimo agentūros specialistais medžiaga (2021 11 03).

¹⁶⁰ Finnish Education Evaluation Centre. Prieiga per internetą: <<https://karvi.fi/en/>>

¹⁶¹ Act on the Finnish Education Evaluation Centre. Prieiga per internetą: <<https://karvi.fi/app/uploads/2016/05/3-Act-on-FINEEC.pdf>>

¹⁶² Education Monitoring Review 2019 Finland. Prieiga per internetą: <<https://ec.europa.eu/education/sites/default/files/document-library-docs/et-monitor-report-2019-finland-fi.pdf>>

reikėtų atnaujinti mokytojų rengimą¹⁶³. Be to, Suomijoje aukštosios mokyklos reguliariai nestebi savo teikiamų PKT programų įtakos pedagogų profesinei veiklai¹⁶⁴.

Kokybės užtikrinimas

Suomijoje už kokybės užtikrinimą atsako švietimo teikėjai ir švietimo institucijos, įskaitant ir PKT veiklas vykdančius teikėjus. Švietimo teikėjai turi įstatymų nustatytą pareigą įsivertinti savo teikiamas paslaugas bei jų veiksmingumą, taip pat dalyvauti išorės vertinimuose¹⁶⁵. Suomijos švietimo vertinimo centras padeda švietimo teikėjams ir mokykloms plėtoti kokybę užtikrinančią veiklą¹⁶⁶. Suomijos švietimo vertinimo centras švietimo ir mokymo teikėjams bei aukštojo mokslo institucijoms teikia pagalbą, susijusią su vertinimu ir kokybės valdymu, pavyzdžiui, organizuodamas renginius apie kokybės valdymą¹⁶⁷. Taip pat šis centras reguliariai vertina aukštųjų mokyklų kokybės užtikrinimo sistemos veiksmingumą. Be to, priklausomai nuo finansavimo kai kurioms PKT programoms papildomai taikomi kokybės užtikrinimo kriterijai, pavyzdžiui, visoms PKT programoms, finansuojamoms Suomijos nacionalinės švietimo agentūros, teikiamoms įvairių teikėjų¹⁶⁸.

Vienas iš Suomijos švietimo sistemos bruožų yra pasitikėjimo kultūra. Tai reiškia, kad švietimo institucijos ir nacionalinio lygmens politikos formuotojai pasitiki mokytojais, taip pat ugdymo įstaigų vadovais, kad jie geriausiai supranta, kaip vietos lygmeniu, priklausomai nuo konteksto, suteikti geriausią išsilavinimą vaikams ir jaunimui. Už kokybės užtikrinimą atsako švietimo teikėjai arba savivaldybės lygmens švietimo administratoriai, taip pat kokybę užtikrina mokyklos ir patys mokytojai. Suomijoje nėra inspekcijų, tikrinančių mokytojų darbą – šis sprendimas remiasi pedagogų autonomijos vertybe. Šioje šalyje vertinimo procedūros ir jų poreikis nustatomas vietiniu lygmeniu¹⁶⁹.

Taip pat ir aukštosios mokyklos užtikrina savo teikiamų PKT paslaugų kokybę remdamosi savo vidiniais kokybės užtikrinimo mechanizmais. Be to, išoriniai aukštųjų mokyklų kokybės

¹⁶³ Remiantis interviu su Švietimo ir kultūros ministerijos ir Suomijos nacionalinės švietimo agentūros specialistais medžiaga (2021 11 03).

¹⁶⁴ Remiantis interviu su Håme taikomųjų mokslų universiteto specialistu medžiaga (2022 01 24).

¹⁶⁵ Quality Assurance – Finland. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/finland/quality-assurance_en>

¹⁶⁶ Quality Assurance – Finland. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/finland/quality-assurance_en>

¹⁶⁷ Finnish Education Evaluation Centre. National education evaluation plan 2020–2023. Prieiga per internetą: <https://karvi.fi/app/uploads/2021/05/KARVI_National_educational_plan_2020-2023.pdf>

¹⁶⁸ Remiantis interviu su Håme taikomųjų mokslų universiteto specialistu medžiaga (2022 01 24).

¹⁶⁹ Remiantis interviu su Švietimo ir kultūros ministerijos ir Suomijos nacionalinės švietimo agentūros specialistais medžiaga (2021 11 03).

vertinimai remiantis europiniais standartais (angl. *European Standards*) atliekami Suomijos švietimo vertinimo centro kas 6 m. Vertinimo rezultatai yra skelbiami viešai¹⁷⁰.

Suomijos švietimo sistema suteikia daug laisvės ir atsakomybės švietimo paslaugų teikėjams. Švietimo reformų sėkmė daugiausia priklauso nuo vietos švietimo valdymo ir įgyvendinimo. Ugdymo programa ir reikalavimai, keliami atskiriems ugdymo lygmenims, lemia pedagogų mokymų turinį. Remiantis tyrimais, sukurta ugdymo programa perteikia naujausias mokymosi ir mokymo sampratas, siekiama perorientuoti mokyklų vadovų ir mokytojų mąstymą ir praktiką.

PKT veiklų kokybė, pakankamumas ir efektyvumas labai priklauso nuo visos švietimo sistemos funkcionavimo, pavyzdžiui, nacionalinės ir vietos įgūdžių ugdymo struktūrų, teisinės bazės, finansavimo, išteklių¹⁷¹.

Vis dėlto Suomijoje dalyvauja daugybė PKT paslaugų teikėjų, dėl to Suomijos švietimo sistemos atstovai PKT kokybės kontrolę įvertino kaip problematišką, fragmentišką ir nepakankamai sistemingą. Jie nurodė, kad šalyje trūksta siūlomų PKT programų temų nuoseklumo¹⁷². Vertinama, kad, nepaisant gerų mokinių pasiekimų rezultatų šalyje, didesnė PKT sistemos konsolidacija galėtų pagerinti sistemos veikimą.

2.4 Nyderlandų PKT sistemos analizė

Nyderlanduose, remiantis TALIS 2018 m. duomenimis¹⁷³, PKT mokymuose dalyvavo 98 proc. bendrojo ugdymo mokytojų, nors įstatymuose tokia prievolė nenumatyta. Be to, Nyderlandų PKT sistema turi išskirtinį ypatumą – pedagogai turi galimybę gauti tobulėjimo stipendiją, studijuoti aukštosiose mokyklose ir įgyti magistro bei daktaro laipsnį.

Reglamentavimas

Nyderlanduose pedagogams įstatymuose nėra nustatytos pareigos dalyvauti PKT mokymuose – nėra numatyta PKT apimtis ir turinys¹⁷⁴. Vis dėlto mokytojų kompetencijų reikalavimai yra

¹⁷⁰ Remiantis interviu su JAMK taikomųjų mokslų universiteto specialistu medžiaga (2022 01 31).

¹⁷¹ Remiantis interviu su Švietimo ir kultūros ministerijos ir Suomijos nacionalinės švietimo agentūros specialistais medžiaga (2021 11 03).

¹⁷² Continuing Professional Development of Teachers in Finland, Y. Li and F. Dervin. Prieiga per internetą: <<https://researchportal.helsinki.fi/en/publications/continuing-professional-development-of-teachers-in-finland>>

¹⁷³ EBPO. Results from TALIS 2018. Netherlands. Prieiga per internetą: <https://www.oecd.org/education/talis/TALIS2018_CN_NLD.pdf>

¹⁷⁴ Eurydice ataskaita. Teaching Careers in Europe. Access, Progression and Support. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-careers-europe-access-progression-and-support_en>

nustatyti Švietimo profesijų įstatyme (angl. *The Education Professions Act*)¹⁷⁵. Pedagogai, norėdami išlikti Mokytojų registre, turi užtikrinti, kad nuolat atitinka numatytas kompetencijas. Mokyklos privalo registruoti kiekvieno pedagogo kompetencijas nustatydamas darbdavio ir mokytojo susitarimus dėl PKT. Tai leidžia Vyriausybei užtikrinti švietimo kokybę¹⁷⁶.

Šioje šalyje yra numatytos motyvacinės priemonės, skirtos palengvinti mokytojų dalyvavimą PKT mokymuose: tai dalyvavimas mokymuose darbo metu, mokytojo pavadavimo išlaidos, kelionės išlaidų padengimas, nemokami PKT mokymai pedagogams ir kt. Nyderlanduose dėl priemonių skatinti PKT sprendžia vietos valdžios institucijos ir mokyklos. Mokyklos gauna finansavimą iš valstybės pavaduojančių mokytojų sąnaudų padengimui¹⁷⁷.

Nyderlanduose taikomos motyvacinės priemonės pedagogams skatinant profesinį tobulėjimą¹⁷⁸:

- mokytojams leidžiama PKT mokymus lankyti darbo dienomis vietoje pamokų;
- mokytojų pavadavimo sąnaudų padengimas;
- dalis PKT mokymų yra nemokami;
- pedagogams padengiamos transporto išlaidos;
- galimybė gauti tobulėjimo stipendiją.

Veiksmų plane „Mokytojas 2020“ (angl. *The Teacher Action Plan*) numatytos įvairios priemonės, skirtos pagerinti PKT ir karjeros perspektyvas¹⁷⁹. Šiame plane viena iš nurodytų priemonių yra įvairi etatų ir atlyginimų sistema: profesiniu požiūriu savo kompetencijas tobulinantiesiems mokytojams sudaromos sąlygos kilti pareigose ir atitinkamai gauti didesnę atlygį. Tokia sistema prisideda prie motyvacijos lankyti PKT mokymus¹⁸⁰. Pagrindinės Nyderlandų PKT sistemoje dalyvaujančios institucijos ir jų atsakomybės nurodytos toliau esančioje lentelėje.

¹⁷⁵ Overheid. Educational Occupations Act. Prieiga per internetą: <<https://wetten.overheid.nl/BWBR0016944/2013-07-04>>

¹⁷⁶ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Nyderlandai. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-50_en>

¹⁷⁷ Eurydice ataskaita. Teaching Careers in Europe. Access, Progression and Support. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-careers-europe-access-progression-and-support_en>

¹⁷⁸ Eurydice ataskaita. Teaching Careers in Europe. Access, Progression and Support. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-careers-europe-access-progression-and-support_en>

¹⁷⁹ Rijksoverheid. Action Plan Teacher 2020. Prieiga per internetą: <<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/werken-in-het-onderwijs/documenten/kamerstukken/2011/05/23/actieplan-leraar-2020>>

¹⁸⁰ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Nyderlandai. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-50_en>

5 lentelė. Nyderlandų PKT sistemoje veikiančios institucijos ir jų funkcijos

Institucija	Funkcija
Švietimo, kultūros ir mokslo ministerija	<ul style="list-style-type: none"> • Finansuoja PKT
Švietimo inspekcija	<ul style="list-style-type: none"> • Atlieka mokyklos kokybės vertinimus • Atlieka išorinį vertinimą aukštosiose mokyklose
Nyderlandų ir Flandrijos akreditacijos organizacija	<ul style="list-style-type: none"> • Vykdo PKT programų akreditaciją • Atsakinga už atskirų programų kokybės vertinimą • Užtikrina kokybę aukštosiose mokyklose
Savivaldybės	<ul style="list-style-type: none"> • Sprendžia dėl motyvacinių priemonių • Rengia ir vykdo PKT veiklas • Nustato PKT poreikius
Aukštosios mokyklos	<ul style="list-style-type: none"> • Rengia ir vykdo PKT veiklas
Mokyklos	<ul style="list-style-type: none"> • Registruoja pedagogų kompetencijas • Sprendžia dėl motyvacinių priemonių • Rengia ir vykdo PKT veiklas • Renkasi kitus PKT teikėjus • Nustato mokytojų PKT poreikius
Pedagogai	<ul style="list-style-type: none"> • Gali gauti tobulėjimo stipendiją • Nustato savo PKT poreikius

Šaltinis: sudaryta Tyrimo vykdytojo

Nyderlanduose PKT finansuoja Švietimo, kultūros ir mokslo ministerija (angl. *The Ministry of Education, Culture and Science*). Švietimo inspekcija (angl. *The Inspectorate of Education*) bei Nyderlandų ir Flandrijos organizacija (angl. *The Netherlands-Flanders Accreditation Organisation*) atlieka kokybės užtikrinimo bei stebėsenos funkcijas. Aukštosios mokyklos bei kiti PKT teikėjai (savivaldybės, privačios įstaigos ir kt.) rengia ir vykdo PKT mokymus, taip pat aukštosios mokyklos nustato PKT mokymų poreikius bei yra atsakingos už savo teikiamų mokymų kokybę.

Finansavimas

Pradinio, vidurinio ir specialaus ugdymo mokyklos yra autonomiškos – jos turi savo PKT skirtą biudžetą. Šias PKT skirtas lėšas mokyklos gali panaudoti pasirinktų PKT programų išlaidoms padengti. Taip pat jos pačios renkasi instituciją, kuri teikia PKT programas¹⁸¹.

¹⁸¹ *Eurydice*. Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Nyderlandai. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-50_en>

Pedagogai gali gauti **tobulėjimo stipendiją**: ji suteikia galimybę mokytojams tobulinant profesinę kvalifikaciją lankyti bakalauro ar magistro studijų kursus. Kvalifikuoti mokytojai, norintys pakelti savo profesinį lygį, pagilinti žinias ar specializuotis, gali kreiptis dėl mokytojo tobulinimo stipendijos. Jie gali naudoti stipendiją studijuodami bakalauro ar magistro programas. Pedagogų tobulėjimo stipendija padengia iki 7 tūkst. Eur studijų mokesčių ir iki 350 Eur transporto bei mokslui skirtų reikmenų išlaidų. Darbdavys (ugdymo įstaigos vadovas) taip pat gali kreiptis dėl kompensacijos, reikalingos laikinai pareigų negalinčio eiti darbuotojo, dalyvaujančio nuolatinio profesinio tobulėjimo programoje, pavadavimui finansuoti¹⁸².

Taip pat mokytojai, norintys įgyti daktaro laipsnį, gali gauti **doktorantūros stipendiją**. Pedagogai, turintys teisę ją gauti, penkerius metus atleidžiami nuo mokytojo pareigų dvi dienas per savaitę, kad galėtų atlikti tyrimus, be to, gauti visą atlyginimą. Ugdymo įstaiga gauna finansavimą pakeisti mokytojui tomis dienoms, kurias jis skiria doktorantūros studijoms¹⁸³. Didžiausia suma, kurią Vyriausybė išleis stipendijoms 2022–2023 studijų metais, yra 76 586 000 Eur¹⁸⁴.

Akredituotos kolegijos ir universitetai, teikiantys PKT mokymus, yra finansuojami Švietimo, kultūros ir mokslo ministerijos. Nacionalinė Vyriausybė moka už pradinį, vidurinį, vidurinį profesinį ir aukštąjį mokslą. Švietimo įstaigos pačios gali nuspręsti, kiek lėšų skirti PKT išlaidoms¹⁸⁵. Mokyklos gali naudoti vienkartinės lėšas trumpiems PKT mokymams finansuoti. Taip pat mokyklos gali naudoti šiuos išteklius savo mokytojų bakalauro ar magistro studijų programų stipendijai gauti¹⁸⁶.

Poreikių vertinimas

Nyderlanduose mokyklos nėra teisiškai įpareigojamos PKT planą įtraukti į mokyklos veiklos planą¹⁸⁷. Šioje šalyje PKT poreikiai bei prioritetai yra nustatomi vietos valdžios institucijų bei mokyklos lygmeniu. Pedagogai, atsižvelgdami į individualius poreikius, gali pasirinkti PKT

¹⁸² *Eurydice*. Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Nyderlandai. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-50_en>

¹⁸³ *Eurydice*. Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Nyderlandai. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-50_en>

¹⁸⁴ Remiantis interviu su Švietimo inspekcijos specialistu medžiaga (2022 01 13).

¹⁸⁵ Rijksoverheid. Financing higher education. Prieiga per internetą: <<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/financiering-onderwijs/financiering-hoger-onderwijs>>

¹⁸⁶ Action Plan Teacher 2020. Prieiga per internetą: <<https://open.overheid.nl/repository/ronl-archieff-c9a4e8c1-2bc2-4543-9a00-3612d0600395/1/pdf/actieplan-leraar-2020.pdf>>

¹⁸⁷ *Eurydice* ataskaita. Teaching Careers in Europe. Access, Progression and Support. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-careers-europe-access-progression-and-support_en>

programas¹⁸⁸. Šiuo metu Nyderlanduose nėra nacionalinės strategijos, skirtos nustatyti PKT poreikiams¹⁸⁹.

Poreikiai nustatomi ir atliekant mokytojų veiklos vertinimą pačioje mokykloje. Jis Nyderlanduose pirmiausia naudojamas ugdymo procesui tobulinti. Veiklos apžvalgomis prisidedama prie mokytojo profesinio tobulėjimo, idealiu atveju glaudžiai susijusio su mokyklos poreikiais. Šiuos duomenis apžvelgia Vyriausybė¹⁹⁰. Be to, ir aukštosios mokyklos nustato PKT poreikius. Rengdamos naujas laipsnį suteikiančias programas, jos turi gauti Aukštojo mokslo efektyvumo komisijos (angl. *The Higher Education Efficiency Commission*) patvirtinimą. Siekdamas gauti šį patvirtinimą, aukštosios mokyklos turi pateikti rinkos tyrimo ataskaitą, kurioje būtų pagrįstas rengiamos studijų programos poreikis¹⁹¹. Be to, kai kurios aukštosios mokyklos savo iniciatyva bendradarbiauja su mokyklomis, siekiant nustatyti pedagogų PKT poreikius vykdomos apklausos ir interviu. Atsižvelgdamos į šiuos poreikius aukštosios mokyklos kuria PKT programas. Taip pat Nyderlanduose sukurtos regioninės partnerystės tarp kai kurių bendrojo ugdymo mokyklų ir aukštųjų mokyklų rengimo padalinių bei taikomųjų mokslų universitetų. Mokyklos turi finansuoti šio bendradarbiavimo išlaidas. Visgi ši mokyklų ir aukštųjų mokyklų partnerystė šiuo metu yra vystymo procese¹⁹².

Programų rengimas ir vykdymas

Nyderlanduose PKT programos rengia ir vykdo:

- aukštosios mokyklos;
- profesiniai universitetai;
- kolegijos;
- mokyklos;
- privačios įstaigos.

Nyderlanduose nėra atskirų įstatymų, reglamentuojančių kvalifikacijos tobulinimo institucijas ir jų funkcijas. PKT mokymus gali teikti tiek viešosios, tiek komercinės institucijos. Dalį PKT mokymų ruošia mokytojų rengimo institucijos (aukštąjį profesinį išsilavinimą teikiančios

¹⁸⁸ *Eurydice* ataskaita. Teaching Careers in Europe. Access, Progression and Support. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-careers-europe-access-progression-and-support_en>

¹⁸⁹ Remiantis interviu su Groningeno universiteto specialistu medžiaga (2022 01 25).

¹⁹⁰ EBPO. Evaluation Assessment Review Netherlands. Prieiga per internetą: <<https://www.oecd.org/education/school/OECD-Evaluation-Assessment-Review-Netherlands.pdf>>

¹⁹¹ Remiantis interviu su Švietimo inspekcijos specialistu medžiaga (2022 01 13).

¹⁹² Remiantis interviu su Groningeno universiteto specialistu medžiaga (2022 01 25).

institucijos ir universitetai, kuriuose yra mokytojų rengimo skyriai), taip pat profesiniai universitetai (angl. *HBO institutions*). Kartais PKT veiklos organizuojamos bendradarbiaujant su mokyklų konsultavimo tarnybomis, vienu iš nacionalinių švietimo konsultavimo centrų ar ekspertais iš švietimo sistemos¹⁹³. Nyderlanduose yra šie pedagogus rengiantys universitetai: Radboudo, Leideno, Mastrochto, Groningeno, *Christelijke Hogeschool Ede*¹⁹⁴.

Aukštosios mokyklos Nyderlanduose PKT kontekste vykdo ne tik laipsnį suteikiančias akredituotas studijų programas, bet ir kitas PKT veiklas laisvojoje rinkoje. Tokioms PKT veikloms bei kursams Vyriausybė neužtikrina kokybės stebėsenos. Šios privačiai aukštųjų mokyklų teikiamos PKT veiklos nėra finansuojamos iš Vyriausybės gautų lėšų. Švietimo inspekcijos finansų inspektoriai prižiūri, kad aukštosios mokyklos savo metinėse finansinėse ataskaitose atskirtų privačiai teikiamų ir valstybės finansuojamų laipsnį suteikiančių studijų programų finansinius srautus.

Daugybę trumpesnės trukmės PKT mokymų – tiek akredituotų, tiek neakredituotų – organizuoja privačios įstaigos. Akredituoti kursai yra finansuojami valstybės. Nyderlanduose galimi įvairūs kvalifikacijos tobulinimo ir profesinio tobulėjimo užsiėmimai. Jie skirti ne tik mokymo įgūdžių tobulinimui, bet ir vadinamųjų *minikštųjų įgūdžių* ugdymui¹⁹⁵. Bendru vertinimu Nyderlanduose PKT teikėjų sistema yra gana fragmentuota, joje veikia daug teikėjų¹⁹⁶.

Stebėseną

Nyderlanduose veikia Mokytojų registras, padedantis užtikrinti PKT: visi kvalifikuoti Nyderlandų mokytojai yra įtraukti į Mokytojų registrą, kuriame jie gali užpildyti informaciją apie savo kvalifikaciją ir profesinio tobulėjimo veiklas. Mokytojų registras yra privalomas nuo 2017 m. Norėdami įsiregistruoti ar likti registruoti, mokytojai turi būti kvalifikuoti ir įrodyti, kad atitinka profesinio tobulėjimo reikalavimus¹⁹⁷. Vis dėlto Nyderlanduose nėra

¹⁹³ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Nyderlandai. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-50_en>

¹⁹⁴ EBPO. Reviews of National Policies for Education: Netherlands 2016. Foundations for the Future. Prieiga per internetą: <<https://www.hotcoursesabroad.com/study/training-degrees/netherlands/teacher-training-courses/loc/131/cgory/o3-3/sin/ct/programs.html>>

¹⁹⁵ Eurydice. Quality Assurance – Netherlands. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/quality-assurance-47_en>

¹⁹⁶ Remiantis interviu su Švietimo inspekcijos specialistu medžiaga (2021 11 11).

¹⁹⁷ <<https://www.scienceguide.nl/wp-content/uploads/2017/11/9116071e.pdf>>

bendros vertinimo sistemos, paremtos stebėseną, ar PKT mokymai turėjo įtakos mokytojų tobulėjimui bei mokinių pasiekimams¹⁹⁸.

Be to, Švietimo inspekcija tikrina mokytojų įgūdžius ir kvalifikaciją atlikdama įprastus mokyklos veiklos kokybės vertinimus. Ji nevertina kiekvieno mokytojo individualiai, o analizuoja visumą. Vertindami mokymo kokybę pradinėse ir vidurinėse mokyklose, inspektoriai stebi pamokas ir užpildo standartizuotą stebėjimo formą. Ši forma taip pat naudojama specialiųjų mokyklų mokytojams vertinti¹⁹⁹.

Išorinį vertinimą aukštosiose mokyklose atlieka Švietimo inspekcija, priklausanti Švietimo, kultūros ir mokslo ministerijai. Inspekcija vertina ir skatina visos aukštojo mokslo sistemos kokybę ir savo išvadas pateikia teminėse ataskaitose, metinėje švietimo ataskaitoje ir sektorių ataskaitose. Inspekcija vertina ir skatina Olandijos akreditavimo sistemos kokybę. Ji neprižiūri Nyderlandų ir Flandrijos akreditacijos organizacijos. Inspekcija stebi akreditavimo sistemos veikimą Nyderlanduose remdamasi atskira tikrinimo sistema, prižiūri, kaip aukštosios mokyklos laikosi teisės aktų, finansų valdymą ir tęstinumą, taip pat visos aukštojo mokslo sistemos kokybę²⁰⁰.

Kokybės užtikrinimas

Remiantis Švietimo inspekcijos įstatymu²⁰¹, atsakomybė už švietimo kokybę tenka kiekvienai švietimo institucijai. Švietimo institucijos turi atitikti teisės aktus, nustatančius minimalius visų tipų švietimo kokybės standartus. Nyderlanduose Švietimo inspekcija yra atsakinga už tai, kad visos švietimo įstaigos atitiktų šiuos įstatymuose nustatytus kokybės standartus. Ji taip pat skatina mokyklas ir jų vadovybę siekti aukštų kokybės standartų ir juos išlaikyti²⁰². Švietimo inspekcija prižiūri valstybės finansuojamas švietimo įstaigas ir registruotas privačias įstaigas, siūlančias akredituotas studijų programas, suteikiančias kvalifikaciją. Švietimo inspekcija yra pavaldi Švietimo, kultūros ir mokslo ministrui²⁰³. Valstybės finansuojamos institucijos yra įtrauktos į Nyderlandų aukštojo mokslo įstatymą, o privačios įstaigos pripažįstamos remiantis šio įstatymo priedu. Švietimo inspekcija bei Nyderlandų ir Flandrijos

¹⁹⁸ Remiantis interviu su Švietimo inspekcijos specialistu medžiaga (2021 11 11).

¹⁹⁹ *Eurydice*. Quality Assurance – Netherlands. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/quality-assurance-47_en>

²⁰⁰ *Eurydice*. Quality Assurance in Higher Education – Netherlands. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/quality-assurance-higher-education-47_en>

²⁰¹ Overheid. Education Supervision Act. Prieiga per internetą: <<https://wetten.overheid.nl/BWBR0013800/2020-08-01>>

²⁰² *Eurydice*. Quality Assurance – Netherlands. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/quality-assurance-47_en>

²⁰³ Education Supervision Act. Prieiga per internetą: <<https://wetten.overheid.nl/BWBR0013800/2020-08-01>>

akreditacijos organizacija atlieka pripažinimo funkciją²⁰⁴. Dar daugiau, už PKT atsakinga Mokyklos taryba. Švietimo inspekcija stebi, kaip Mokyklų tarybos užtikrina mokyklos veiklos kokybę, gali užduoti klausimus apie žmogiškųjų išteklių valdymą, įskaitant PKT²⁰⁵.

Nyderlandų ir Flandrijos akreditacijos organizacija vykdo aukštojo profesinio mokymo įstaigų ir aukštųjų mokyklų veiklos stebėseną. Ji akredituoja tiek jau pripažintas ir vykdomas, tiek naujas studijų programas bei vertina pačių aukštųjų mokyklų naudojamas kokybės užtikrinimo sistemas. Švietimo inspekcija prižiūri ne Nyderlandų ir Flandrijos akreditacijos organizaciją, o akreditacijos sistemos veikimą Nyderlanduose apskritai²⁰⁶. Nyderlandų ir Flandrijos akreditacijos organizacija yra atsakinga už atskirų programų kokybės vertinimą ir kokybės užtikrinimą aukštosiose mokyklose. Organizacija vykdo programų akreditavimą ir turi išimtinę kompetenciją vykdyti mokymo kokybės stebėseną²⁰⁷.

Svarbu pažymėti, kad ši organizacija prižiūri studijų programų, suteikiančių bakalauro, magistro ir doktorantūros laipsnį, kokybę. Šiuo metu laipsnį suteikiančios programos yra akredituojamos jas sukūrus, o vėliau pakartotinai akredituojamos kas 6 m. Nyderlanduose yra planuojama keisti šių programų akreditavimo procesą. Švietimo inspekcija ar Nyderlandų ir Flandrijos akreditacijos organizacija neprižiūri aukštųjų mokyklų siūlomų PKT programų, kurios nesuteikia bakalauro, magistro ar mokslinio laipsnio, kokybės²⁰⁸.

Aukštosios mokyklos yra atsakingos už jų teikiamo švietimo kokybę. Švietimo, kultūros ir mokslo ministras yra atsakingas už švietimo kokybę sisteminiu lygmeniu. Aukštojo mokslo priežiūrą reglamentuoja Aukštojo mokslo ir tyrimų įstatymas ir Švietimo inspekcijos įstatymas. Prižiūrint kokybę svarbų vaidmenį atlieka Nyderlandų ir Flandrijos akreditacijos organizacija ir Švietimo inspekcija. Švietimo įstaigose kokybės stebėseną paprastai taip pat atlieka Stebėtojų taryba, studentai²⁰⁹.

2.5 Airijos PKT sistemos analizė

Airija pritraukia 10–12 proc. geriausiai pažymiais vidurines mokyklas baigusių abiturientų studijuoti pedagogo profesijos. Remiantis 2018 m. tyrimo PISA duomenimis, šioje šalyje

²⁰⁴ Remiantis interviu su Švietimo inspekcijos specialistu medžiaga (2022 01 13).

²⁰⁵ Remiantis interviu su Švietimo inspekcijos specialist medžiaga (2021 11 11).

²⁰⁶ Eurydice. Quality Assurance – Netherlands. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/quality-assurance-47_en>

²⁰⁷ Eurydice. Quality Assurance in Higher Education – Netherlands. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/quality-assurance-higher-education-47_en>

²⁰⁸ Remiantis interviu su Švietimo inspekcijos specialistu medžiaga (2022 01 13).

²⁰⁹ Eurydice. Quality Assurance in Higher Education – Netherlands. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/quality-assurance-higher-education-47_en>

penkiolikmečių mokinių skaitymo gebėjimų, matematinio ir gamtamokslio raštingumų rodikliai yra vieni aukščiausių Europoje – skaitymo gebėjimų minimalaus lygio nepasiekusių moksleivių dalis siekia 11,8 proc. (ES vidurkis – 21,7 proc.), žemais matematikos rezultatais pasižymi tik 15,7 proc. (ES – 22,4 proc.) moksleivių, o gamtamokslio raštingumo numatyto minimalaus (2-ojo) lygio nepasiekusių moksleivių dalis siekia 17 proc. (ES – 21,6 proc.)²¹⁰. Šioje šalyje išplėtotą PKT sistema bei teikėjų tinklas.

Reglamentavimas

Airijoje nėra įstatyminių įpareigojimų mokytojams dalyvauti PKT veiklose, išskyrus pradedančiuosius mokytojus, kurie privalo atlikti pedagoginę stažuotę²¹¹. Tačiau naujausi teisės aktų pakeitimai suteikia galimybę Mokymo tarybai (angl. *The Teaching Council*) reikalauti, kad mokytojai dalyvautų PKT. Jie turėtų išklausti tam tikrą nustatytą kiekį PKT mokymų per metus, kad ateityje galėtų atnaujinti savo registraciją Mokymo taryboje²¹². Mokymo tarybos profesinio elgesio kodekse²¹³ (angl. *The Code of Professional Conduct for Teachers*) nustatyti mokytojų profesinių žinių, įgūdžių ir kompetencijos standartai, kurių tikimasi iš registruotų mokytojų. Taip pat kodekse nurodyta, kad mokytojas turi prisiimti atsakomybę už savo profesinės veiklos kokybės palaikymą ir gerinimą nuolat atnaujinant žinias, pasinaudojant nuolatinio profesinio tobulėjimo galimybėmis²¹⁴. Dėl to, kad PKT mokymai neprivalomi, kai kurie pedagogai juose nedalyvauja, tačiau norėdami atnaujinti savo žinias ir įgūdžius dažniausiai mokytojai savanoriškai lanko PKT mokymus²¹⁵.

Švietimo įstatymas numato PKT funkcijas, atliekamas Švietimo ministro, mokyklos bei Švietimo inspekcijos²¹⁶. PKT mokymai yra kuriami reaguojant į besikeičiančios švietimo sistemos poreikius. Airija turi išvystytą PKT sistemą, kurioje teikiamos paslaugos derinamos

²¹⁰ Europos Komisija. PISA 2018 and the EU. Prieiga per internetą: <https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/document-library-docs/pisa-2018-eu_1.pdf>

²¹¹ *Eurydice* Report. Teaching Careers in Europe. Access, Progression and Support. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-careers-europe-access-progression-and-support_en>

²¹² Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Airija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-34_en>

²¹³ The Teaching Council. Code of Professional Conduct for Teachers. Prieiga per internetą: <https://www.teachingcouncil.ie/en/fileupload/professional-standards/code_of_conduct_2012_web-19june2012.pdf>

²¹⁴ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Airija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-34_en>

²¹⁵ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Airija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-34_en>

²¹⁶ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Airija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-34_en>

su švietimo prioritetais, politikos pokyčiais, taip pat ir teisės aktų reikalavimais, todėl sistema skatina pokyčius²¹⁷.

Naujausiose nacionalinėse mokymo programose numatyta mokymus organizuoti pamokų metu ir tikimasi, kad mokytojai juose dalyvaus. Visgi ne visos mokyklos suteikia galimybę PKT mokymuose dalyvaujančius mokytojus pakeisti kitais. Tai sukuria nelygybę tarp skirtingų mokyklų²¹⁸. Vis dėlto didžioji dauguma mokytojų²¹⁹ dalyvauja PKT mokymuose. Verta pažymėti, kad nemaža dalis mokytojų dalyvauja ilgalaikiuose sertifikuotuose kursuose, truncančiuose ne visą darbo dieną, juos padengdami savomis lėšomis²²⁰. Be to, Airijoje vasaros PKT mokymuose dalyvaujantiems pradinių klasių mokytojams gali būti suteiktos papildomos atostogų dienos²²¹.

Airijoje taikomos motyvacinės priemonės skatinant pedagogų profesinį tobulėjimą²²²:

- vasaros PKT mokymuose dalyvaujantiems pedagogams skiriamos papildomos atostogų dienos;
- mokytojams leidžiama PKT veiklose dalyvauti darbo dienos metu vietoje pamokų;
- mokytojų pavadavimo sąnaudos yra padengiamos valdžios institucijų;
- pedagogams padengiamos transporto išlaidos;
- dalis teikiamų PKT veiklų yra nemokamos.

Airijoje buvo atlikta išsami PKT sistemos tobulinimo studija. Mokymo taryba po 2014–2015 m. vykusių išsamių konsultacijų su švietimo ekspertais, mokytojais bei kitomis šalimis sukūrė *Cosán* – Nacionalinę mokytojų mokymosi sistemą (angl. *The National Framework for Teachers' Learning*). Šioje sistemoje išvardyti principai, kuriais grindžiamas PKT²²³. 2021 m. *Cosán* dar buvo kūrimo procese. Mokyklose vyksta šios sistemos plėtros procesas, kurio metu mokytojai taiko mokymosi sistemą ir stebi jos veiksmingumą praktikoje. Nors PKT

²¹⁷ Remiantis interviu su Švietimo departamento specialistu medžiaga (2021 11 16).

²¹⁸ Remiantis interviu su Mokytojų tarybos specialistu medžiaga (2021 11 08).

²¹⁹ Talis 2018 Results. Teachers and School Leaders as Lifelong Learners. Prieiga per internetą: <<https://www.oecd.org/education/talis-2018-results-volume-i-1d0bc92a-en.htm>>

²²⁰ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Airija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-34_en>

²²¹ Eurydice Report. Teaching Careers in Europe. Access, Progression and Support. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-careers-europe-access-progression-and-support_en>

²²² Eurydice ataskaita. Teaching Careers in Europe. Access, Progression and Support. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-careers-europe-access-progression-and-support_en>

²²³ The Teaching Council. Cosán. Prieiga per internetą: <<https://www.teachingcouncil.ie/en/faqs/cosan/>>

pedagogams nėra privalomas, *Cosán* sistema skatina pedagogus dalyvauti PKT ir būti veiklius – tai yra vienas iš *Cosán* principų²²⁴.

6 lentelė. Airijos PKT sistemoje veikiančios institucijos ir jų funkcijos

Institucija	Funkcija
Švietimo ministras	<ul style="list-style-type: none"> • Finansuoja įstatymų nustatytus PKT teikėjus • Teikia pagalbą pripažintoms mokykloms, švietimo centrams
Airijos kokybės ir kvalifikacijos agentūra	<ul style="list-style-type: none"> • Tvirtina PKT programas • Skatina gerinti ir reguliuoja paslaugų teikėjų siūlomų programų kokybę • Nustato švietimo ir mokymo standartus • Stebi ir peržiūri PKT teikėjus
Nacionalinė ugdymo turinio ir vertinimo taryba	<ul style="list-style-type: none"> • Peržiūri PKT poreikius ir pataria ministrui šių poreikių atžvilgiu
Inspekcija	<ul style="list-style-type: none"> • Vykdo PKT veiklų stebėseną • Vertina PKT veiklų kokybę • Skelbia vertinimų išvadas ir patarimus politikos formuotojams • Konsultuoja ministrą dėl PKT teikėjų klausimų
Mokymo taryba	<ul style="list-style-type: none"> • Reglamentuoja PKT • Peržiūri ir akredituoja PKT veiklas • Skatina mokytojus bei visuomenę suvokti tęstinio mokymo naudą • Atlieka ir publikuoja PKT tyrimus • Pataria ministrui PKT klausimais
Švietimo ir mokymo taryba	<ul style="list-style-type: none"> • Koordinuoja PKT regioniniu lygmeniu • Rengia ir vykdo PKT veiklas
Mokytojų rengimo skyrius	<ul style="list-style-type: none"> • Nustato prioritetus skiriant turimas valstybės lėšas PKT bei jų teikimo būdus • Remia ir finansuoja švietimo centrus • Finansuoja PKT • Vykdo PKT programas • Užtikrina PKT kokybę

²²⁴ Eurydice Report. Teachers in Europe. Careers, Development and Well-being. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/sites/default/files/teachers_in_europe_2020_0.pdf>

Institucija	Funkcija
Švietimo ir įgūdžių departamentas	<ul style="list-style-type: none"> • Reguliuoja švietimo centrus • Vertina PKT poveikį mokytojų veiklai
Aukštosios mokyklos	<ul style="list-style-type: none"> • Rengia ir vykdo PKT veiklas
Švietimo centrai	<ul style="list-style-type: none"> • Rengia ir vykdo PKT veiklas • Nustato regiono PKT poreikius
Profesinio tobulėjimo tarnyba mokytojams	<ul style="list-style-type: none"> • Rengia ir vykdo PKT veiklas
Mokyklos	<ul style="list-style-type: none"> • Skiria finansavimą patenkinti individualius PKT poreikius

Šaltinis: sudaryta Tyrimo vykdytojo

Vertinama, kad Airijos PKT sistema yra išplėta – joje veikia daugybė institucijų, kurios yra atsakingos už PKT rengimą ir poreikių nustatymą, PKT programų tvirtinimą, stebėseną bei kokybės vertinimą, PKT finansavimą ir reglamentavimą.

Finansavimas

Mokytojų rengimo skyrius (angl. *The Teacher Education Section*) nustato prioritetus skiriant valstybės lėšas PKT bei jų teikimo būdus. Vyriausybės Švietimo departamento skyrius finansuoja valstybės nustatytus PKT teikėjus, koordinuoja vietinio ir nacionalinio lygmens išteklių, skirtų valstybės pradinio ir pagrindinio lavinimo mokytojų švietimui, teikimą ir šiame procese siekia maksimalaus mokytojų ir valdymo organų, Nacionalinės ugdymo turinio ir vertinimo tarybos, švietimo centrų ir kitų dalyvavimo²²⁵. Mokytojų rengimo skyrius remia ir finansuoja švietimo centrus, finansuoja ir valdo PKT, taip pat teikia PKT programas²²⁶.

Numatyta, kad švietimo ministro funkcija yra skirti finansavimą mokykloms ir švietimo centrams, teikiantiems PKT paslaugas, finansuoti pripažintas mokyklas ir švietimo centrus, teikti pagalbą mokykloms, švietimo centrams, studentams²²⁷. Tuo tarpu mokyklos privalo skirti išteklius asmeniniams pedagogų tobulinimo poreikiams patenkinti²²⁸. Mokyklos gauna finansavimą iš valdžios institucijų, kad padengtų mokytojų, dalyvaujančių PKT veikloje,

²²⁵ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Airija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-34_en>

²²⁶ Teacher Education Section. Prieiga per internetą: <<https://www.gov.ie/en/organisation-information/baf31c-teacher-education-section-tes/>>

²²⁷ <http://www.irishstatutebook.ie/eli/1998/act/51/section/7/enacted/en/html#sec7/>

²²⁸ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Airija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-34_en>

pakeitimo išlaidas²²⁹. Dar daugiau, Airijoje ilgos mokamos studijų atostogos suteikiamos tik tam tikroms specializacijoms. Apmokamos atostogos, skirtos lankyti PKT veiklas, trunka trumpiau negu savaitę²³⁰. Priklausomai nuo lankomų PKT veiklų įprastai pedagogams kompensuojamos transporto ir apgyvendinimo išlaidos²³¹.

Airijoje yra tiek mokamų, tiek nemokamų PKT veiklų. Didžiąją dalį nemokamų PKT veiklų teikia įvairūs valstybės finansuojami teikėjai. Tačiau mokytojai dažnai moka už kitų paslaugų teikėjų, įskaitant privačius, organizuojamus kursus. Įvairūs teikėjai, tiek įstatymų reglamentuoti (pavyzdžiui, *Education Support Centres Ireland, Professional Development Service for Teachers, Junior Cycle for Teachers, National Induction Programme for Teachers, Centre for School Leadership, National Council for Special Education*), tiek ir įstatymų nereglamentuoti (pavyzdžiui, *CPD College Ireland*)²³², siūlo daugybę nemokamų ir mokamų PKT programų. Mokytojams ir mokykloms suteikiama galimybė pasirinkti tinkamiausias PKT veiklas²³³.

Poreikių vertinimas

Nacionalinė ugdymo turinio ir vertinimo taryba (angl. *The National Council for Curriculum and Assessment*), pavaldi Švietimo departamentui, privalo peržiūrėti PKT poreikius ir patarti ministrui šių poreikių atžvilgiu²³⁴. Nacionalinė ugdymo turinio ir vertinimo taryba peržiūri PKT poreikius, įskaitant ir kylančius diegiant naujus dalykus ar mokymo programas mokyklose, ir pataria ministrui šių poreikių atžvilgiu²³⁵.

Be to, Mokytojų rengimo skyrius nustato prioritetus skiriant turimas valstybės lėšas PKT ir jų teikimo būdus²³⁶. O švietimo centrai, konsultuodamiesi su vietinėmis mokyklomis, kuria įvairaus pobūdžio bendrąsias ir tikslines PKT veiklas, kurios atitinka nustatytus pradinio ir

²²⁹ Eurydice Report. Teaching Careers in Europe. Access, Progression and Support. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-careers-europe-access-progression-and-support_en>

²³⁰ Eurydice Report. Teachers in Europe. Careers, Development and Well-being. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/sites/default/files/teachers_in_europe_2020_0.pdf>

²³¹ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Airija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-34_en>

²³² Remiantis interviu su Švietimo departamento specialistu medžiaga (2021 11 16).

²³³ Remiantis interviu su Mokytojų tarybos specialistu medžiaga (2021 11 08).

²³⁴ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Airija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-34_en>

²³⁵ Irish Statute Book. Education Act, 1998. Prieiga per internetą: <<http://www.irishstatutebook.ie/eli/1998/act/51/section/41/enacted/en/html#sec41>>

²³⁶ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Airija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-34_en>

vidurinio ugdymo vietos poreikius²³⁷. Airijoje mokykloms neprivaloma rengti PKT plano. Be to, teisės aktuose nenurodyta, kaip dažnai turėtų būti atnaujinami šie planai. Visgi mokyklos PKT poreikius nustato atsižvelgdamos į savo plėtros planą, įsivertinimo rezultatus. Pedagogai, įvertinę mokyklos nustatytus PKT poreikius, gali pasirinkti programas, kurios atitiktų šiuos poreikius²³⁸.

Dar daugiau, Nacionalinėje mokytojų mokymosi sistemoje *Cosán* atsispindi mokytojų profesionalų, motyvuotų prisiimti atsakomybę už savo profesinį tobulėjimą, vizija. *Cosán* gerbia mokytojų profesionalumą ir leidžia savarankiškai pasirinkti jiems, jų mokiniams bei mokyklai naudingiausias PKT veiklas²³⁹. Pedagogų mokymosi sistemoje atsižvelgiama į individualius mokytojų karjeros modelius, prioritetus, taip pat į mokytojų vertybes, motyvaciją²⁴⁰. Remiantis 2018–2020 m. Airijoje atlikto tyrimo duomenimis, renkantis PKT veiklas į mokytojų išsakytus poreikius atsižvelgė 94 proc. specialiųjų mokyklų direktorių ir 74 proc. pradinių ir vidurinių mokyklų direktorių²⁴¹.

Mokytojai įprastai gali laisvai pasirinkti, kuriose PKT veiklose dalyvauti. Išimtis – kai mokytojai renka PKT dėl mokymo programų pakeitimų (angl. *in curriculum changes*). Mokytojai raginami dalyvauti Švietimo departamento finansuojamų teikėjų rengiamuose PKT²⁴².

Be to, aukštosios mokyklos nenustato PKT poreikių. Taigi, mokyklos ir mokytojai nustato savo PKT poreikius apmąstydami juos pagal *Cosán* sistemą. Jie vaidina svarbų vaidmenį poreikių nustatymo procese. Nacionaliniu lygmeniu daugelis kursų programų yra rengiamos remiantis mokymo programų reformomis. O kurdami PKT veiklas švietimo centrai remiasi vietiniais PKT poreikiais²⁴³.

²³⁷ The Teaching Council. Draft Policy on the Continuum of Teacher Education. Prieiga per internetą: <<https://www.teachingcouncil.ie/en/publications/teacher-education/documents/draft-policy-on-the-continuum-of-teacher-education.pdf>>

²³⁸ Eurydice Report. Teaching Careers in Europe. Access, Progression and Support. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-careers-europe-access-progression-and-support_en>

²³⁹ The Teaching Council. Draft Policy on the Continuum of Teacher Education. Prieiga per internetą: <<https://www.teachingcouncil.ie/en/publications/teacher-education/documents/draft-policy-on-the-continuum-of-teacher-education.pdf>>

²⁴⁰ The Teaching Council. *Cosán*: Framework for Teachers' Learning. Prieiga per internetą: <<https://www.teachingcouncil.ie/en/teacher-education/teachers-learning-cpd/cosan-the-national-framework-for-teachers-learning.pdf>>

²⁴¹ Educational Research Centre 2021. Developing an evaluation framework for teachers' professional learning in Ireland: Phase 2 Survey of teachers and principals. Prieiga per internetą: <https://www.erc.ie/wp-content/uploads/2021/10/ERC-TPL-Wellbeing-Survey-Report_Final.pdf>

²⁴² Remiantis interviu su Švietimo departamento specialistu medžiaga (2021 11 16).

²⁴³ Remiantis interviu su Mokytojų tarybos specialistu medžiaga (2022 01 27).

Programų rengimas ir vykdymas

Airijoje PKT programos rengia ir vykdo:

- švietimo centrai;
- profesinio tobulėjimo tarnyba mokytojams;
- mokytojų rengimo skyrius;
- jaunesniųjų mokytojų ciklas;
- aukštosios mokyklos;
- švietimo kolegijos;
- privatūs teikėjai.

Nacionalinis švietimo centrų tinklas yra remiamas, o atitinkamos grupės, įstaigos ir institucijos yra įgaliotos rengti ir vykdyti PKT programas, iš kurių mokytojai gali pasirinkti savo poreikius atitinkančias veiklas. Nors mokytojams neprivaloma dalyvauti šių įstaigų organizuojamuose PKT renginiuose, mokytojai yra skatinami dalyvauti, o įstatymuose nurodytų teikėjų PKT veiklos pedagogams yra nemokamos²⁴⁴.

Airijoje **švietimo centrai**, prižiūrimi Švietimo departamento, organizuoja vietines PKT programas²⁴⁵. Vienas iš tokių švietimo centrų – *The Monaghan Education Centre*²⁴⁶. Švietimo departamentas turi nemažai paramos struktūrų pradiniam ir pagrindiniam mokymui. Siekiama, kad mokytojai galėtų patenkinti nuolat besikeičiančius švietimo sistemos poreikius ir apskritai padėtų gerinti mokymo ir mokymosi kokybę. 2019 m. Airijoje veikė 21 dieninis ir 9 neakivaizdiniai švietimo centrai²⁴⁷.

Airijoje yra PKT koordinavimo agentūra, kuri pati organizuoja ir vykdo PKT veiklas²⁴⁸. Tai **Profesinio tobulėjimo tarnyba mokytojams** – pagrindinė ir didžiausia šalyje PKT veiklų

²⁴⁴ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Airija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-34_en>

²⁴⁵ Eurydice Report. Teaching Careers in Europe. Access, Progression and Support. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/teaching-careers-europe-access-progression-and-support_en>

²⁴⁶ Monaghan Education Centre. Prieiga per internetą: <<https://metc.ie/>>

²⁴⁷ Professional Development Service for Teachers. Prieiga per internetą: <<https://www.gov.ie/en/service/25737e-professional-development/>>

²⁴⁸ Eurydice Report. Teachers in Europe. Careers, Development and Well-being. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/sites/default/files/teachers_in_europe_2020_0.pdf>

teikėja Airijoje²⁴⁹. Atsižvelgiant į nuoseklumo trūkumą teikiant PKT veiklas, 2010 m. buvo sukurta ši tarpsektorinė tarnyba²⁵⁰, kuri prisideda prie mokyklų veiklos gerinimo nuolat tobulindama mokytojų kvalifikaciją per įvairias PKT veiklas²⁵¹.

Švietimo ir įgūdžių departamento **Mokytojų rengimo skyrius** yra oficialiai atsakingas už PKT programų įgyvendinimą atsižvelgiant į prioritetines sritis. Švietimo ir įgūdžių departamento Mokytojų rengimo skyrius sukūrė papildomą finansavimo – Mokytojų profesinio tinklo – schemą (angl. *The Teacher Professional Network Scheme*), remiančią mokytojų grupių ir asociacijų (angl. *Teachers' Groups and Associations*), teikiančių pedagogų kvalifikacijos tobulinimo paslaugas, veiklą²⁵².

Bendrasias ir specifines PKT programas teikia **švietimo kolegijos** (angl. *The Colleges of Education*), **aukštosios mokyklos** ir kitos trečiojo lygio įstaigos (angl. *third level bodies*), taip pat daugybė **privatų teikėjų**²⁵³. Universitetai ir švietimo kolegijos siūlo ne tik sertifikuotus PKT kursus, bet ir įvairius trumpesnės trukmės bei nesertifikuotus kursus. Šių institucijų darbuotojai taip pat prisideda prie mokyklų ir kitų švietimo organizacijų nuolatinio profesinio tobulėjimo²⁵⁴. Sertifikuoti kursai, teikiami kolegijose ir aukštosiose mokyklose, yra ilgalaikiai – dauguma jų trunka vienerius arba dvejus metus. Šie kursai leidžia mokytojams gilinti savo specializaciją. Kursus baigę mokytojai dažnai tampa PKT teikėjais, dalijasi žiniomis su savo kolegomis²⁵⁵. Aukštosios mokyklos vykdo įvairias PKT veiklas: seminarus, internetinius seminarus, renginius, programas ir kt.²⁵⁶

Taip pat vyksta nuolatinis bendradarbiavimas tarp aukštųjų mokyklų, kurių PKT programas finansuoja Švietimo departamentas, ir Švietimo departamento įgyvendinant konkrečius projektus. Tačiau šiuo metu nėra oficialiai įtvirtintos šios bendradarbiavimo struktūros²⁵⁷.

²⁴⁹ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Airija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-34_en>

²⁵⁰ EBPO. Reviews of National Policies for Education – Netherlands 2016. Foundations for the Future. Prieiga per internetą: <<https://www.teachingcouncil.ie/en/publications/teacher-education/documents/draft-policy-on-the-continuum-of-teacher-education.pdf>>

²⁵¹ Professional Development Service for Teachers. Prieiga per internetą: <<https://www.pdst.ie/about-us>>

²⁵² Teachers' Groups and Associations. Prieiga per internetą: <<http://www.tpnetworks.ie/>>

²⁵³ The Teaching Council. Draft Policy on the Continuum of Teacher Education. Prieiga per internetą: <<https://www.teachingcouncil.ie/en/publications/teacher-education/documents/draft-policy-on-the-continuum-of-teacher-education.pdf>>

²⁵⁴ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Airija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-34_en>

²⁵⁵ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Airija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-34_en>

²⁵⁶ Remiantis interviu su Mokytojų tarybos specialistu medžiaga (2022 01 27).

²⁵⁷ Remiantis interviu su Švietimo departamento specialistu medžiaga (2021 11 16).

Airijoje rengiant ir vykdant PKT programas dažnai bendradarbiauja aukštosios mokyklos, švietimo centrai ir kiti PKT teikėjai. Pavyzdžiui, šiuo metu vykdoma bendra PKT programa tarp *Maynooth* universiteto, Švietimo departamento ir 9 švietimo centrų²⁵⁸.

Jaunesniųjų mokytojų ciklas (angl. *Junior Cycle for Teachers*) yra speciali nuolatinio profesinio tobulėjimo pagalbos tarnyba, teikianti paslaugas Švietimo departamentui. Ji sukurta siekiant padėti mokykloms įgyvendinti 2015 m. jaunesniojo ciklo programą (angl. *Junior Cycle*), teikiant aukštos kokybės PKT paslaugas mokyklų vadovams ir mokytojams²⁵⁹. Jaunesniųjų mokytojų ciklas siūlo daugybę nuolatinio profesinio tobulėjimo programų, visos ciklo teikiamos PKT veiklos yra nemokamos. Jaunesniųjų mokytojų ciklo kontekste PKT planas yra nacionalinis, apimantis 3 tipus: 1) pagrindinis PKT: visos dienos užsiėmimai pedagogams nacionaliniu mastu; 2) papildomas PKT: daugybė vietinių ir nacionaliniu lygmeniu teikiamų atskirų renginių, skirtų specifiniams dalykams bei tarpdalykinėms programoms; 3) asinchroninis PKT: jis apima mokymąsi internetu ir kitus išteklius, kuriuos galima pasiekti jaunųjų mokytojų ciklo svetainėje²⁶⁰. Jaunesniųjų mokytojų ciklas taip pat fiksuoja ir apibendrina mokytojų atsiliepimus apie ugdymo turinio reformą ir jos įgyvendinimą bei visus susijusius prašymus dėl paaiškinimų apie reformą. Ši informacija yra perduodama Švietimo ir įgūdžių departamentui²⁶¹.

Daugybė kitų agentūrų siūlo įvairias PKT veiklas: tai mokytojų sąjungos ir mokyklų valdymo institucijos, kaip, pavyzdžiui, Jungtinė savanoriškų vidurinių mokyklų valdymo organizacija (angl. *Joint Managerial Body for Voluntary Secondary Schools*), Švietimo ir mokymo taryba (angl. *The Education and Training Boards Ireland*), Bendruomenių ir bendrojo lavinimo mokyklų asociacija (angl. *The Association of Community and Comprehensive Schools*) ir kt.²⁶²

Be to, vasaros kursų programa (angl. *The Summer Course Programme*) – labai svarbus pradinio ugdymo mokytojų profesinio tobulėjimo elementas. Vasaros kursai yra plataus masto: jie apima PKT veiklas, yra susiję su kiekviena ugdymo programos sritimi, specialiu

²⁵⁸ Remiantis interviu su Mokytojų tarybos specialistu medžiaga (2022 01 27).

²⁵⁹ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Airija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-34_en>

²⁶⁰ Remiantis interviu su *Junior Cycle for Teachers* specialistu medžiaga (2021 11 01).

²⁶¹ EBPO biblioteka. Education Policy Outlook in Ireland. Prieiga per internetą: <<https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/978e377b-en.pdf?expires=1633933165&id=id&accname=guest&checksum=96796053A0BD79DFCFA6E7E57ADAC60F>>

²⁶² Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Airija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-34_en>

ugdymu, mokymo metodais, lyderyste, vadyba ir kt. Vasaros kursų programos kokybė užtikrinama per paraiškų patvirtinimo procesą. Siekiant užtikrinti vasaros kursų programos kokybę, tiesioginių ir internetinių vasaros kursų paraiškų formos ir kriterijai yra nuolat peržiūrimi remiantis gautais atsiliepimais. Nors mokytojai gali dalyvauti kursuose pamokų metu ir būti pakeisti kolegų, natūralu, kad norima skatinti dalyvavimą po pamokų. Todėl pradinių klasių mokytojams vasara yra populiarus mokymosi laikotarpis, o ypač atostogų laikotarpio pradžia – liepos pirma savaitė, už kurią kitais mokslo metais mokytojams gali būti suteiktos trijų dienų kompensacinės atostogos²⁶³. Vasaros kursų programa organizuojama liepos ir rugpjūčio mėnesiais. Pradinių klasių mokytojai mokinių atostogų metu dažnai lanko juos dominančios arba mokyklai reikiamos srities kursus. Šie kursai, įskaitomi kaip PKT veiklos, yra teikiami įvairių įstatymų nustatytų ir nenustatytų paslaugų teikėjų. Kai kurie kursai yra mokami²⁶⁴.

Stebėseną

Išorinis vertinimas: Mokymo taryba peržiūri ir akredituoja PKT programas. Mokymo taryba taip pat prisideda prie PKT skatindama mokytojus bei visuomenę suvokti tęstinio mokymo naudą, taip pat atlikdama ir publikuodama tyrimus apie PKT bei patardama ministrui mokytojų kvalifikacijos tobulinimo klausimais²⁶⁵. Mokymo tarybos darbas yra paremtas Mokymo tarybos aktu (angl. *The Teaching Council Act*)²⁶⁶.

Švietimo departamentas įsipareigojo įvertinti PKT veiklos poveikį. 2018 m. Švietimo departamento užsakymu buvo pradėti tyrimai, skirti paremti PKT vertinimo sistemos plėtrą. Šiam projektui vadovauja Inicijatyvinis komitetas, kurį sudaro Švietimo departamento ir pagalbos mokytojams tarnybų, atsakingų už PKT teikimą, atstovai. Projektas sudarytas iš keturių etapų: dokumentų ir duomenų analizės, mokytojų ir direktorių apklausos apie požiūrį į PKT sistemą (vykdyta 2020 m.)²⁶⁷, PKT teikėjų bei mokinių apklausos bei išsamaus

²⁶³ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Airija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-34_en>

²⁶⁴ Remiantis interviu su Mokytojų tarybos specialistu medžiaga (2021 11 08).

²⁶⁵ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Airija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-34_en>

²⁶⁶ Teaching Council Act, 2001. Prieiga per internetą: <<https://www.teachingcouncil.ie/en/about-us1/relevant-legislation/the-teaching-council-act/teaching-council-act.pdf>>

²⁶⁷ Educational Research Centre 2021. Developing an evaluation framework for teachers' professional learning in Ireland: Phase 2 Survey of teachers and principals. Prieiga per internetą: <https://www.erc.ie/wp-content/uploads/2021/10/ERC-TPL-Wellbeing-Survey-Report_Final.pdf>

mokytojų profesinio mokymo programos tyrimo, o galutinė ataskaita bus paskelbta 2022 m. pabaigoje²⁶⁸.

Vertinimo priemonės yra visų Švietimo departamento remiamų PKT veiklų dalis ir yra atitinkamai stebimos. Kartais inspektoriai iš departamentui pavaldžios Švietimo inspekcijos²⁶⁹ atlieka išorinį vertinimą – lankosi PKT renginiuose norėdami pateikti atsiliepimų apie paslaugų teikimo kokybę²⁷⁰. Inspekcijos lankymasis ir patikrinimai mokyklose, švietimo centruose ir kitose įstaigose – vienas pagrindinių kokybės vertinimo būdų. Inspektoriai bendrauja ir diskutuoja su besimokančiais mokytojais, mokytojų valdybomis ir kitas suinteresuotais asmenimis. Po to yra skelbiamos Švietimo inspekcijos vertinimų išvados ir patarimai, kaip būtų galima pagerinti švietimo bei PKT paslaugų teikėjų darbą. Galiausiai Švietimo inspekcija konsultuoja švietimo ministrą dėl PKT teikėjų²⁷¹.

2019 m. Mokytojų rengimo skyrius pavedė Švietimo tyrimų centrui (angl. *The Educational Research Centre*) parengti PKT vertinimo sistemą. Šiuo projektu siekiama stebėti PKT įtaką pedagogams bei mokiniams. Projektas šiuo metu yra vykdomas, o numatomas jo baigimo laikas – 2022 m. gruodis²⁷².

Vidinis vertinimas: *Cosán* sistema sukuria palankią aplinką, kurioje mokytojai gali planuoti, įsitraukti ir apmąstyti savo patirtis PKT veiklose, kad užtikrintų įgytos patirties teigiamą poveikį profesiniam augimui. Pripažįstama, kad nėra vieno visiems tinkamo refleksijos modelio, ir mokytojai raginami kurti jiems tinkamiausius įsivertinimo metodus, atsižvelgiant į jų individualias nuostatas ir mokyklos aplinkybes. *Cosán* pateikia būdus, kaip galima reflektuoti, pavyzdžiui, taikant refleksyvųjį dialogą, refleksyvųjį rašymą, pasitelkus vizualines priemones²⁷³. *Cosán* siūlo ne tik individualius, bet ir kolektyvinius refleksijos būdus. Dalyvavimas šiame procese mokykloms ir mokytojams yra visiškai savanoriškas.

²⁶⁸ Educational Research Centre. Development of a Framework for the Evaluation of Teachers' Professional Learning. Prieiga per internetą: <<https://www.erc.ie/programme-of-work/development-of-a-framework-for-the-evaluation-of-teachers-professional-learning-tpl/>>

²⁶⁹ Inspectorate. Prieiga per internetą: <<https://www.gov.ie/en/organisation-information/818fa1-inspectorate/>>

²⁷⁰ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Airija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-34_en>

²⁷¹ Inspectorate. Code of Practice for the Inspectorate. Prieiga per internetą: <<https://assets.gov.ie/25265/d819973f5ed1418e8ae76f9f8fcffe10.pdf>>

²⁷² Remiantis interviu su Švietimo departamento specialistu medžiaga (2021 11 16).

²⁷³ The Teaching Council. Reflecting on Professional Learning. Prieiga per internetą: <<https://www.teachingcouncil.ie/en/teacher-education/teachers-learning-cpd-/cosan-support-materials/reflecting-on-professional-learning/>>

Be to, Mokymo taryba siūlo kelis savirefleksijos būdus, pavyzdžiui, siūloma po PKT veiklų naudoti *Kas? Kas iš to? Kas dabar?* schemą (angl. *What? So what? Now what?*). Taip pat skatinami profesionalūs pokalbiai su specialiojo ugdymo komanda, dalijimasis mokymosi patirtimi rašant komentarus platformoje, naudojimasis *Evernote* programėle, kolegų naudojimasis bendra skaitmenine saugykla, kurioje keliama informacija apie savo mokymąsi ir jo poveikį mokymo praktikai²⁷⁴.

Kokybės užtikrinimas

Mokymo taryba peržiūri ir akredituoja PKT programas²⁷⁵. Programų peržiūrėjimas ir akreditacija yra pagrindiniai elementai, per kuriuos užtikrinama mokymų kokybė nacionalinėje sistemoje. Mokymo taryba yra parengusi savo akreditavimo vaidmens įgyvendinimo strategiją. Atsižvelgiant į teisinės konsultacijas patvirtinti teikėjai ir trečiosios šalys peržiūri ir akredituoja programas tarybos vardu. Ši strategija taip pat apima inovatyvius akreditacijos metodus, pavyzdžiui, galimybę mokytojams pasidalyti atsiliepimais internetiniame forume apie jų patirtį PKT veiklose ir programos poveikį mokytojams²⁷⁶. Valstybės finansuojamiems PKT kursams taikomas kokybės užtikrinimo procesas ir jie periodiškai peržiūrimi²⁷⁷.

Taip pat už Airijos švietimo ir mokymo paslaugų kokybės ir atskaitomybės skatinimą yra atsakinga nepriklausoma Airijos kokybės ir kvalifikacijos agentūra. Ji nustato švietimo ir mokymo standartus, stebi ir peržiūri teikėjus²⁷⁸. Airijos kokybės ir kvalifikacijos agentūra patvirtina tas PKT programas, kurios nori būti pripažintos Nacionalinėje kvalifikacijų sistemoje (angl. *The National Framework of Qualifications*). Tačiau yra daugybė trumpesnių kursų, kurie dėl nustatytų reikalavimų negali būti pripažinti šios agentūros. Pavyzdžiui, tarp pradinių klasių mokytojų populiarių trumpų vasaros kursų kokybę užtikrina Švietimo

²⁷⁴ The Teaching Council. Reflecting on Professional Learning – Vignettes. Prieiga per internetą: <<https://www.teachingcouncil.ie/en/teacher-education/teachers-learning-cpd/cosan-support-materials/vignettes/>>

²⁷⁵ Tęstinis profesinis tobulėjimas mokytojams, dirbantiems ankstyvajame ir mokykliniame ugdyme. Airija. Prieiga per internetą: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/continuing-professional-development-teachers-working-early-childhood-and-school-education-34_en>

²⁷⁶ The Teaching Council. Cosán – Framework for Teachers’ Learning. Prieiga per internetą: <<https://www.teachingcouncil.ie/en/teacher-education/teachers-learning-cpd/cosan-the-national-framework-for-teachers-learning.pdf>>

²⁷⁷ Remiantis interviu su Mokymo tarybos specialistu medžiaga (2022 01 27).

²⁷⁸ Quality Assurance Qualifications Booklet. Prieiga per internetą: <<https://www.qqi.ie/Downloads/Who%20We%20Are-Booklet-August%2017.pdf>>

departamentas, akredituojantis šiuos kursus. Taigi, PKT programas tvirtina ir Švietimo departamentas²⁷⁹.

Be to, patys PKT teikėjai yra atsakingi už savo vidinės kokybės užtikrinimo sistemos kūrimą ir įgyvendinimą. Nors yra bendri metodai ir principai, kuriais teikėjai gali naudotis kurdami savo kokybės užtikrinimo sistemas, tačiau kiekvienas jų turi pasirinkti geriausiai jų poreikius ir išteklius atitinkančią sistemą. Airijos kokybės ir kvalifikacijos agentūra skatina ir reguliuoja paslaugų teikėjų siūlomų programų kokybę²⁸⁰.

Švietimo departamento Mokytojų rengimo skyrius yra atsakingas už PKT, skirtą padėti mokytojams ir mokyklų vadovams įgyvendinti nacionalinės švietimo politikos prioritetus, kokybę. Šio proceso valdymas pradinėse ir vidurinėse mokyklose yra vykdomas per valdymo komitetus ir teikiant politinę paramą, taip pat palaikant ryšius su Mokymo taryba, Švietimo inspekcija ir kitais katedros skyriais²⁸¹. Siekiant užtikrinti didesnę PKT paramos tarnybų darbo sanglaudą ir nuoseklumą, buvo sukurta visa apimanti sistema, skirta informuoti ir remti mokytojų nuolatinio tobulėjimo ir kokybės užtikrinimo procesus²⁸². Šiuo metu Švietimo departamentas, remdamasis nacionalinių ir tarptautinių tyrimų praktika, rengia ir peržiūri PKT kokybę užtikrinančius dokumentus (angl. *protocols*)²⁸³.

Dar daugiau, *Cosán* sistema skatina mokytojus būti reflektyvius – tikslingai apmąstyti savo mokymosi poreikius, pasirinktų PKT veiklų kokybę ir tinkamumą, tų veiklų įtaką profesinei veiklai ir mokinių mokymuisi. Tai mokytojai gali padaryti remdamiesi *Cosán* pateikiamais refleksijos bei kokybės vertinimo metodais²⁸⁴.

2.6 Apibendrinimas

Analizuojant PKT sistemą nagrinėtose šalyse buvo nustatyta, jog PKT **reglamentavimą** nustato nacionaliniai teisės aktai bei vietos valdžios įstatai ir kolektyvinės sutartys Suomijoje. Lietuvoje įstatymuose apibrėžta mokytojo teisė dalyvauti PKT veiklose nustatytą kiekį valandų, Suomijoje, priklausomai nuo vietos valdžios požiūrio, pagal atitinkamus įstatus ir kolektyvines sutartis mokytojai PKT veiklose privalo dalyvauti 1–5 d. per metus. Estijoje, Nyderlanduose pedagogams nėra įstatymuose nustatytos pareigos dalyvauti PKT mokymuose

²⁷⁹ Department of Education. Prieiga per internetą: <<https://www.gov.ie/en/organisation/departament-of-education/?referrer=http://www.education.ie/>>

²⁸⁰ Quality Assurance Qualifications Booklet. Prieiga per internetą: <<https://www.qqi.ie/Downloads/Who%20We%20Are-Booklet-August%2017.pdf>>

²⁸¹ Remiantis interviu su *Junior Cycle for Teachers* specialistu medžiaga (2021 11 01).

²⁸² Remiantis interviu su Švietimo departamento specialistu medžiaga (2021 11 16).

²⁸³ Remiantis interviu su Mokymo tarybos specialistu medžiaga (2022 01 27).

²⁸⁴ Remiantis interviu su Mokymo tarybos specialistu medžiaga (2022 01 27).

tam tikrą valandų skaičių. Vis dėlto Nyderlanduose pedagogai, norėdami išlikti Mokytojų registre, turi atitikti teisės aktuose nustatytas kompetencijas. Airijoje nėra įstatyminių įsipareigojimų mokytojams dalyvauti PKT veiklose, išskyrus pradedančiuosius mokytojus, kurie privalo atlikti pedagoginę stažuotę. Tačiau naujausi teisės aktų pakeitimai suteikia galimybę Mokymo tarybai reikalauti, kad mokytojai dalyvautų PKT: ateityje, norėdami atnaujinti savo mokytojų registraciją, pedagogai turėtų išklaudyti nustatytą PKT mokymų kiekį per metus.

Be to, visose šalyse PKT **finansuoja** už švietimą atsakingos ministerijos bei Švietimo departamentas Airijoje. Taip pat PKT teikėjų paslaugos gali būti padengiamos iš ES struktūrinių fondų lėšų, asmeninių pedagogų lėšų, kai pedagogas turi individualių (greta mokyklos prioritetų) PKT tikslų, jei nepakanka mokyklos paskirstytų, savivaldybių lėšų (Lietuvoje, Estijoje). Analizuotose šalyse PKT skirtos lėšos gali būti paskirstomos per mokyklas, savivaldybes, nacionalines agentūras. Pavyzdžiui, Suomijoje lėšos yra paskirstomos per Nacionalinę švietimo agentūrą, o Airijoje – per Mokytojų rengimo skyrių.

Analizuotų šalių PKT teikėjų gaunamas finansavimas skiriasi. Lietuvoje bei Airijoje lėšas PKT veikloms paskirsto mokykla pagal savo strategiją / planą – ji iškelia PKT prioritetus ir finansuoja atitinkamas PKT veiklas. Taip pat dalis lėšų yra gaunamos per įvairius projektus. Be to, Airijoje įstatymų nustatyti PKT teikėjai gauna finansavimą iš valstybės. Estijoje aukštosios mokyklos (rečiau – kiti PKT teikėjai) gauna finansavimą vykdyti nacionalinius prioritetus atitinkančius PKT mokymus iš Švietimo ir mokslo ministerijos bei dalį lėšų iš mokyklų, kurios renkasi jų vykdomus mokymus. Nyderlanduose PKT teikėjai taip pat gauna lėšų iš mokyklų, o aukštosios mokyklos gauna dalį lėšų iš mokyklų, kurios renkasi jų vykdomus mokymus, taip pat finansavimą iš Švietimo, kultūros ir mokslo ministerijos bakalauro, magistro ir doktorantūros programoms, kurios šioje šalyje yra PKT dalis. Įdomu pažymėti, kad Nyderlandai pedagogams siūlo galimybę gauti tobulėjimo stipendiją, tad mokytojai aukštosiose mokyklose PKT kontekste gali lankyti bakalauro, magistro ir doktorantūros studijų kursus. Suomijoje PKT teikėjai finansavimą gauna projektiniu principu teikdami paraiškas.

PKT poreikių vertinimas atliekamas keliais lygmenimis – nacionaliniu, regioniniu ir individualiu mokyklų. Lietuvoje ir Estijoje nacionalinių poreikių vertinimu rūpinasi ministerijos, atsakingos už švietimą. Jos atlieka PKT poreikių vertinimo tyrimus. Estijoje į nacionalinių PKT poreikių nustatymą įtraukiami ir aukštųjų mokyklų darbuotojai, Lietuvoje aukštosios mokyklos nustatant šiuos poreikius neprideda. Suomijos nacionalinė švietimo

agentūra vertina PKT poreikius šalyje. Airijoje Nacionalinė ugdymo turinio ir vertinimo taryba bei Mokytojų rengimo skyrius yra atsakingi už PKT poreikių nustatymą. Airijoje ypač atsižvelgiama į pedagogų individualius PKT poreikius. Gerbiamas mokytojų profesionalumas ir leidžiama jiems savarankiškai pasirinkti PKT veiklas, naudingiausias jiems patiems, mokiniams bei mokyklai. Taip pat Airijoje svarbus dalijimasis žiniomis bei patirtimi tarp pedagogų. Ilgalaikius kursus baigę mokytojai patys tampa PKT teikėjais, dalijasi įgytomis žiniomis su kitais pedagogais. Svarbu pažymėti, jog Nyderlanduose nėra nacionalinės strategijos siekiant nustatyti PKT poreikius. Visose analizuotose šalyse už PKT poreikių vertinimą yra atsakingi patys pedagogai ir mokyklos vadovybė: pedagogai nustato savo individualius PKT poreikius, juos derindami su mokyklos iškeltais PKT prioritetais. Lietuvoje ir Suomijoje savivaldybės taip pat prisideda prie PKT poreikių tyrimo. Ir dar, PKT teikėjai nagrinėtose šalyse atlieka PKT poreikių vertinimą ir, atsižvelgę į gautus rezultatus, rengia bei vykdo PKT programas. PKT poreikių vertinimas atliekamas bendradarbiaujant su individualiomis bei regioninėmis mokyklomis, savivaldybėmis, vykdam apklausas, remiantis tarptautiniais ir nacionaliniais tyrimais ir kt.

Analizuotose šalyse veikia tankus PKT paslaugų teikėjų tinklas. Jose **PKT programas rengia ir vykdo** aukštosios mokyklos. Lietuvoje pastarosios rengia ir vykdo mažą dalį PKT programų. Daugumą tokių programų rengia ir vykdo kitos kvalifikacijos tobulinimo institucijos.

Aukštosios mokyklos rengia ir vykdo įvairias PKT veiklas: kursus, mokymus, programas, seminarus, kūrybines dirbtuves, mokslinių tyrimų ir plėtros projektus ir kt. Rengdamos ir vykdydamos įvairias PKT veiklas jos bendradarbiauja su kitomis institucijomis bei privačiais asmenimis. Lietuvoje aukštųjų mokyklų atstovai prisideda prie nacionalinių PKT programų koncepcijų rengimo. Estijoje nacionalinio lygmens programų koordinatoriai, atsižvelgdami į aukštųjų mokyklų darbuotojų įgytą patirtį, kviečia juos prisidėti prie nacionalinių PKT programų rengimo. Aukštųjų mokyklų atstovams suteikiama laisvė patikslinti nacionalinių PKT programų turinį ir mokymo metodus (angl. *learning methods*). Svarbu pažymėti, jog Nyderlanduose PKT kontekste pedagogai gali rinktis aukštųjų mokyklų teikiamas bakalauro, magistro ar doktorantūros laipsnį suteikiančias programas. Taip pat Suomijoje, Nyderlanduose ir Airijoje PKT programas rengia ir vykdo profesinės mokytojų rengimo kolegijos, profesiniai universitetai bei švietimo kolegijos. Lietuvoje PKT programas teikia ir švietimo centrai, viešosios įstaigos, nevyriausybinės organizacijos ir kt. Visose šalyse įvairias PKT veiklas siūlo ir privatūs teikėjai. Svarbų vaidmenį rengiant ir vykdam PKT programas atlieka švietimo centrai. Airijoje yra ir įstatymų nustatytų PKT teikėjų, finansuojamų

valstybės. Be to, Airijoje įkurta Profesinio tobulėjimo tarnyba mokytojams – didžiausia šalyje agentūra, teikianti PKT paslaugas bei koordinuojanti PKT. Šioje šalyje PKT programos teikia ir Jaunesniųjų mokytojų ciklo tarnyba.

Pedagogų **profesinio augimo išorinę stebėseną** Lietuvoje atlieka ŠMSM bei NŠA. ŠMSM atlieka bendrą švietimo stebėseną šalyje, o NŠA vykdo pedagoginių darbuotojų praktinės veiklos ir kompetencijų stebėseną ir vertinimą. NŠA kartu su visų lygmenų ugdymo įstaigomis tvarko Studijų, mokymo programų ir kvalifikacijos registrą, kuriame renkama informacija apie PKT. Estijoje PKT stebėsenos funkciją taip pat atlieka Švietimo ir mokslo ministerija bei jai pavaldus Ministerijos išorinio vertinimo departamentas. Švietimo ir mokslo ministerija įvertina PKT poveikį profesinių standartų modelyje sutartų kompetencijų įgijimui, remiantis apklausų rezultatais ir atitinkamais rodikliais. Suomijoje išorinius vertinimus atlieka Suomijos švietimo vertinimo centras – nepriklausoma agentūra, veikianti kaip atskiras padalinys Suomijos nacionalinėje švietimo agentūroje. Duomenys apie PKT yra renkami nacionaliniu lygmeniu kas 3 metus. Nyderlanduose pagrindinis instrumentas, įgalinantis PKT stebėseną, yra Mokytojų registras: mokytojai užpildo informaciją apie savo kvalifikaciją ir profesinio tobulėjimo veiklas. Vis dėlto Nyderlanduose nėra bendros vertinimo sistemos, paremtos stebėseną, ar PKT mokymai turėjo įtakos mokytojų augimui bei mokinių pasiekimams. Airijoje šiuo metu yra vykdomas Mokytojų rengimo skyriaus pavestas projektas, skirtas Švietimo tyrimų centrui parengti PKT vertinimo sistemą, kuria siekiama stebėti PKT įtaką pedagogams bei mokiniams. Šis projektas baigsis 2022 m. gruodį.

Nagrinėtose šalyse vykdoma ir **profesinio augimo vidinė stebėseną**. Pedagogai mokyklose per metinius veiklos vertinimo pokalbius įsivertina ir PKT veiklų poveikį savo vykdomai ugdomajai veiklai. Airija turi išplėtotą vidinės profesinio augimo stebėsenos savanorišką sistemą *Cosán*. Ši sistema pedagogams pateikia tiek individualius, tiek kolektyvinius būdus, kaip galima apmąstyti savo patirtis PKT veiklose, taip pat planuoti PKT veiklų pasirinkimą, kad užtikrintų įgytos patirties teigiamą poveikį profesiniam augimui. Be to, Mokymo taryba siūlo kelis savirefleksijos būdus, taip pat siūlomi profesionalūs pokalbiai su specialiojo ugdymo komanda, dalijimasis mokymosi patirtimi per rašytinius komentarus platformoje naudojimas *Evernote* programėle, bendra skaitmenine saugykla, kurioje keliama informacija apie savo mokymąsi ir jo poveikį mokymo praktikai. Kai kurie PKT teikėjai, pavyzdžiui, aukštosios mokyklos, švietimo centrai, stebi savo teikiamų PKT programų poveikį pedagogų ugdomajai veiklai. Pedagogai iškart po mokymų ir praėjus metams po jų suteikia grįžtamąjį ryšį PKT teikėjams įvertindami PKT poveikį ugdomajai veiklai.

Galiausiai, visose nagrinėtose šalyse už **kokybės užtikrinimą** atsako švietimo teikėjai ir švietimo institucijos visais švietimo lygmenimis, įskaitant ir PKT veiklas vykdančius teikėjus. Kokybės užtikrinimas vykdomas per akreditacijos – PKT programų arba teikėjų – sistemą bei gaunant grįžtamąjį ryšį iš pedagogų, lankusių PKT veiklas. Lietuvoje, Estijoje ir Suomijoje nėra išorės institucijų, akredituojančių PKT programas. Estijoje nevykdoma PKT programų akreditacija, o Lietuvoje pačios akredituotos institucijos, vykdančios pedagogų kvalifikacijos tobulinimą, akredituoja savo PKT programas. Suomijoje švietimo sistemoje vyrauja pasitikėjimo kultūra, todėl kokybės užtikrinimas patikėtas paslaugų teikėjams: jie nustato savo kokybės užtikrinimo principus. Nyderlanduose veikia išorės institucija – Nyderlandų ir Flandrijos akreditacijos organizacija, akredituojanti aukštųjų mokyklų laipsnį suteikiančias PKT programas. Kitos PKT programos šios institucijos nėra akredituojamos. Be to, Nyderlanduose Švietimo inspekcija prižiūri valstybės finansuojamas švietimo įstaigas ir registruotas privačias įstaigas, siūlančias suteikiančias kvalifikaciją akredituotas studijų programas. Lyginant nagrinėtas šalis, Airijoje vykdoma griežčiausia kokybės kontrolė: išorės institucija – Mokymo taryba – peržiūri ir akredituoja PKT programas. Be to, Švietimo inspekcijos inspektoriai dalyvauja pasirinktose PKT veiklose ir tikrina jų kokybę. Galiausiai, PKT programų kokybę užtikrina nuolatinis programų grįžtamojo ryšio teikimas bei gautų rezultatų panaudojimas tobulinant PKT programas.

Toliau pateikiama visų nagrinėtų šalių PKT sistemos institucijų ir jų funkcijų lentelė.

7 lentelė. Lietuvos, Estijos, Suomijos, Nyderlandų ir Airijos PKT sistemos dalyviai ir jų funkcijos

	Lietuva	Estija	Suomija	Nyderlandai	Airija
Finansavimas	<ul style="list-style-type: none"> • ŠMSM • Savivaldybės • Mokyklos • Pedagogai 	<ul style="list-style-type: none"> • Švietimo ir mokslo ministerija • Savivaldybės 	<ul style="list-style-type: none"> • Švietimo ir kultūros ministerija • Suomijos nacionalinė švietimo agentūra 	<ul style="list-style-type: none"> • Švietimo, kultūros ir mokslo ministerija 	<ul style="list-style-type: none"> • Švietimo departamentas • Mokytojų rengimo skyrius • Mokykla
Poreikių vertinimas	<ul style="list-style-type: none"> • ŠMSM • Savivaldybės • Mokyklos • Pedagogai • PKT teikėjai 	<ul style="list-style-type: none"> • Švietimo ir mokslo ministerija • Mokykla • Pedagogai 	<ul style="list-style-type: none"> • Suomijos nacionalinė švietimo agentūra • Savivaldybės • Mokykla • Pedagogai 	<ul style="list-style-type: none"> • Pedagogai • Mokykla • PKT teikėjai 	<ul style="list-style-type: none"> • Nacionalinė ugdymo turinio ir vertinimo taryba • Mokytojų rengimo skyrius • Mokykla • Pedagogai
Programų rengimas ir vykdymas	<ul style="list-style-type: none"> • Aukštosios mokyklos • Švietimo centrai • Privačios įstaigos • Nevyriausybines organizacijos 	<ul style="list-style-type: none"> • Aukštosios mokyklos • Mokyklos • Mokytojų profesinės organizacijos • Savivaldybės • Privačios įstaigos 	<ul style="list-style-type: none"> • Aukštosios mokyklos • Profesinio mokytojų rengimo kolegijos • Privačios organizacijos, registruotos organizacijos ar fondai • Savivaldybės 	<ul style="list-style-type: none"> • Aukštosios mokyklos • Profesiniai universitetai • Kolegijos • Mokyklos • Privačios įstaigos 	<ul style="list-style-type: none"> • Aukštosios mokyklos • Švietimo centrai • Profesinio tobulėjimo tarnyba mokytojams • Mokytojų rengimo skyrius • Jaunesniųjų mokytojų ciklas • Švietimo kolegijos • Privačios įstaigos

	Lietuva	Estija	Suomija	Nyderlandai	Airiya
Stebėsenà	<ul style="list-style-type: none"> • ŠMSM • NŠA • PKT teikėjai • Pedagogai 	<ul style="list-style-type: none"> • Ministerijos išorinio vertinimo departamentas • Pedagogai 	<ul style="list-style-type: none"> • Suomijos švietimo vertinimo centras 	<ul style="list-style-type: none"> • Švietimo inspekcija • Nyderlandų ir Flandrijos akreditacijos organizacija 	<ul style="list-style-type: none"> • Mokymo taryba • Švietimo departamentas • Inspekcija • Pedagogai
Kokybės užtikrinimas	<ul style="list-style-type: none"> • PKT teikėjai • NŠA 	<ul style="list-style-type: none"> • PKT teikėjai 	<ul style="list-style-type: none"> • PKT teikėjai • Suomijos švietimo vertinimo centras 	<ul style="list-style-type: none"> • PKT teikėjai • Švietimo inspekcija • Nyderlandų ir Flandrijos akreditacijos organizacija • Aukštosios mokyklos 	<ul style="list-style-type: none"> • Mokymo taryba • Airijos kokybės ir kvalifikacijos agentūra • Mokytojų rengimo skyrius • Švietimo departamentas • PKT teikėjai

Šaltinis: sudaryta Tyrimo vykdytojo

Analizuotose šalyse aukštųjų mokyklų ir pedagogų rengimo centrų pagrindinis vaidmuo PKT sistemoje – **rengti ir vykdyti PKT programas**. Be to, aukštosios mokyklos vykdo pedagogines stažuotes, kurios yra priskiriamos PKT. Visose šalyse aukštosios mokyklos kuria ir organizuoja dažniausiai ilgesnės trukmės (40 val. ir daugiau) PKT programas. Taip siekiama ilgalaikio poveikio pedagogams. Visgi nors Airijoje aukštosios mokyklos daugiausia teikia ilgalaikes PKT programas, jose galima rasti ir trumpesnių neakredituotų PKT programų. Aukštosios mokyklos rengia ir vykdo įvairias PKT veiklas: kursus, mokymus, programas, seminarus, kūrybines dirbtuves, mokslinių tyrimų ir plėtros projektus ir kt. Dar daugiau, Suomijoje PKT sistemoje dalyvaujančios aukštosios mokyklos rengia ir vykdo mokslinių tyrimų ir plėtros projektus, kuriuose PKT yra remiamas per mokslinių tyrimų-praktikos-partnerystės sistemą ir tinklus.

Be to, analizuotose šalyse aukštosios mokyklos dalį PKT veiklų organizuoja bendradarbiaudamos su švietimo centrais, kitomis aukštosiomis, bendrojo ugdymo, profesinėmis mokyklomis, užsienio partneriais, įvairių sričių ekspertais ir kt. Taip pat aukštųjų mokyklų darbuotojai organizuoja komandines PKT veiklas drauge su kitomis institucijomis. Aukštųjų mokyklų dėstytojai su pedagogais keičiasi patirtimi ir žiniomis. Aukštųjų mokyklų inovatyvios PKT programos rengiamos, remiantis įvairiais tyrimais, keitimasis žiniomis tarp dėstytojų ir pedagogų prisideda prie kūrybiškumo skatinimo mokyklose. Aukštųjų mokyklų rengiamos PKT programos atliepia nacionalinius PKT poreikius, tarptautines PKT tendencijas, o kartais – ir individualių mokyklų poreikius. Be to, Lietuvoje ir Estijoje aukštosios mokyklos prisideda prie nacionalinių PKT programų koncepcijų rengimo.

Estijoje aukštosios mokyklos yra vienos iš pagrindinių, o Lietuvoje, Airijoje ir Suomijoje – vienos iš daugybės PKT paslaugų teikėjų. Svarbu pažymėti Nyderlandų aukštųjų mokyklų išskirtinumą PKT sistemoje. Šioje šalyje pedagogai gali rinktis bei gauti stipendiją aukštųjų mokyklų teikiamoms bakalauro, magistro ar doktorantūros laipsnį suteikiančioms programoms PKT kontekste. Visgi Nyderlanduose aukštosios mokyklos siūlo ir kitas laipsnio nesuteikiančias PKT programas.

Be to, kai kuriose šalyse (Lietuvoje, Nyderlanduose, Estijoje) aukštosios mokyklos **vertina PKT poreikius**. Estijoje aukštųjų mokyklų darbuotojai padeda nustatyti nacionalinius PKT prioritetus ir poreikius. Lietuvoje aukštosios mokyklos įgyvendina pedagogų poreikio nustatymo tyrimus individualiu (atskirų mokyklų) lygmeniu, tačiau prie nacionalinių PKT poreikių nustatymo neprisideda. Atsižvelgdamos į nustatytus PKT poreikius, aukštosios mokyklos kuria PKT programas. Estijoje aukštosios mokyklos dalyvauja nustatant

nacionalinius PKT prioritetus bendradarbiaudamos su Švietimo ir mokslo ministerija bei kitais partneriais. Dar daugiau, aukštosios mokyklos analizuoja ir tarptautines tendencijas, gerąsias praktikas ir atsižvelgdamos į jas siūlo PKT programas pedagogams.

Aukštųjų mokyklų PKT programos rengiamos remiantis ateities PKT poreikiais, kurių pedagogai dar gali būti neidentifikavę. PKT poreikiai nustatomi tiek formaliomis, tiek neformaliomis priemonėmis, pavyzdžiui, Suomijoje aukštosios mokyklos vykdo apklausas, PKT poreikių analizę, pagrįstą mokslinių tyrimų ir politikos dokumentų (angl. *policy documents*) nagrinėjimu, nuolat bendradarbiauja su suinteresuotomis šalimis bei reguliariai susitinka su švietimo įstaigų vadovais ir aptaria PKT poreikius.

Aukštosios mokyklos yra **atsakingos už savo PKT programų kokybę**. Jos reglamentuoja savo kokybės užtikrinimo principus universiteto lygmeniu. Aukštųjų mokyklų teikiamų PKT programų kokybę užtikrina nuolatinis mokytojų, kurie dalyvauja PKT renginiuose, grįžtamasis ryšys: dažniausiai baigus kursą dalyvių yra prašoma užpildyti vertinimo anketą. Be to, aukštosios mokyklos pagal poreikį vykdo **savo teikiamų PKT programų įtakos pedagogų profesinei veiklai stebėseną**.

Nyderlanduose išorinė institucija – Nyderlandų ir Flandrijos akreditacijos organizacija – akredituoja aukštųjų mokyklų tik laipsnį suteikiančias programas. Kitų aukštųjų mokyklų teikiamų PKT programų kokybės užtikrinimas yra paliktas pačios institucijos atsakomybei.

Analizuotų šalių aukštųjų mokyklų **gaunamas finansavimas PKT skiriasi**. Lietuvoje bei Airijoje aukštosios mokyklos gauna lėšas iš mokyklų, kurios renkasi jų vykdomus PKT mokymus. Be to, dalis lėšų gaunamos iš įvairių projektų. Estijoje aukštosios mokyklos gauna finansavimą vykdyti nacionalinius prioritetus atitinkančius PKT mokymus iš Vyriausybės bei taip pat dalį lėšų iš mokyklų, kurios renkasi jų vykdomus mokymus. Suomijoje PKT teikėjai, tarp jų ir aukštosios mokyklos, finansavimą gauna projektiniu principu teikdami paraiškas. Nyderlanduose aukštosios mokyklos dalį lėšų gauna iš mokyklų, kurios renkasi jų vykdomus mokymus, sulaukia finansavimo bakalauro ir magistro programoms, kurios šioje šalyje yra PKT dalis. Įdomu pažymėti, kad Nyderlandai pedagogams siūlo galimybę gauti tobulėjimo stipendiją, tad mokytojai PKT kontekste aukštosiose mokyklose gali lankyti bakalauro ar magistro studijų kursus.

Apibendrinant galima teigti, kad nors aukštosios mokyklos yra vienos iš pagrindinių veikėjų PKT sistemoje, analizuotose šalyse, tarp jų ir Lietuvoje, jos atlieka tik kelias funkcijas: rengia ir vykdo PKT programas, mokslinių tyrimų ir plėtros projektus, nustato PKT poreikius, yra

atsakingos už savo teikiamų PKT programų kokybę bei pagal poreikį atlieka PKT veiklų poveikio pedagogų profesinei veiklai stebėseną.

Toliau pateikiama analizuotų šalių – Lietuvos, Estijos, Suomijos, Nyderlandų ir Airijos – aukštųjų mokyklų ir pedagogų rengimo centrų vaidmens PKT sistemoje apibendrinta lentelė.

1 lentelė. Lietuvos, Estijos, Suomijos, Nyderlandų ir Airijos aukštųjų mokyklų ir pedagogų rengimo centrų funkcijos ir atsakomybės PKT sistemoje

	Lietuva	Estija	Suomija	Nyderlandai	Airija
Poreikių vertinimas	<ul style="list-style-type: none"> Atlieka PKT poreikių vertinimo tyrimus, rengia apklausas 	<ul style="list-style-type: none"> Bendradarbiauja nustatant PKT poreikius 	<ul style="list-style-type: none"> Atlieka PKT poreikių vertinimo tyrimus 	<ul style="list-style-type: none"> Atlieka PKT poreikių vertinimo tyrimus 	–
Programų rengimas ir vykdymas	<ul style="list-style-type: none"> Rengia ir vykdo įvairias PKT veiklas: programas, mokymus, seminarus, internetinius seminarus, renginius, kūrybines dirbtuves, mokslinius projektus ir kt. 				
Stebėseną	<ul style="list-style-type: none"> Pagal poreikį vykdo PKT stebėseną 	–	–	–	–
Kokybės užtikrinimas	<ul style="list-style-type: none"> Užtikrina savo teikiamų PKT paslaugų kokybę 				

Šaltinis: sudaryta Tyrimo vykdytojo

3 Lietuvos pedagogų rengimo centrų funkcijų modelis

Reglamentavimas | Lietuvos pedagogų rengimo centrų veiklą reglamentuoja LR švietimo įstatymas, numatantis, kad pedagogų rengimo centrai kartu su akredituotomis kvalifikacijos tobulinimo įstaigomis įgyvendina kvalifikacijos tobulinimo programas. Detaliau pedagogų rengimo centrų veiklą reglamentuoja Pedagogų rengimo reglamentas. Teisės aktų pokyčiai reikalingi tiek, kiek tai susiję su teikiamais pasiūlymais.

Atsakomybės ir funkcijos | Pagrindiniai PKT sistemos dalyviai yra LR švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Nacionalinė švietimo agentūra, savivaldybės, aukštosios mokyklos / pedagogų rengimo centrai, vykdančios PKT, akredituotos įstaigos, vykdančios PKT, mokyklos, pedagogai.

Toliau esančiame paveiksle pateikiamos šių sistemos dalyvių atsakomybės ir funkcijos.

PKT sistemos dalyviai	Atsakomybės ir funkcijos
Švietimo, mokslo ir sporto ministerija	<ul style="list-style-type: none">• Pagal poreikį inicijuoja kvalifikacijos tobulinimo programų rengimą ir tam skiria lėšų;• Numato nacionalinio lygmens PKT prioritetines kryptis;• Ne rečiau nei kas trejus metus tvirtina valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo prioritetus;• Koordinuoja institucijų, vykdančių PKT, vertinimą ir akreditaciją.
Nacionalinė švietimo agentūra	<ul style="list-style-type: none">• Vykdo pedagoginių darbuotojų kompetencijų stebėseną ir vertinimą;• Rengia ir (ar) įgyvendina pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo programas;• Organizuoja ir vykdo institucijų, vykdančių PKT, veiklos vertinimą.
Savivaldybės	<ul style="list-style-type: none">• Analizuoja savivaldybės švietimo įstaigų duomenis apie PKT poreikius savivaldos lygmeniu;• Planuoja PKT priemones savivaldybėse;• Finansuoja PKT.
Akredituotos įstaigos, vykdančios PKT	<ul style="list-style-type: none">• Tiria ir analizuoja PKT poreikius;• Nustato PKT programų rengimo, akreditavimo ir vykdymo tvarką ir jas įgyvendina;• Vykdo vidinę arba institucinio lygmens PKT stebėseną;• Rengia ir organizuoja PKT.
Pedagogų rengimo centrai ir aukštųjų mokyklų struktūriniai padaliniai, vykdančios PKT	<ul style="list-style-type: none">• Tiria ir analizuoja PKT poreikius;• Rengia ir organizuoja PKT;• Nustato PKT programų rengimo, akreditavimo ir vykdymo tvarką;• Kuria ir įgyvendina PKT programas;• Vykdo institucinio lygmens PKT stebėseną.
Mokyklos	<ul style="list-style-type: none">• Analizuoja pedagoginių darbuotojų profesinių kompetencijų augimą;• Atlieka PKT poreikių įsivertinimą;• Planuoja pedagoginių darbuotojų profesinį tobulėjimą;• Vykdo vidinę arba institucinio lygmens PKT stebėseną;• Skiria lėšas PKT išlaidoms.
Pedagogai	<ul style="list-style-type: none">• Įsivertina savo profesines kompetencijas, numato kompetencijų tobulinimo tikslus, renka profesinių kompetencijų tobulinimo formas ir programas;• Tbulina savo kvalifikaciją, socialines ir emocines kompetencijas.

2 paveikslas. PKT sistemos dalyviai, jų atsakomybės ir funkcijos

Šaltinis: sudaryta Tyrimo vykdytojo

Kaip matyti iš pateikto paveikslo, PKT sistemoje dalyvauja ganėtinai nemažai suinteresuotų šalių. Tyrimo metu nustatyta, kad aukštųjų mokyklų / pedagogų centrų vaidmuo nėra

pakankamai aiškus. Be to, tarp aukštųjų mokyklų / pedagogų rengimo centrų ir kitų PKT sistemoje dalyvaujančių PKT teikėjų stinga bendradarbiavimo. Šių institucijų įgyvendinamos programos ir veiklos kai kuriais atvejais dubliuojasi su akredituotų įstaigų, vykdančių PKT, veiklomis.

Finansavimo principai | Aukštųjų mokyklų / pedagogų rengimo centrų PKT veiklų sąmata neapsiriboja vien užmokesčiu lektoriams: dalis PKT lėšų yra paskirstomos darbuotojų atlyginimams, kita dalis skiriama universiteto biudžetui. Aukštosios mokyklos / pedagogų rengimo centrai yra mažiau konkurencingi kainos atžvilgiu, lyginant, pavyzdžiui, su švietimo centrais, kurie turi kitokią PKT sąmatą. Pavyzdžiui, dažniausiai švietimo centrų turimos PKT lėšos yra skiriamos lektorių užmokesčiui ir kt. Tačiau vertinama, kad aukštosios mokyklos / pedagogų rengimo centrai dėl savo turimo kontaktų tinklo, atliekamų mokslinių tyrimų, sukauptų išteklių, turinčių įtaką pedagogų rengimo kokybei, yra vieni svarbiausių veikėjų sistemoje teikiamų ilgalaikių programų ir veiklų atžvilgiu.

PKT poreikių vertinimas | Kaip matyti iš PKT sistemos dalyvių atliekamų funkcijų (žr. aukščiau pateiktą paveikslą), PKT poreikių vertinimas atliekamas švietimo įstaigos, savivaldybės ir valstybės lygmenimis. Aukštosios mokyklos / pedagogų rengimo centrai dalyvauja nustatant poreikius: renka informaciją apie individualius pedagogų ir mokyklų poreikius rengdamos programas bei analizuoja pedagogų atsiliepimus po įgyvendintų mokymų ir poreikių tematikos ateityje. Taip pat aukštosios mokyklos su švietimo centrais ir kitomis švietimo institucijomis bendruose renginiuose dalijasi poreikių tyrimo rezultatais, tačiau šie renginiai nėra reguliarūs. Skirtingų lygmenų PKT poreikių nustatymas leidžia visapusiškai pažvelgti ir numatyti galimus pedagogų poreikius kvalifikacijos tobulinimui. Tačiau pažymėtina, kad nėra bendros poreikių nustatymo sistemos – tiek aukštosios mokyklos / pedagogų rengimo centrai, kitos akredituotos įstaigos, vykdančios PKT, atlieka atskirus poreikių vertinimus.

Siekiant stiprinti aukštųjų mokyklų / pedagogų rengimo centrų vaidmenį PKT sistemoje atliekant nacionalinių PKT poreikių vertinimą, į procesą tikslinga įtraukti aukštųjų mokyklų / pedagogų rengimo centrų atstovus, kurių pagrindinis vaidmuo – rengti pedagogus. Aukštųjų mokyklų / pedagogų rengimo centrų įtraukimas nustatant nacionalinius PKT poreikius būtų naudingas ir dėl to, kad šios institucijos turi stiprų užsienio partnerių tinklą, nuolat atlieka mokslinius tyrimus, stebi PKT tendencijas, todėl galėtų reikšmingai prisidėti nustatant nacionalinius PKT poreikius. Šiam pakeitimui įgyvendinti būtų reikalingas valstybinių ir savivaldybių švietimo įstaigų (išskyrus aukštąsias mokyklas) vadovų, jų pavaduotojų

ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatų pakeitimas numatant, kad aukštosios mokyklos / pedagogų rengimo centrai dalyvauja nustatant nacionalinius PKT poreikius.

PKT programos | Aukštosios mokyklos / pedagogų rengimo centrai PKT programas kuria remdamiesi ugdymo mokslų ir pedagoginės praktikos tyrimais, taikydami švietimo inovacijas. Be to, aukštosios mokyklos kuria ir teikia įvairaus pobūdžio PKT veiklas: programas, seminarus, kūrybines dirbtuves ir kt.

Estijoje aukštosios mokyklos yra pagrindinės nacionalinius PKT prioritetus atitinkančių programų teikėjos. Be to, šios programos yra tiesiogiai finansuojamos iš valstybės biudžeto. Remiantis Estijos pavyzdžiu, Lietuvoje aukštosioms mokykloms / pedagogų rengimo centrams galėtų būti priskirta nacionalinių PKT programų vykdytojų funkcija²⁸⁵ arba šios programos turėtų būti vykdomos kitų PKT teikėjų bendradarbiaujant su aukštosiomis mokyklomis / pedagogų rengimo centrais. Tai paskatintų tarpinstitucinį aukštųjų mokyklų ir kitų PKT teikėjų bendradarbiavimą. Nacionalinės PKT programos galėtų būti tiesiogiai finansuojamos ŠMSM.

PKT stebėseną | Lietuvoje veikia dvejopa stebėsenos sistema: vykdoma vidinė ir išorinė stebėseną. Vidinę stebėseną arba institucinio lygmens PKT stebėseną vykdo akredituotos PKT įstaigos, pedagogų rengimo centrai, švietimo įstaigos. Vidinės / institucinio lygmens stebėsenos metu atliekama institucijos PKT būklės ir kaitos analizė, PKT rezultatų analizė ir (įsi)vertinimas atliekamas PKT švietimo įstaigoje, o stebėsenos duomenys teikiami savivaldybėms.

Išorinė stebėseną atliekama nacionaliniu arba savivaldybių lygmenimis:

- nacionalinio lygmens PKT stebėseną vykdo NŠA, bendradarbiaudama su PKT teikėjais. Nacionalinio lygmens PKT stebėseną apima PKT veiklos stebėsenos rodiklių atnaujinimą, PKT teikėjų pateiktų duomenų kaupimą, tvarkymą, apdorojimą ir šių duomenų analizę, PKT būklei nustatyti reikalingų tyrimų įgyvendinimą, PKT stebėsenos ataskaitų rengimą, PKT procesų gerinimo rekomendacijų teikimą;

²⁸⁵ Pažymėtina, kad nuo 2022 09 01 įsigaliosiančiame LR švietimo įstatyme numatyta funkcija pedagogų rengimo centrams kartu su kitomis aukštosiomis mokyklomis ir (ar) akredituotomis kvalifikacijos tobulinimo įstaigomis įgyvendinti nacionalines PKT programas.

- savivaldybės lygmens PKT stebėseną vykdo savivaldybių administracijų švietimo padaliniai. Šios stebėsenos metu analizuojami ir apibendrinami savivaldybės švietimo įstaigose surinkti duomenys apie PKT poreikius savivaldos lygmeniu, planuojamos PKT tobulinimo priemonės savivaldybėse, teikiami nacionalinei PKT stebėsenai reikalingi duomenys.

Kaip matyti iš aukščiau pateiktos informacijos, aukštųjų mokyklų / pedagogų rengimo centrų funkcijos stebėsenos procese apribojamos savo veiklos vertinimu bei bendradarbiavimu su NŠA pateikiant duomenis.

PKT paslaugų kokybė | Lietuvoje PKT paslaugų kokybės užtikrinimo funkcija pavesta patiems PKT teikėjams. PKT paslaugų kokybę siekiama užtikrinti per akreditacijos procesą remiantis valstybės nustatytais bendrais kriterijais ir pačių įstaigų nustatytais kokybiniais kriterijais programoms.

Analizuotose užsienio šalyse PKT paslaugų kokybės užtikrinimas taip pat pavestas patiems PKT teikėjams, tačiau Nyderlanduose PKT programoms, suteikiančias laipsnį, akredituoja Nyderlandų ir Flandrijos akreditacijos organizacija, o Airijoje Mokymo taryba peržiūri ir akredituoja PKT programoms, finansuojamas valstybės, taip užtikrindama jų kokybę.

Be to, ir aukštosios mokyklos / pedagogų rengimo centrai savo teikiamų PKT programų kokybę užtikrina per vidinę akreditacijos sistemą: PKT programoms peržiūri ir vertina tiek iš vidaus, tiek iš išorės ekspertų sudarytos aukštųjų mokyklų komisijos. Vertinama, kad tokia PKT programų vertinimo komisijų sudėtis įtraukiant išorės ekspertus prisideda prie vertinimo proceso nešališkumo bei kokybės užtikrinimo. Ekspertų komisijos vadovaujasi nacionaliniais ir vidiniais institucijos nustatytais kriterijais PKT programoms.

Šiuo metu vidinis kokybės užtikrinimo mechanizmas paremtas grįžtamoju ryšiu iš paslaugas gavusių pedagogų. Atsižvelgiant į jų pateiktus atsiliepimus paslaugų teikėjai koreguoja vykdomas veiklas. Grįžtamojo ryšio principas yra reikšmingas kokybės užtikrinimo įrankis, tačiau galimas ir didesnis aukštųjų mokyklų įsitraukimas užtikrinant kokybę. Pavyzdžiui, dalyvaujant programų akreditacijoje kaip programoms vertinančiai ir tvirtinančiai institucijai. Tokiu atveju valstybinių ir savivaldybių švietimo įstaigų (išskyrus aukštąsias mokyklas) vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatus reikėtų papildyti nurodant aukštųjų mokyklų / pedagogų rengimo centrų atstovų įtraukimą akredituojant programoms. Reikalinga ir

didesnė PKT programų akreditacijos priežiūra, kad ugdymo įstaigos ir pedagogai kuo dažniau rinktųsi akredituotas programas.

Siekiant užtikrinti nešališką ir visuotinį PKT programų akreditacijos procesą, nacionalinių PKT programų akreditaciją galėtų vykdyti NŠA. Vertinama, kad aukštosios mokyklos / pedagogų rengimo centrai neturėtų akredituoti kitų PKT teikėjų programų, kadangi jie patys yra PKT programų vykdytojai ir toks modelis iškreiptų konkurencinę aplinką.

Pedagogų rengimo centrų vaidmuo | Toliau esančiame paveiksle pateikiamas aukštųjų mokyklų / pedagogų rengimo centrų vaidmuo PKT sistemoje.

Funkcija	Vykdo / nevykdo	
	Aukštosios mokyklos / pedagogų rengimo centrai	Kiti PKT teikėjai
PKT finansavimas	Nevykdo	Nevykdo
PKT poreikių vertinimas	Vykdo	Vykdo
PKT programų rengimas ir vykdymas	Vykdo	Vykdo
Stebėseną	Vykdo	Vykdo
Kokybės užtikrinimas	Vykdo	Vykdo

3 paveikslas. PKT teikėjų funkcijos

Šaltinis: sudaryta Tyrimo vykdytojo

Kaip matyti iš aukščiau pateikto paveikslo, aukštosios mokyklos / pedagogų rengimo centrai atlieka tokias pačias funkcijas, kaip ir kiti PKT teikėjai. Nors atliekamos funkcijos nesiskiria, tačiau skiriasi šių funkcijų mastai. Pvz., aukštosios mokyklos / pedagogų rengimo centrai orientuojasi į ilgalaikes PKT programas, kiti PKT teikėjai gali pasiūlyti ir trumpesnių PKT veiklų.

Institucijų, atsakingų už PKT, bendradarbiavimas | LR švietimo įstatyme nustatyta, kad aukštosios mokyklos kartu su akredituotomis kvalifikacijos tobulinimo įstaigomis įgyvendina PKT programas.

Tyrimo nustatyta, kad PKT teikėjų bendradarbiavimas vyksta PKT poreikių vertinimo lygmenyje, tačiau rengiant PKT programas bendradarbiavimo, kuris galėtų prisidėti prie didesnės PKT programų kokybės bei jų pasiūlos, stinga. Nors galiojantis reglamentavimas nedraudžia skirtingiems PKT teikėjams rengti bendrų programų, tačiau to ir neskatina.

Šiuo metu aukštosios mokyklos / pedagogų rengimo centrai ir kiti PKT programų teikėjai labiau konkuruoja siekdami pritraukti pedagogus į savo PKT programas, nei bendradarbiauja. Konkurenciją skatina finansavimo netolygumai ir PKT programų kainos (pvz., savivaldybių švietimo centrai gali pasiūlyti PKT programas mažesnėmis kainomis dėl gaunamų valstybės ir / ar savivaldybės asignavimų, tuo tarpu aukštosios mokyklos / pedagogų rengimo centrai į PKT programų kainą turi įtraukti visas patiriamas išlaidas, o tai lemia didesnę PKT programų kainą).

Aukštųjų mokyklų / pedagogų rengimo centrų ir PKT teikėjų, ypač savivaldybių švietimo centrų, glaudesnis bendradarbiavimas kurtų teigiamą naudą galutiniams paslaugos gavėjams – pedagogams, o taip pat ir mokiniams, kadangi savivaldybių švietimo centrai, būdami arčiau mokyklų ir pedagogų, geriausiai žino jų bei savo savivaldybių poreikius.

Bendradarbiavimą galėtų paskatinti į institucijų, vykdančių mokytojų ir švietimo pagalbą teikiančių specialistų kvalifikacijos tobulinimą, veiklos vertinimo ir akreditacijos taisykles įtraukti nauji kriterijai, vertinantys, ar PKT programa parengta ir vykdoma partnerystės būdu. Pavyzdžiui, akreditacijos taisyklėse galėtų būti įtraukiamos skiltys, kuriose būtų nurodyta, kokie partneriai, kuriose veiklose prisidėjo, kokios partnerių atsakomybės / vaidmuo, kaip paskirstomos lėšos visiems partneriams iš bendros programos / projekto. Svarbu skatinti bendras veiklas, kurių partneriai prisiimtų vienodą atsakomybę. Bendrų PKT veiklų rengimas bei programų bendraautorystė sukurtų dermę tarp teorijos ir praktikos. Pavyzdžiui, aukštosios mokyklos / pedagogų rengimo centrai galėtų panaudoti teorines žinias, sukurti PKT programų koncepcijas, o švietimo centrai užtikrintų praktines žinias bei praktinę įgyvendinimo funkciją.

Pedagogų rengimo centrų indėlis skatinant pedagogų inovatyvumą, kūrybiškumą, inovacijų sklaidą | Ugdyimo įstaigos, kurios aktyviai rūpinasi pedagogų kompetencijomis, pačios domisi aukštųjų mokyklų teikiamomis programomis, lektoriais ir naudojami jų teikiamomis paslaugomis. Ilgalaiškės į novatoriškumą orientuotos programos sulaukia teigiamo ryšio iš pedagogų. Kokybiškas paslaugas teikia ir švietimo centrai, kurie, ypač didžiuosiuose miestuose, yra užmezgę aktyvius ryšius su užsienio švietimo įstaigomis, perima gerąją tarptautinę praktiką. Švietimo centrai galėtų aktyviai bendradarbiauti su aukštosiomis mokyklomis teikiant kokybiškas kompetencijų tobulinimo paslaugas, ir finansavimo / kainos aspektas taptų mažiau reikšmingas, būtų skatinamas bendradarbiavimas.

Aukštosios mokyklos / pedagogų rengimo centrai turi sudarę sutartis su užsienio aukštosiomis mokyklomis, su kuriomis įgyvendina bendrus projektus bei keičiasi gerąja patirtimi, taip pat

kai kuriose aukštosiose mokyklose / pedagogų rengimo centruose įrengti STEAM centrai, įvairios laboratorijos, prisidedančios prie pedagogų kvalifikacijos tobulinimo. Atsižvelgiant į šias sąlygas vertinama, kad aukštųjų mokyklų / pedagogų rengimo centrų rengiamos PKT programos galimai yra šiuolaikiškesnės, inovatyvesnės, platesnio konteksto, nes jos gali būti rengiamos remiantis naujausiais bei tarptautiniais tyrimais, o tai padeda pedagogams taikyti naujoves ugdymo įstaigose.

Tyrimo metu nustatyta, kad aukštosios mokyklos / pedagogų rengimo centrai neturi išskirtinių funkcijų ir atsakomybių PKT sistemoje, palyginus su kitais PKT sistemoje veikiančias PKT teikėjais.

Siekiant sustiprinti aukštųjų mokyklų / pedagogų rengimo centrų vaidmenį PKT sistemoje, aukštosioms mokykloms / pedagogų rengimo centrams siūloma deleguoti šias funkcijas:

- dalyvauti nustatant nacionalinius PKT poreikius;
- dalyvauti akredituojant kitų PKT teikėjų programas;
- vykdyti nacionalines PKT programas²⁸⁶.

Siūloma, kad PKT programos, atitinkančias nacionalinius prioritetus, galėtų įgyvendinti ir kiti PKT teikėjai, tačiau jie turėtų bendradarbiauti su aukštosiomis mokyklomis / pedagogų rengimo centrais.

²⁸⁶ Ši nuostata numatyta ir naujame LR švietimo įstatymo pakeitime, įsigaliosiančiame 2022 09 01.

4 Rekomendacijos

Siekiant pagerinti PKT sistemos veikimą ir aukštųjų mokyklų / pedagogų rengimo centrų funkcijų ir atsakomybių konsolidacijos, pateikiamos rekomendacijos, paremtos Tyrimo metu atlikta analize.

Nr.	Rekomendacija
Reglamentavimas	
1.	Siūloma vykdant komunikaciją apie dalyvavimą PKT veiklose labiau akcentuoti naudą pedagogams ir mokinių mokymosi pasiekimų gerinimui. Tyrimo metu nustatyta, kad neretai pedagogai teisę per metus ne mažiau kaip 5 dienas dalyvauti PKT renginiuose supranta kaip prievolę, kadangi tai yra būtina sąlyga atestuojant aukštesnei ar norint patvirtinti turimą kvalifikacinę kategoriją. Siekiant didinti pedagogų motyvaciją dalyvauti PKT renginiuose, svarbu šį reglamentavimo aspektą plačiau komunikuoti įstaigoms ir pedagogams, pabrėžiant jų naudą. Būtina skatinti savarankišką norą tobulėti nesukeliant baimės dėl galimų teisinių įpareigojimų netobulinant kompetencijų.
Finansavimas	
2.	Aukštosios mokykloms / pedagogų rengimo centrams siūloma peržiūrėti PKT veiklų kainodarą. Nustatyta, kad aukštosios mokyklos / pedagogų rengimo centrai į PKT mokymų kainodarą įtraukia užmokestį lektoriams, lėšas, skirtas darbuotojų išlaikymui, bei indėlį į universiteto biudžetą. Dėl to aukštosios mokyklos dažnu atveju pralaimi konkurencinę kovą su kitais paslaugų teikėjais, kadangi dėl tokios PKT sąmatos kainos PKT rinkoje yra aukštesnės.
3.	Skirti valstybinį finansavimą nacionalinių PKT programų vykdymui. Siekiant skatinti nacionalinių šalies prioritetus atitinkančių PKT programų paklausą tarp pedagogų siūloma svarstyti galimybę nacionalinių PKT programų vykdymą tiesiogiai finansuoti valstybės lėšomis.
Poreikių vertinimas	
4.	Į nacionalinių PKT poreikių vertinimą įtraukti aukštąsias mokyklas / pedagogų rengimo centrus. Siekiant stiprinti aukštųjų mokyklų / pedagogų rengimo centrų vaidmenį PKT sistemoje atliekant nacionalinių PKT poreikių vertinimą į procesą tikslinga įtraukti aukštųjų mokyklų / pedagogų rengimo centrų atstovus, kurių pagrindinis vaidmuo – rengti pedagogus. Aukštųjų mokyklų / pedagogų rengimo centrų įtraukimas nustatant nacionalinius PKT poreikius būtų naudingas ir dėl to, kad šios institucijos turi stiprų užsienio partnerių tinklą, nuolat atlieka mokslinius tyrimus, stebi PKT tendencijas, todėl galėtų reikšmingai prisidėti nustatant nacionalinius PKT poreikius.
5.	Siūloma skatinti tarpinstitucinį dalijimąsi informacija apie pedagogų poreikius. Įvairūs PKT teikėjai gali ir toliau vykdyti atskiras poreikių nustatymo apklausas ir kt. Svarbu žinoti

Nr.	Rekomendacija
	savivaldybės bei mokyklos lygmens poreikius, kartu juos derinant su nacionaliniais bei tarptautiniais poreikiais. Lokalius poreikius galėtų nustatyti švietimo centrai, o nacionalinius – aukštosios mokyklos (žr. 4 rekomendaciją) kartu su ŠMSM ar NŠA.
6.	Į poreikių vertinimą reikėtų įtraukti ir mokinių rezultatų vertinimą per PUPP, VBE, mokyklų pažangos ataskaitas. Poreikiai regioniniu, ugdymo įstaigų lygmeniu turėtų būti formuojami ir atsižvelgiant į mokinių pasiekimų tyrimų rezultatus.
7.	Reikėtų atnaujinti Pedagogų registrą ir padaryti kompetencijų poreikių skiltį prieinama PKT teikėjams. PKT paslaugų teikėjai matytų, kiek yra naujų pedagogų ir kur jų trūksta. Aukštosioms mokykloms tai svarbu, nes jos rengia mokomojo dalyko kompetencijos teikimo studijas. Tačiau taip pat individualių kompetencijų sąrašą svarbu matyti ir PKT teikėjams siekiant pasiūlyti aktualias PKT veiklas.
Programų rengimas ir vykdymas	
8.	Reikia skatinti programų bendraautorystę. Siūlytina apsvarstyti papildomo kriterijaus įvedimą akreditacijos taisyklėse. Jis numatytų, kad būtų suteikiami papildomi balai už partnerystės pagrindais parengtas bei vykdomas kvalifikacijos tobulinimo programas.
9.	Rekomenduojama nacionalines PKT programas rengti ir vykdyti aukštosioms mokykloms / pedagogų rengimo centrams arba kitiems PKT teikėjams bendradarbiaujant su aukštosiomis mokykloms / pedagogų rengimo centrais. Siekiant aukštosioms mokykloms / pedagogų rengimo centrams suteikti didesnę vaidmenį PKT sistemoje, jiems galėtų būti patikėtos (rengti ir vykdyti) nacionalinės PKT programos arba / ir šias programas galėtų rengti bei vykdyti ir kiti PKT teikėjai, tačiau jie privalėtų bendradarbiauti su aukštosiomis mokyklomis / pedagogų rengimo centrais. Taip būtų paskatinamas tarpinstitucinis bendradarbiavimas bei suteikiama išskirtinė funkcija aukštosioms mokykloms / pedagogų rengimo centrams.
Kokybės užtikrinimas	
10.	Siūlytina stiprinti programų vertinimą ir akreditavimą. Nustatyta, kad akreditacijos procesas dar nėra pakankamai griežtas ir užtikrinantis visų akredituotų programų kokybę. Galima svarstyti galimybę į programų akreditavimo komisijas įtraukti aukštųjų mokyklų / pedagogų rengimo centrų atstovus, kurie turi sukaupę reikšmingą patirtį PKT veiklose. Reikia užtikrinti sklandžią komunikaciją, kad ugdymo įstaigos suprastų akredituotų programų naudą ir rinkdamosi veiklas atsižvelgtų, ar paslaugų teikėjų programos yra akredituotos.
11.	Kokybės užtikrinimo sistema galėtų būti deleguota NŠA. NŠA galėtų akredituoti nacionalines PKT programas. Taip būtų užtikrinamas nešališkas ir vientisas PKT programų akreditavimo procesas. Taip pat būtų atskiriamos PKT programų rengimo ir akreditavimo funkcijos, padalijant šias atsakomybes skirtingoms institucijoms (nacionalines PKT programas rengtų aukštosios mokyklos / pedagogų rengimo centrai arba / ir kiti PKT teikėjai,

Nr.	Rekomendacija
	bendradarbiaudami su aukštosiomis mokyklomis / pedagogų rengimo centrais. NŠA būtų patikėtas nacionalinių PKT programų akreditavimas. Žr. 9 rekomendaciją).
12.	Rekomenduojama akredituotas PKT programą prilyginti kreditams. Galima akredituotas PKT programą konvertuoti į kreditus atsižvelgiant į jų trukmę ir, pavyzdžiui, panaudoti šiuos kreditus pedagoginio magistro laipsniui įgyti. Taip būtų sukurtos ir papildomos paskatos rinktis tik kokybiškas akredituotas programas, kurių pagrindinis paslaugų teikėjas yra aukštosios mokyklos / pedagogų rengimo centrai.
Stebėseną	
13.	Stebėseną turėtų apimti ne tik rezultatus, bet ir poveikį, kuris būtų nustatomas kokybiniu tyrimu padedant aukštosioms mokykloms / pedagogų rengimo centrims. Integralus stebėsenos elementas turėtų būti kas 2–3 metus atliekami kokybiniai tyrimai pasitelkus interviu ar naudojant kitus dalyvavimu pagrįstus metodus, siekiant įvertinti, kaip pedagogai pritaikė įgytas žinias, kompetencijas bei kokį poveikį pajuto mokiniai. Aukštosios mokyklos / pedagogų rengimo centrai galėtų įgyvendinti šiuos tyrimus ir pasidalyti rezultatais su NŠA ir ŠMSM, kurios atitinkamai inicijuotų reikiamus pokyčius sistemoje, teiktų paslaugų teikėjams grįžtamąjį ryšį.

Priedai

1 priedas. Interviu respondentai

8 lentelė. Lietuvoje ir užsienyje imtų interviu respondentai

Institucija	Vardas, pavardė	Pareigybės
Kauno švietimo inovacijų centras	Rasa Bortkevičienė	Kauno švietimo inovacijų centro direktorė
Lietuvos švietimo ir mokslo profesinės sąjunga	Audrius Jurgelevičius	Lietuvos švietimo ir mokslo profesinės sąjungos pavaduotojas
Utenos švietimo centras	Vitalija Bujanauskienė	Utenos švietimo centro direktorė
Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademija	Giedrė Kvieskienė	Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademijos Profesinio tobulinimo instituto vadovė
Vilniaus universiteto Šiaulių akademijos Mokymosi visą gyvenimą centras	Rima Bakutytė	Mokymosi visą gyvenimą centro vadovė
Vilniaus universiteto Ugdymo mokslų institutas	Asta Meškauskienė	Pedagogų kompetencijų tobulinimo ir plėtros centro vadovė
Vilniaus universiteto Šiaulių akademija	Edita Musneckienė	Mokymosi visą gyvenimą centro vyriausioji neformaliojo švietimo koordinatore
Klaipėdos miesto pedagogų švietimo ir kultūros centras	Raimonda Stirbienė	Klaipėdos miesto pedagogų švietimo ir kultūros centro direktorė
Lietuvos tėvų forumas	Jolanta Lipkevičienė	Saviugdų klubų moderatorių koordinatore
Lietuvos moksleivių sąjunga	Paulius Buidovas	Jaunimo politikos koordinatorius
Ministry of Education and Research (Estija)	Annike Soodla	Chief Expert in the Area of Educational Leadership and Teachers' Policy
Ministry of Education and Culture and The Finnish National Agency of Education (Suomija)	Marjo Vesalainen	Senior Ministerial Adviser, PhD
Häme University of Applied Sciences (Suomija)	Seija Mahlamäki-Kultanen	Dean
JAMK University of Applied Sciences (Suomija)	Jaana Ahlqvist	Service coordinator
The Teaching Council (Airija)	Virginia Kells	Teachers' Learning and Research
Junior Cycle for Teachers (Airija)	Áine Woods	Team Leader, Research and QA
The Education Inspectorate (Nyderlandai)	Karin Barendregt	Management assistant
The Education Inspectorate (Nyderlandai)	Annelies Bon	Inspector of Higher Education

University of Groningen (Nyderlandai)	Ricus Dullaert	Policy Officer Teacher Training
The Department of Education (Airija)	Brian Geraghty	Executive Officer
University of Tartu (Estija)	Margus Pedaste	Head of Pedagogicum
Tallinn University (Estija)	Kätlin Vanari	Head of the Centre for Innovation in Education

Šaltinis: sudaryta Tyrimo vykdytojo